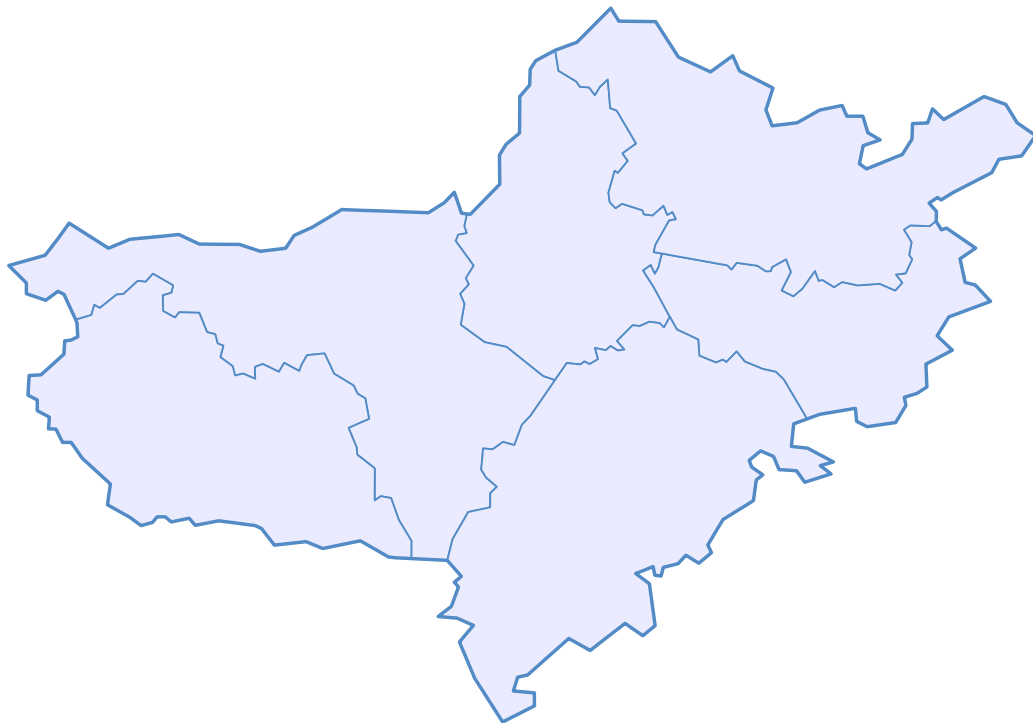

NÓGRÁD MEGYE FOGLALKOZTATÁSI STRATÉGIÁJA

Egyeztetett dokumentum

Készült a ROP-3.2.1.-2004-10-0001/31
számú szerződés keretében

Magyarország célba ér

**A „Nógrád megye foglalkoztatási stratégiája„ című dokumentum
elkészítésében közreműködött**

Nógrád Megyei Területfejlesztési Ügynökség Kht.

Nógrád Megyei Munkaügyi Központ.

Nógrád Megyei Gazdaságfejlesztési Kht.

Tartalomjegyzék

I. HELYZETELEMZÉS	7
1. Bevezetés	8
2. Nógrád megye általános bemutatása	10
2.1 Térszerkezete	11
2.3 Demográfiai helyzet	11
2.3 Képzettségi szint	12
3. A megye gazdasági helyzete	13
3.1 Gazdasági adottságok	13
3.2 Gazdálkodási szerkezet	13
3.3 Ágazatok megoszlása, súlya a gazdaságban	14
3.4 Fejlesztések, beruházások összetétele, mértéke, irányai	15
3.5 Nemzeti jövedelemhez való hozzájárulás	15
3.6 Gazdasági aktivitás, foglalkoztatás belső szerkezete	15
4. A megye munkaerő-piaci helyzete	17
4.1 Gazdasági aktivitás, munkanélküliség	17
4.2 Kereslet-kínálat egyensúlya	18
4.3 Regisztrált álláskeresők összetétele	19
4.4 Aktív eszközök hatásai	21
4.5 Bejelentett betölthető álláshelyek	21
4.6 Pályázatok, és hatásaik	23
4.7 Országhatáron átmenő munkaerő forgalom, külföldiek foglalkoztatása	23
4.8 Halmozottan hátrányos, vagy kiemelt figyelmet érdemlő rétegek	24
5. Képzés, szakképzés helyzete	27
5.1 A népesség részéről megmutatkozó szakképzési igény Nógrád megyében	28
5.2 A szakképzés kínálati helyzete Nógrád megyében	30
5.3 Gazdálkodó szervezetek véleménye a megye szakképzési rendszeréről	36
6. A gazdasági szervezeteknél folytatott adatfelvétel megállapításainak elemzése	37
6.1 Nógrád megyei foglalkoztatók	37
6.2 Vállalkozások munkaerőpiaci perspektívái	39
6.3 A vállalkozások tevékenységi köre	40
6.4 Munkavállalók a mintába került vállalkozásoknál	40
6.5 A szakmaszerkezet különbségei a vállalatok mérete szerint	41
7. Nógrád megye kistérségei	41
7.1 Balassagyarmati kistérség	42
7.2 Bátorfyerényei kistérség	46
7.3 Pásztói kistérség	49

7.4 Rétsági kistérség	53
7.5 Salgótarjáni kistérség	57
7.6 Szécsényi kistérség	60
8. Összefoglaló.....	64
9. Javaslatok.....	67
II. FOGLALKOZTATÁSI STRATÉGIA.....	73
1. A problémák azonosítása	74
1.1 Gazdasági feszültségpontok	74
1.2 Munkaerőpiaci feszültségpontok	74
1.3 Szakképzési feszültségpontok	75
2. SWOT analízis	76
3. A megyei foglalkoztatási stratégia megalapozottsága, összhangja más tervekkel és programokkal	88
3.1 Új Magyarország Fejlesztési Terv	88
3.2 Nemzeti Akcióprogram	89
3.3 Új Magyarország Vidékfejlesztési Stratégia Terv	89
3.4 Gazdaságfejlesztési Operatív Program	90
3.5 Társadalmi Megújulás Operatív Programja.....	90
3.6 Közlekedési Operatív Program.....	91
3.7 Észak-magyarországi régió 2007-2013 időszakra vonatkozó fejlesztéspolitikai célkitűzései és operatív programja.....	91
3.8 Magyarország-Szlovákia Határmenti Együttműködési Program	92
4. Nógrád megye foglalkoztatási stratégiájának célrendszere.....	94
4.1 Megyei specifikus célok	97
4.2 Prioritások.....	106
5. Kistérségi célkitűzések	109
5.1 Térségi általános célok	109
5.2 Térségi specifikus célok	109
III. MELLÉKLETEK	113
1. Táblázatok.....	114
2. Program javaslatok	127
1. Megszűnt gazdálkodó szervezetek telephelyeinek, honvédségi objektumoknak hasznosítása.....	127
2. Vállalkozások beszállítói rendszerekhez való csatlakozásának elősegítése	127
3. Kísérleti programok a szociális gazdaság bővítésére.....	127
4. Komplex foglalkoztatási programok kidolgozása	128
5. Szakképzésből kikerülők nyomon követése	128
3. Lefolytatott egyeztetések.....	129

A Nógrád Megyei Területfejlesztési Ügynökség Kht. vezetésével 2004-ben konzorcium alakult, mely eredményes pályázatot nyújtott be a Regionális Fejlesztési Operatív Programhoz, „Nógrád megye foglalkoztatási stratégiájának kialakítása, térségi foglalkoztatási megállapodások létrehozása” címmel. A pályázat kidolgozása 2005. év közepén kezdődött, a helyzetértékelő munkarész elkészítésével.

A kiinduló állapot rögzítését követően, 2006. második felében, minden kistérségben megkötésre kerültek a foglalkoztatási megállapodások, megalakultak a helyi foglalkoztatási fórumok. Ezzel párhuzamosan kezdődött meg a foglalkoztatási stratégia kidolgozása.

A foglalkoztatási stratégia feladata, hogy irányt mutasson arra, hogyan szélesítené a munkaképes korú népesség gazdasági aktivitását, hogyan lehet növelni a foglalkoztatás mértékét, csökkenteni a munkanélküliek számát.

A foglalkoztatási stratégia nem a gazdaság fejlesztéséről szól, tehát nem feladata, hogy a megye gazdaságának bővítésére fogalmazzon meg elképzelést. Feladata, hogy „megrendelői oldalról” fogalmazza meg igényét a gazdaság egésze felé, a foglalkoztatás növelése érdekében. Fogalmazzon meg intézkedési javaslatot arra, hogy javuljon a munkaerő alkalmazhatóságának színvonala, javuljon a képzés és a képzettség.

Feladata, hogy javaslatot tegyen arra, hogy milyen eszközökkel – pld. szociális gazdaság fejlesztése, stb. – lehet növelni a foglalkoztatottságot.

Megnevezésre kerülnek azok a projektek, amelyeket az egyes kistérségek foglalmazznak meg a maguk számára.

A kistérségekben a projektek működtetése biztosított a következő években, de emellett feltétlenül indokolt, hogy megyei szinten is, – legalább kétévenként – a foglalkoztatás és a foglalkoztathatóság bekövetkezett változása értékelésre kerüljön.

I.

Helyzetelemzés

1. Bevezetés

Az Európai Unió államaiban a múlt század 90-es éveiben egyre nagyobb problémát jelentett a munkaerő kereslet és kínálat között mutatkozó egyensúlytalanság. A kínálat gyorsabb növekedése – bevándorlás, a nők egyre nagyobb mértékű munkába állása, a demográfiai változások – mellett új munkahelyek kisebb számban teremtődtek, a gazdaságban is mérsékelt fejlődési ütem alakult ki.

1997-ben Luxemburgban megfogalmazódott az Európai Foglalkoztatási Stratégia. A stratégia négy pillérre épül.

- Az első pillér a **foglalkoztathatóság növelését** célozza meg. Az ehhez kapcsolódó irányvonalak elsősorban két társadalmi csoportra koncentrálnak, a fiatalokra és a tartós munkanélküliekre. A fejlesztési célok a társadalmi kirekesztődés megakadályozását célozták. Ennek érdekében biztosítani kell, hogy az egy életen át történő tanulás mindenki számára, így a hátrányos helyzetűek számára is hozzáférhető legyen.
- A második pillér a **vállalkozó készség erősítését** fogalmazza meg. A foglalkoztatási lehetőségek bővülésének motorjai a kis- és középvállalkozások. Ennek érdekében segíteni kell ezen vállalkozások indulását, működését és azt, hogy embereket tudjanak alkalmazni. Az adórendszert a foglalkoztatás szempontjából kedvezőbbé kell tenni.
- A harmadik pillér az **alkalmazkodó képesség fejlesztésének szükségességét** határozza meg. Az ide kötődő célok zöme a rugalmas munkaerőpiac fejlesztését tartja szükségesnek. A munkaszervezet és a munkavégzési formák modernizálása érdekében megállapodásokat kell kötni a szociális partnerekkel. Ki kell alakítani az atipikus munkavégzés megfelelő jogi környezetét.
- A negyedik pillér a **nők és a férfiak esélyegyenlőségének biztosításához** kötődik. Az esélyegyenlőség megközelítésnek minden fejlesztésnél érvényesülnie kell és a nemi jellegű diszkriminációt a foglalkoztatáspolitikában minden területén fel kell számolni.

Az Európai Tanács a lisszaboni csúcsértekezletén továbbfejlesztette a foglalkoztatási stratégiát abból a célból, hogy az Európai Unió rendelkezzen a „legversenyképesebb és dinamikus ismeretekre alapozott gazdasággal a világon, képes legyen hosszan tartó gazdasági növekedésre több és jobb állás révén”

Az Európai Foglalkoztatási Stratégia három – közösségi, nemzeti és helyi (regionális) – szinten valósul meg. A magvalósulás mindhárom szintjén hangsúlyosan fogalmazódik

meg az együttműködés igénye a jelentkező problémák megoldásában. A regionális vagy helyi szint az igazi színtere a munkanélküliség kezelésének.

A foglalkoztatási megállapodásokat, paktumokat az Európai Bizottság három fő követelmény szerint értékeli.

- A kezdeményezésnek **helyi szintről** kell kiindulnia és nem szabad, hogy egy magasabb szerv rendelje azt el.
- Széles körű és hatékony **partnerséget** kell kialakítani, amelynek keretén belül a résztvevő partnerek érdemben járulnak hozzá a munkaprogramhoz, annak finanszírozásához, részvételük szabad és nem formális.
- **Integrált** és innovatív **stratégia** kidolgozását kell megkövetelni. Ebből eredően akció terveket kell kidolgozni, koordinálni és integrálni. Célszerű az együttműködés keretében új kezdeményezéseket is kipróbálni, hogy a térségben megtalálják a munkanélküliség problémájának tartós megoldását.

A térség minden meghatározó képviselőjének össze kell fogni a munkanélküliség leküzdésére. Az összefogás, a partnerség, megfelelő válaszokat tud adni a helyi speciális problémákra. A széleskörű helyi összefogás nagy **legitimitást** biztosít a munkaerő-piaci beavatkozásoknak, a különféle támogatások odaítélésének. A **nyilvánosság** képes ezen beavatkozások szakszerűségét, főleg hatékonyságát ellenőrizni és értékelni. Az együttműködők érdekeltsége hatékony **erőforrás koncentrációt** biztosít mind szakmai, mind a pénzügyi erőforrásokat illetően.

A foglalkoztatási paktum a térségi szereplők szerződésben rögzített összefogása azzal a céllal, hogy

- megismerjék a térség foglalkoztatási helyzetét, nehézségeit, a munkanélküliség okait, összehangolják a térségi szereplők gazdasági és humán erőforrás fejlesztési elképzeléseit, céljait és megoldást keressenek a problémákra,
- összehangolják a pénzügyi forrásokat, a foglalkoztatáspolitikai célok eredményes megvalósítása érdekében,
- foglalkoztatást elősegítő programokat valósítsanak meg.

A foglalkoztatási paktum a térségi foglalkoztatáspolitikai társadalmasításnak fontos eszköze amely a helyi partnerségen alapul. Segítségével a humán erőforrás fejlesztés céljait összhangba lehet hozni a térség gazdaságfejlesztésének elképzeléseivel. Nem nélkülözhetik a területükön működő szervezetek – köztük a civil szervezetek – szoros együttműködését.

Az Európai Unió tapasztalatok alapján **a Regionális Fejlesztés Operatív Program Irányító Hatósága pályázatot írt ki**, területi (helyi, megyei, regionális) fejlesztési

stratégiák kialakítására, foglalkoztatási megállapodások létrehozására, a területi gazdaságfejlesztési és nemzeti szintű foglalkoztatáspolitikai stratégiai tervekhez illeszkedve. A Nógrád Megyei Területfejlesztési Ügynökség Kht. kezdeményezésére 12 tagú partneri csoport szerveződött, hogy közösen pályázati támogatással elkészítsék a megye foglalkoztatási stratégiáját. Kistérségenként megfogalmazzák és segítsék a foglalkoztatási megállapodások (paktumok) megkötését. Kidolgozzanak konkrét projektjavaslatokat a foglalkoztatás bővítésére, és végül fogalmazzanak meg ajánlásokat a regionális és a határon átnyúló megállapodások előkészítéséhez.

A cél, hogy Nógrád megyében – széleskörű és tartalmas partneri együttműködéssel – olyan foglalkoztatási stratégia fogalmazódjon meg, amelynek nyomán az országos átlagnál magasabb arányú és tartósan meglévő munkanélküliség érdemben és eredményesen mérséklődik. A stratégia kialakítása során aktivizálódjanak a foglalkoztatási partnerek – munkáltatók, munkavállalók –, bevonva azokat az intézményeket, amelyek sikeresen közreműködhetnek a stratégia elemeinek kialakításában, és megvalósításában. A foglalkoztatási színvonal és a munkáltatók középtávú igényeinek ismeretében, a munkanélküliek összetételének elemzése után olyan folyamatok induljanak, amelyek biztosítják a hátrányos helyzetű munkavállalói rétegek – szakképzetlen pályakezdők, tartós munkanélküliek, nők, romák – felzárkóztatását, ezzel a foglalkoztatási szint növelését. A szoros és hatékony együttműködés elősegíti a foglalkoztatási megállapodások, (foglalkoztatási paktumok) megkötését. A célok elfogadása és az együttműködő partnerek közös érdekeltisége biztosítja azt, hogy e projekt befejezése után is fenntartható lesz a folyamat.

2. Nógrád megye általános bemutatása

Nógrád megye az ország északi határán helyezkedik el, besorolás szerint az Észak-Magyarországi tervezési-statisztikai régióhoz tartozik. Területe 2546 km², ezzel az ország második legkisebb területű megyéje, lakóinak száma 2005. év végén 214824 fő. A népsűrűség 84 fő/km². A megye az aprófalvas településszerkezet vonásait mutatja.

Település sűrűsége az országban a negyedik, 5,1 település esik 100 km²-re. Ugyanez az Észak-Magyarországi régió belül 4,5/100km², országosan 3,4/100km².

A városok lakónépessége közepes, illetve alacsony. A megyeszékhely is 50.000 fő alatti, Rétság pedig az 5000 főt sem éri el.

A megye lakónépessége 1980. óta folyamatosan fogy, (1980. 239,8 ezer fő, 2005. 214,8 ezer fő) és **öregszik**. Az öregedési index, amely a 65 éven felüliek arányát mutatja a 14 éven aluliakhoz képest, 107,3%.

2.1 Térszerkezete

A megye térszerkezetét alapvetően két markáns észak-déli irányú közlekedési tengely határozza meg. A 2. számú főközlekedési út szerepe főként a nemzetközi tranzitforgalomban jelentős. A megye belső közlekedési folyosójaként és így meghatározó térszerkezeti tengelyként a 21. számú főútnak van nagyobb jelentősége. A keresztirányú kapcsolatot a megye északi részén a 22. és 23. számú főút regionális jelentőségű forgalmi tengelye határozza meg.

Földrajzi elhelyezkedése miatt Salgótarján vonzása a megye **nyugati részére** kevésbé terjed ki, itt viszont **erőteljesen érvényesül a főváros** és agglomerációjának vonzó **hatása**. Rétságon és Balassagyarmaton új fejlődési pólus van kialakulóban, az iparszerkezet átalakításával küzdő hagyományos ipari térségek – Salgótarján, Bátorfyerenye – gazdasági súlya mérséklődött.

A megye 129 települése közül 6 visel városi rangot, melyek közül Salgótarján megyei jogú városként a megye székhelye. **A városok közepes-, illetve kislélekszámúak**. A települések e hat város köré szerveződtek, melyek szervező-ellátó funkciói tényleges vonzáskapcsolatokat is jelentenek. A történelmi előzmények következtében a városok **a megye peremén helyezkednek el**, ami kedvezőtlenül befolyásolja ellátó funkcióik kiterjesztését, ugyanakkor az országhatárhoz közeli helyzetük határon átnyúló kapcsolatok kiterjesztéséhez előnyös lehet. **A városok közül a kisebb lélekszámúak nem rendelkeznek teljes körű ellátási képességgel**, így hatásuk környezetükre mérsékeltebb. A vonzáskörzetükben élők ellátásában a szomszédos térségek városai is közreműködnek. A megye belső részén, hiányzik egy térszervező erővel rendelkező település.

A megye településeinek csaknem 60%-a a társadalmi-gazdasági szempontból elmaradott, vagy magas munkanélküliséggel küzdő települések közé tartozik. Ezek több mint 80%-a a megye északkeleti részén lévő három kistérségben található.

A települések átlagos **lakónépesége** városok nélkül 986 fő. Az 1.000 fő alatti települések száma 76, az összes község 62%-a a települések közel **egynegyede pedig 500 főnél is kevesebb lakost számlál**.

2.3 Demográfiai helyzet

A megye demográfiai helyzetére a folyamatos lakónépeség fogyás, valamint az elöregedés jellemző. A népesség fogyás oka a születések és halálozások közötti különbség, valamint az, hogy a megyéből többen költöztek el, mint ahányan a megyébe beköltöztek. **A vándorlási különbség az elköltözők számának szaporodása miatt 2002. évtől tartósan negatív**.

A megye népessége 2001-től jobban csökkent (97,3%) az ország népességénél, (99,4%) (2.3.1. sz. táblázat)

A lakónépesség és demográfiai események.

2.3.1. sz. táblázat

		Születés	Halálozás	Vándorlás	Lakónépesség(fő)		
					Megye	Régió	Ország
2000	fő	2.146	3.345	319	216.538	1.269.132	10.043.224
	1000 lakosra	9,9	15,5	1,5			
2001	fő	2.065	3.224	107	220.600	1.296.504	10.174.853
	1000 lakosra	9,3	14,6	0,5			
2002	fő	2.104	3.148	-157	219.447	1.288.960	10.142.362
	1000 lakosra	9,6	14,3	-0,7			
2003	fő	2.035	3.159	-281	218.128	1.280.040	10.116.742
	1000 lakosra	9,3	14,4	-1,3			
2004	fő	2.010	3.280	-527	216.501	1.271.111	10.097.549
	1000 lakosra	9,2	15,1	-2,4			
2005	fő	1.914	3.230	-308	214.824	1.261.489	10.076.581
	1000 lakosra	8,9	15,0	-1,4			

Forrás: KSH megyei évkönyvek

A népesség korösszetételének értékeléséhez a 14 év alatti, és a 65 év feletti korosztály létszámát vizsgáltuk, ez mutatja a lakónépesség elöregedését.

Az elmúlt 6 évben a **korösszetétel folyamatosan romlik**. Ez mondható el a régió és az ország népességére is. A 14 év alatti korosztály létszámának aránya a teljes népességen belül folyamatosan csökken, míg a 65 év feletti korosztály népességen belüli aránya folyamatosan nő. Az idős korosztály aránya meghaladja az országos átlagot. (2.3.2. sz. táblázat – lásd. mellékletek)

2.3 Képzettségi szint

Az utóbbi másfél évtizedben a megye gazdasága, az ágazati- és szakmaszerkezete, valamint a munkaerőpiac lényegesen átalakult. Nő az igény a magasan képzett munkaerő iránt, ugyanakkor emelkedik a kereslet a szakképzettség nélküli, de jó alapképességekkel rendelkező, betanítható munkavállalók iránt is.

A megye lakónépességének képzettségi szintje meghatározó abban, hogy foglalkoztatásuk milyen eséllyel történhet. A **2005. évi mikrocenzus** felvétel alapján megállapítható, hogy a 15 évesnél idősebb népességből legalább **8 általánost végzett 90,1%**. Összehasonlításként a régióban ugyanezen népesség 89,2%-a rendelkezett

ezzel a végzettséggel, míg országosan 91,6%-uk. A 18 évesnél idősebb korosztályból – folyamatos növekedés mellett – legalább **érettségivel bír** megyénkben **34,8%**, a régióban 37,5% és országosan 42,6%. A 25 évesnél idősebb korcsoportból egyetemi, vagy **főiskolai végzettsége** van a megyében **9,6%**-nak, a régióban 10,8%-nak, országosan 14,7%-nak.

A megye képzettségi szintje az országostól és régió képzettségi szintjétől is elmarad, kivéve a 8 általános iskolát végzettek régióbeli arányát.

3. A megye gazdasági helyzete

3.1 Gazdasági adottságok

A megye **gazdasági adottságai nem kedvezőek**. A hosszú ideig meghatározó barnaszénbányászat a kitermelés költségeinek növekedése miatt visszafejlődött, majd teljesen megszűnt. A korábban meghatározó alapanyaggyártás a magas energiaköltségek, és a hazai és külföldi igények visszaesése miatt ma már csak nyomokban található meg.

A mezőgazdaság – a domborzati viszonyok miatt, és a termőföld alacsony aranykorona értéke miatt – a megyében nem ad arra lehetőséget, hogy magas jövedelem legyen elérhető a gazdálkodás során. A bogyós-gyümölcs termelésnek azonban nagy hagyományai vannak. A magas erdőszültségi arány a fakitermelésre, és a kitermelt fa továbbhasznosítására ad lehetőséget, mely fejlesztendő.

Az idegenforgalom – annak ellenére, hogy a megyében a szomszédos Szlovákia felé több határátkelő is van, a megyében található a világörökség részeként kezelt Hollókő, és a nemzetközi hírű Ipolytarnóc, – nem járul hozzá számottevően a megyei jövedelemtermeléshez.

3.2 Gazdálkodási szerkezet

A regisztrált vállalkozások száma 2000. évhez viszonyítva Nógrád megyében 13,7%-al gyarapodott. (3.2.1. sz. táblázat)

A regisztrált társas vállalkozások száma gyorsabban nőtt az összes vállalkozások számánál. Ez nemcsak a megyére, hanem minden területre – megyékre, országokra – is érvényes. A társas vállalkozások meghatározó része a kereskedelem-javítás ágazatban tevékenykedett. Ugyanakkor a foglalkoztatottak alapján az ipar a meghatározó. (3.6.1. sz. táblázat – lásd. melléklet)

A vállalkozások számának alakulása

3.2.1. sz. táblázat

	2000	2001	2002	2003	2004	2005
Nógrád megye	14.460	14.948	15.539	15.894	16.189	16.450
É-Mo-i régió	89.407	92.429	96.271	99.093	101.248	102.175
Megyék Bp.nélkül	752.037	778.990	805.451	827.360	843.110	853.521
Ország	1.094.446	1.124.835	1.152.221	1.176.934	1.198.628	1.208.780

Forrás: KSH megyei évkönyvek

A külföldi tőke gazdaságba történő beáramlása nagyban hozzájárulhat egy-egy terület dinamikus fejlődéséhez. A megyében a külföldi vállalkozások száma a vizsgált időszak elején 2000-2001. években növekedett, majd fokozatosan csökkent a számuk. (3.2.2. sz. táblázat)

A külföldi érdekltségű gazdálkodó szervezetekbe fektetett tőke növekedése 2003-ban megtorpant. 2004-ben a kizárólag külföldi érdekltségű befektetések visszaestek. (3.2.3. sz. táblázat – lásd. mellékletek) A külföldi érdekltségű vállalkozások beruházásainak nagy része az iparban valósult meg, valamint a kereskedelem-szállítás terén volt még jelentős fejlesztés. A megyében megvalósult összes beruházásból közel harmaduk volt külföldi érdekltségű beruházás.

A betelepülő külföldi vállalkozások a kilencvenes évek elején a foglalkoztatás leginkább dinamikus szereplőivé váltak. Napjainkra ez a dinamika megtorpant és a hazai kis- és középvállalkozásoktól remélhetjük a foglalkoztatás növekedését. Nógrád megyében még nem zárult le ez a folyamat, amely az Északnyugat-Dunántúlon már lezárult.

3.3 Ágazatok megoszlása, súlya a gazdaságban

Az ipar meghatározó szerepet tölt be a megye gazdaságában. Az előállított nemzeti össztermék (GDP) 25,3%-át produkálta a 2004. évben, s a foglalkoztatottak nagy része is az ipari munkahelyeken tevékenykedik. Az **alkalmazásban állók** számának **33,8%-a** a folyamatos csökkenés ellenére az iparban dolgozik. A megyei ipari termelés a KSH adatai szerint 2005-ben 91,6%-a volt az előző évinek.

A szakmai tapasztalatok, a meglévő építmények, és berendezések hatékony működtetése, fejlesztése biztosíthatná a megye felzárkózását.

A mezőgazdaság termelési feltételei a megye nagy részében kedvezőtlenek. Az élelmiszerágazat termelése kisebb léptékű, mint a többi ágazaté. Az alkalmazásban állók mindössze 2,8%-a dolgozott a mezőgazdaságban, míg az ágazat hozzájárulása a bruttó hazai termék megyei részéhez 2004-ben 4,9%-os volt.

Az **építőipar** teljesítményének tartós növekedése megyénkben is és országosan is 2002-ig tartott. Ennek köszönhetően eddig emelkedett az alkalmazásban állók száma is a megfigyelt szervezeteknél. 2003-ban a megyei építőipari vállalkozásoknál 25,5%-os volumen-csökkenést regisztráltak az előző évhez képest, miközben a dolgozók száma is 15%-kal mérséklődött. 2004-ben a szerződésállomány kedvező alakulásának köszönhetően a 2,9%-kal növekvő termelés minimális létszámbővítést is eredményezett. 2005-ben tovább nőtt a teljesítmény, az előző évhez viszonyítva folyóáron számítva 108,8%-ra.

A megye **idegenforgalmára** jellemző, hogy a szálláshelyek vendégforgalma a vizsgált időszakban ingadozott, de 2002-től **folyamatosan csökkent**, s ugyanez vonatkozik a külföldi vendégek számának változására is.

A vendégek számának mérséklődésével párhuzamosan **csökkent a vendégéjszakák száma**.

3.4 Fejlesztések, beruházások összetétele, mértéke, irányai

2000-2005 évek között a megyében évente 24,6 és 38,3 milliárd forint közötti fejlesztés valósult meg. Az **egy lakosra jutó beruházás** országos összehasonlításban az utolsó három évben a legkisebb volt, **alig haladta meg a megyék fajlagos értékének felét** (55,5%). A korábbi években sem volt sokkal jobb a helyzet, hiszen a megyék sorrendjében az utolsó négy közül nem jutott feljebb.

Az alacsony értékű beruházás **nem tette és teszi lehetővé a megye gazdaságának dinamizálását**, a korszerű technológiák, technikák bevezetését és alkalmazását, így a megye teljesítménye egyre inkább elmarad az ország átlagos teljesítményétől. (3.4.1. sz. táblázat)

3.5 Nemzeti jövedelemhez való hozzájárulás

Az egy lakosra jutó megyei **bruttó hazai termék (GDP) abszolút értékben és folyóáron 53,7%-ot növekedett 2000. évhez képest**, de az ennek alapján felállított országos sorrendben **Nógrád megye a 19-20. helyet foglalja el**. A megye produktuma az országos átlag kétharmadát alig haladja meg, mindössze 69%-os értéket mutat 2005-ben.

3.6 Gazdasági aktivitás, foglalkoztatás belső szerkezete

Az alkalmazásban állók megoszlásában bizonyos **átrendeződés** látható. Az **iparban, építőiparban, mezőgazdaságban visszaesett** számuk, az összeshez képest, de még mindig

meghatározó nagyságú, míg a többi ágazatban az arány növekedett. Legdinamikusabban a gazdasági szolgáltatásban és a közigazgatásban tevékenykedő alkalmazotti létszám aránya növekedett a hat év alatt. (3.6.1. sz. táblázat)

Alkalmazásban állók ágazati megoszlása (%)

3.6.1. sz. táblázat

	2000	2001	2002	2003	2004	2005
mezőg	2,86	2,5	2,41	2,15	2,43	2,75
ipar	42,96	42,5	41,61	36,87	35,81	33,81
építőip	4,18	3,91	3,61	3,54	3,44	3,92
keresked	7,32	8,18	8,59	8,09	8,59	8,77
vendégl	2,24	2,15	2,11	2,2	2,49	2,43
szállít	7,03	7,15	7,3	7,25	7,06	6,12
pénzügy	1,54	1,36	1,36	1,36	1,3	1,35
gazd.szol	1,65	2,27	2,55	2,47	2,61	3,18
közigaz	10,05	9,93	10,57	15,44	14,43	15,83
oktatás	8,91	9,03	9	9,14	9,71	9,84
egészs	9,29	9,02	8,99	9,32	9,71	9,38
egy. szolg	1,97	2	1,9	2,17	2,41	2,53
összesen	100	100	100	100	100	100

Forrás: KSH megyei évkönyve

Az aktivitási és a foglalkoztatási ráta is néhány százalékpontos ingadozást mutat. Az aktivitási ráta 2003-ban 53,2%-ra nőtt, ami 2005-ben 49,1%-ra esett vissza. A foglalkoztatási ráta ugyancsak 2003-ig ingadozva növekedett, és elérte a 48,2%-os maximumot, majd 2005-ben 44,4%-ra mérséklődött. A munkanélküliségi ráta 2000. és 2003. között fokozatosan csökkent 7,8%-ra, 2005-ben 1,7% pontos növekedés állt elő. (3.6.2. sz. táblázat – lásd. mellékletek)

4. A megye munkaerő-piaci helyzete

4.1 Gazdasági aktivitás, munkanélküliség

A KSH 2005. évi felmérései szerint a **gazdaságilag aktív népesség** 4,4%-kal **csökkent** megyénkben 2000. évhez képest. Az inaktívak száma növekedett az időszak első évéhez képest. (4.1. 1. sz. táblázat)

15-74 éves népesség gazdasági aktivitása. (1000 fő)

4.1.1. sz. táblázat

	2000	2001	2002	2003	2004	2005
Gazdaságilag aktív	85,5	83,9	85,1	87,5	82,1	81,1
Gazdaságilag nem aktív	83,6	84,8	82,9	79,8	84,4	84,2

Forrás: KSH munkaerő felmérés

A KSH munkaerő felmérése szerint a gazdaságilag aktív népesség egy része munkanélküli. A nemzetközi összehasonlítást lehetővé tevő meghatározás szerint munkanélkülinek tekintendő az a személy, aki egyidejűleg

- az adott héten nem dolgozott (s nincs olyan munkája, amelytől átmenetileg távol volt),
- aktívan keresett munkát, a kikérdezést megelőző négy hét folyamán,
- rendelkezésre áll, azaz két héten belül munkába tudna állni, ha találna megfelelő állást.

Ezt a létszámot a gazdaságilag aktív népességhez viszonyítva kapjuk meg a munkanélküliségi rátát.

Az Állami Foglalkoztatási Szolgálat álláskeresőként azokat tartja nyilván (ezek a regisztrált munkanélküliek) akik, a munkaügyi központ kirendeltségén regisztráltatják magukat, munkavisztonnyal nem rendelkeznek, nem tanulók, nem nyugdíjasok, foglalkoztatást elősegítő támogatásban nem részesülnek, munkát vagy önálló foglalkoztatást keresnek, és ennek érdekében munkavégzésre rendelkezésre állnak. A regisztrációban szereplő munkanélküliek esetében a nemzetközi meghatározás hármas feltételének egyike nem teljesül, jelesül az, hogy ugyan megjelennek a foglalkoztatási szolgálat kirendeltségén, de maguk nem keresnek munkát, így inaktívként kerülnek számbavételre.

A regisztrált munkanélküliek számának gyarapodását okozta a sorkatonaság eltörlése, a nyugdíjkorhatár fokozatos emelkedése, a külföldi munkavállalók megjelenése, különféle a regisztrációhoz kötött támogatási formák.

4.2 Kereslet-kínálat egyensúlya

Nógrád megyében a regisztrált álláskeresők létszámának folyamatos növekedése 1993-ig tartott, s azután 2002-ig csökkenő tendenciát mutatott, bár a mérséklődés üteme jelentősen lelassult. 2003-ban megállt ez a kedvező folyamat, **2005-ben** pedig már minden hónapban **magasabb volt a Munkaügyi Központ kirendeltségein regisztráltak száma az előző évi adatoknál**. 2001-től évről-évre jelentős elbocsátások történtek a megyében, a vállalkozások egy része finanszírozási gondokkal küzd, s emellett a megye nyugati felében is megtorpant a gazdasági élénkülés.

A megye meghatározó gazdasági ága az ipar (ezen belül a feldolgozóipar), ezért a gazdasági folyamatok kedvező, illetve kedvezőtlen alakulása először ott érezhető. A legnagyobb foglalkoztatóként jelentkező feldolgozóiparban, 2001-ig évről évre emelkedett az alkalmazásban állók száma, azóta viszont folyamatosan csökken. Az utóbbi évek nagy létszámleépítései főként ezen ágazatot érintették.

Az építőiparban a foglalkoztatottak száma ingadozott. 2002-ig nőtt, majd nagymértékben visszaesett.

Az öt év alatt a gazdálkodó szervezetek 4.246 munkahely megszüntetését jelentették be, míg ugyanezen időszak alatt 54.495 betölthető álláshelyet jeleztek a Megyei Munkaügyi Központ kirendeltségeinél. A bejelentett betölthető álláshelyek több mint egy harmada a közhasznú, közcélú, illetve közmunkákhoz kapcsolódott.

A munkakörök fele megegyezik a kereslet és kínálat területén, viszont a keresett létszám általában jóval mérsékeltebb a kínált létszámtól. Nagyon kicsi azon szakmák száma, ahol a vizsgált időszak nagy részében a betöltetlen álláshelyek meghaladták az elhelyezkedni akaró munkanélküliek létszámát. Ilyen volt a szabó-, varrónő, a gyártósori összeszerelő, üzletkötő vagy az általános orvos.

Gazdasági áganként vizsgálva az üres álláshelyek és a munkanélküliek utolsó munkahelyének megoszlását, a **nem anyagi szolgáltatások területén jelentették be a legnagyobb igényeket**, s erről a területről került ki a regisztrációba vettek zöme. Ez a közhasznú, közcélú, és közmunkák – másodlagos munkaerőpiac – területén fennálló fluktuációval magyarázható.

A 2000-2005. évek közötti időszakban **egyetlen gazdasági ág sem volt létszámfelvevő**. A létszámkibocsátás és a létszámigény aránya a mezőgazdaságban 26,1%, az iparban 67,7, az építőiparban 40,3% az anyagi szolgáltatások területén 81,3%, míg a nem anyagi szolgáltatások területén 65,4%.

A munkaerő-**kereslet és kínálat** sok esetben **területileg sem esik egybe**.

A regisztrációba belépő új és visszatérő munkanélküliek száma **éven belül is ingadozik**. A maximumot januárban éri el számuk, ami dinamikusan csökken márciusig, ami az építőipar és mezőgazdaság igényeinek felfutásával magyarázható. Áprilistól

szeptemberig a belépők száma ingadozó mértékben ugyan de stagnál majd azután körülbelül a tavaszi csökkenés dinamikájával emelkedik. A regisztrációból kilépők száma ezzel ellentétes tendenciájú, a legkevesebb kilépő a téli hónapokban van, áprilistól szeptemberig ingadozó mértékben közel állandó, majd ismét csökken a regisztrációból kilépők száma.

Pályakezdők esetében a szezonális ingadozások oka egyértelműen az iskolák befejezésével hozható összefüggésbe. A legtöbb pályakezdő munkanélküli júliusban keresi fel a munkaügyi szervezetet azért, hogy segítséget kapjon elhelyezkedéséhez, illetve részt vehessen a munkaügyi szervezet által szervezett képzések valamelyikében. A belépő létszám folyamatos csökkenése februárban megszakad, ami az iskolarendszerű oktatásban résztvevők sikertelen félévének tudható be.

4.3 Regisztrált álláskeresők összetétele

A 2001. népszámlálás szerint az ország gazdaságilag aktív népességében a férfiak aránya 54%, míg Nógrád megyében az arány 54%. A munkanélküliek halmazában a vizsgált időszakban **a nők aránya folyamatosan növekedett**, de még mindig alatta marad a férfiak arányának. (4.3.1. sz. táblázat – lásd. mellékletek)

A regisztrált munkanélküliek **iskolai végzettsége általában alacsonyabb, mint a népesség iskolai végzettsége.** Meghatározó létszámuk csak általános iskolai vagy az alatti végzettségű. Ugyancsak nagy arányt képviselnek a szakképzetlenek, azaz az általános iskolát végzettek és a gimnáziumban érettségizettek. (4.3.2. sz. táblázat)

Legmagasabb iskolai végzettség (éves átlag fő)

4.3.2. sz. táblázat

	2000	2001	2002	2003	2004	2005
8 oszt. alatt	1.214,7	1.269,7	1.216,2	1.225,2	1.273,1	1.296,4
Általános iskola	4.840,3	4.935,3	4.784,3	5.011,8	5.368,5	5.796,3
Speciális szakiskola	5,8	7,2	5,2	5,8	5,9	10,6
Szaktanulmányi képző	3.838,2	3.600,9	3.432,35	3.505,7	3.712,1	4.094,1
Szakiskola	230,5	231,2	212,1	206,8	271,6	306,4
Szakközépiskola	1.377,9	1.276,6	1.211,3	1.256,9	1.361,6	1.556,7
Technikum	375,8	366,8	353,8	356,3	383,6	406,2
Gimnázium	1.033,8	926,7	885,9	882,1	929,6	1.041,3
Főiskola	189,4	173,6	155,7	175,2	227,2	247,2
Egyetem	46,2	33,3	37,6	44,4	56,4	64,4
Összesen	11.968,5	12.821	12.294,3	12.670,3	13.589,5	14.813,8

Forrás: Nógrád MMK adatbázisa

Az érettségizettek 20,2%-ot képviselnek a munkanélküliek között, míg a népességen belül legalább érettségivel rendelkezik 34,8%. A főiskolai, egyetemi végzettségűek a népességen belül 9,6%-ot képviselnek, míg a munkanélküliek között csupán 2,1% a főiskolát vagy egyetemet végzett. **A képzettségi szint növelése felfogható a munkanélkülivé válás hatékony ellenszerének.**

A munkanélküliek életkori megoszlásban, úgy ahogy az összes munkanélküli számában, ingadozás mutatkozik. Öröndetes, hogy a legaktívabb, már termelési tapasztalatokkal is rendelkező korosztály létszáma kisebb mértékben növekedett, (4,6%) az összes munkanélküli növekedése ezt meghaladta.(12,6%). A legfiatalabb korosztály létszáma, amelynek nagy részét a pályakezdők teszik ki, is nőtt. Gondot jelent az **idősebbek csoportja, (46 év feletti) létszámuk folyamatosan növekedett**, ugyanakkor ők azok, akik a támogatási eszközökkel sem helyezhetők ismét munkába, és képzésbe is nehezen részesíthetők. (4.3.3. sz. táblázat – lásd. mellékletek)

A regisztrált álláskeresők állománycsoportjait vizsgálva megállapítható, hogy a szakmával rendelkezők elhelyezkedési esélyei jobbak, mint a szakma nélküliek esetében. A munkanélküliek száma növekedett, de ebből a szakmunkások növekedése a 2000. évi szint 11,2%-a. **A segéd munkások kerültek a legrosszabb helyzetbe**, létszámnövekedésük 28,4%. (4.3.4. sz. táblázat – lásd. mellékletek)

A regisztrált álláskeresők számát a gazdaságilag aktív népességhez viszonyítva megállapítható, hogy a kirendeltségek illetékességi területén, a kistérségekben nagyon eltérő a munkanélküliek fajlagos száma. (4.3.5. sz. táblázat)

A **Rétsági, Pásztói és Balassagyarmati** kistérségekben a munkanélküliségi ráta a megyei átlag alatti, míg a másik három térségben a **Bátonyterenyei, Salgótarjáni és Szécsényi**ben az átlagot meghaladó.

A munkanélküliségi ráta kirendeltségenként. (%)

4.3.5. sz. táblázat

	2000	2001	2002	2003	2004	2005
Salgótarján	18,84	18,29	18,2	18,77	18,47	20,22
Balassagyarmat	11,05	10,25	9,16	10,17	9,56	11,69
Pásztó	10,8	10,16	9,85	11	11,89	12,91
Szécsény	17,91	17,3	17,13	18,36	18,65	19,86
Bátonyterenye	17,73	18,07	17,78	18,16	18,52	19,10
Rétság	10,76	9,92	8,44	8,78	8,42	10,27
Megye	14,95	14,34	13,83	14,60	14,55	16,05

Forrás: Nógrád MMK adatbázisa

A megyeszékhely munkanélküliségi mutatója országosan is egyedülálló, miután az egyedüli megyeszékhely, ahol a megyei átlagot ilyen mértékben haladja meg ez a mutató.

A vizsgált időszakban Salgótarján átlagos területi mutatója (a regisztrált munkanélküliek a munkavállalás korú népesség %-ában) 10,2, míg a megye átlagos mutatója 9,4. (A másik ilyen város Győr, amelynek mutatói 3,0 és 2,9)

A megye munkaerőpiaci helyzetének rossz állapotát mutatja, hogy nemcsak magas a munkanélküliségi ráta, hanem az **egy évnél hosszabb ideje nyilvántartásban szereplők** száma a regisztrált munkanélküliek **27-31%-át** teszi ki. Munkába helyezésük gyakran csak a munkaerőpiaci szolgáltatások valamelyikének alkalmazásával, általában álláskeresői tréninggel és támogatással valósulhat meg. (4.3.6. sz. táblázat – lásd. mellékletek)

A regisztrált munkanélküliek elhelyezkedést akadályozó tényezők között az egészségi állapotuk is szerepet játszik. Azok, akik valamilyen **egészségkárosodást szenvedtek sokkal nehezebben aktivizálhatók** az elsődleges munkaerőpiacon, mint a munkavégzésre minden szempontból alkalmasak. **Létszámuk az évek során alig változott**, 2005-ben a regisztrált munkanélküliek 6,5%-a volt.

4.4 Aktív eszközök hatásai

Az Állami Foglalkoztatási Szolgálat a **munkanélküliség megelőzésére**, valamint mérséklésére **többféle eszközt** működtet. Ezek egy része programszerűen működik, pályázat útján férhetnek hozzá az érdekeltek, másik része pedig rendeletben meghatározott formában és módon működtethető. Az egyes megyei munkaügyi központok a területük munkanélküliségének mértékét, a munkanélküliek összetételét, a jövőbeni foglalkoztatási lehetőségeket vizsgálva és értékelve határozzák meg azokat az eszköz fajtákat, melyekkel a legnagyobb mértékben tudják mérsékelni, vagy átmeneti foglalkoztatást biztosítani a munkanélküliek számára.

A **vizsgált időszakban** Nógrád megyében a decentralizált foglalkoztatási alapból támogatásra fordított összeg meghaladta a **7,5 milliárd** forintot (7.538.885 eFt) és ezzel **52.280 fő** munkanélkülinek teremtett a munkaügyi szervezet átmeneti, vagy végleges foglalkoztatást.

4.5 Bejelentett betölthető álláshelyek

A munkáltatók az igényeiknek megfelelő munkaerőt több csatornán kereshetik. Annak érdekében, hogy a különféle támogatásokat igénybe vehessék, érdekük fűződik hozzá, hogy a hiányzó munkaerőt a munkaügyi szervezet közreműködésével találják meg. A bejelentett betölthető állásokra a szervezet a rendelkezésére álló eszközöket felhasználva, válogatja és közvetíti a regisztráltak közül a leginkább megfelelő munkaerőt.

A munkáltatóknak a munkaügyi szervezet tudomására hozott igénye az **évek folyamán folyamatosan csökkenő mértékű**. Ennek elsősorban oka az, hogy a munkanélküliek száma gyarapodott, s ezzel az önállóan és aktívan munkát keresők száma is szaporodott. A munkáltatók minden bejelentés nélkül, megfelelő munkaerőt találnak a munkaerőpiacon. (4.5.1. sz. táblázat)

Betöltetlen állások ágazati bontásban. (éves átlag fő)

4.5.1. sz. táblázat

	2000	2001	2002	2003	2004	2005
Mezőgazdaság	24,2	25,8	20,5	39,0	56,8	77,8
Ipar	873,4	887,0	709,2	649,7	399,6	223,6
Építőipar	127,4	54,3	103,9	94,3	55,9	71,2
Anyagi szolg.	169,8	175,5	200,8	138,4	126,8	136,5
Nem anyagi szolg.	439,0	359,1	234,6	377,6	274,6	229,9

Forrás: Nógrád Megyei Munkaügyi Központ

A munkáltatók által bejelentett betöltetlen álláshelyek **túlnyomó részére** a közvetítési munka eredményeként **három hónapon belül** sikerül megfelelő munkavállalót találni. Annak ellenére, hogy a regisztrál állás keresők száma, többszörösen meghaladja a bejelentett betölthető állások számát, néhány munkahely hosszú ideig betöltetlen. Ez visszavezethető arra, hogy a **kereslet és kínálat strukturálisan nem felel meg egymásnak**, illetve a munka speciális igényei miatt olyan nagy a fluktuáció, hogy a munkáltatók folyamatosan fenntartják igényüket.

A megye gazdaságilag aktív népességén belül egy rész lakóhelyén nem talál foglalkoztatási lehetőséget. Kénytelen ezért naponta **lakóhelyéről munkahelyére utazni**. A 2001. évi népszámlálási adatok szerint ez Nógrád megyében **31.254 főt** a foglalkoztatottak 43%-át érintette. (4.5.2. sz. táblázat)

A munkahelyükre naponta eljárók. (%)

4.5.2. sz. táblázat

Kistérség	Saját kistérségbe	A megye más kistérségébe	A megyén kívülre	Változó településre	Összesen
	Ingázók aránya				
Salgótarján	55,0	16,8	10,7	17,5	100,0
Balassagyarmat	45,1	21,0	16,2	17,7	100,0
Pásztó	26,2	8,1	43,1	22,6	100,0
Szécsény	42,1	30,7	8,8	18,4	100,0
Bátonyterenye	20,4	55,2	14,0	10,4	100,0
Rétság	27,8	5,3	53,2	13,7	100,0
Nógrád megye	37,2	20,2	25,6	17,0	100,0

Forrás: KSH népszámlálási adatok

A kistérségek ingázóinak ingázási irányok szerinti összetételében meglévő különbségek azok eltérő adottságaival magyarázhatók.

A más megyével határos kistérségek közül foglalkoztatási lehetőségek hiányában a **megyén kívülre a Pásztói és a Rétsági térségből** járnak el, melyet a közlekedési lehetőségek magyaráznak. A 2. számú főút, valamint az M3 autópálya gyors elérhetősége az utazási időt rövidíti, így az ingázók kényelmét szolgálják.

A **Szécsényi és Bátonyterenyei kistérségben kevés a munkahely**, ezért a nagyarányú utazás a **megye más kistérségeibe**, elsősorban a Salgótarjáni és a Balassagyarmati munkáltatókhoz.

4.6 Pályázatok, és hatásai

Az Országgyűlés döntése alapján 1997-2003. között Nógrád megye **felzárkóztatását segítő program** került végrehajtásra, melynek során a költségvetésben elkülönítésre került a megye számára 16.390 millió Ft.

A maradványok és visszatérítések ismételt felhasználásával a benyújtott **3.688 pályázatra 17.103,7 millió Ft támogatást** ítéltek meg a döntéshozók. A benyújtott pályázatok 85.966,3 millió Ft fejlesztési értéket tűztek ki megvalósítandó célként. A fejlesztések tervezett **eredménye 4.764 új és 2.851 megőrzött munkahely** volt. A megvalósított programok nemcsak foglalkoztatás szempontjából voltak hasznosak, hanem a megye gazdasági és infrastrukturális fejlődéséhez is hozzájárultak

A Gazdasági Minisztérium meghirdette a „**Magas élómunka igényű vállalkozások támogatása**” című programot, melynek keretében **1.013 pályázatot** nyújtottak be a vállalkozások, **360,3 millió Ft támogatási** igénnyel **5.669 főt** érintve.

A Szociális és Családügyi Minisztérium „**Szociális közmunka**” programjára beérkezett pályázatok lehetővé tették **11 fő szociális gondozó** kiképzését, és **47 fő szociális munkás foglalkoztatását**.

A Foglalkoztatáspolitikai és Munkaügyi Minisztérium a foglalkoztatási válsághelyzet kezelést célzó **munkahelyteremtő** beruházásokra írt ki pályázatot, melynek keretében **11 pályázat 155 fő** számára biztosított munkahelyet.

4.7 Országhatáron átmenő munkaerő forgalom, külföldiek foglalkoztatása

A munkaerőpiaci helyzet értékelésénél nem hagyható figyelmen kívül, azon külföldiek száma, akiket munkavállalási engedéllyel foglalkoztatnak a megyében működő gazdálkodó szervezetek.

A külföldiek magyarországi **munkavállalása** az Európai Unióhoz való csatlakozásig a jogszabályban rögzített kivételektől eltekintve **engedélyköteles** volt. Az engedélyeket a megyei Munkaügyi Központok a helyi munkaerőpiaci helyzet vizsgálata után adták ki. A jövődő munkáltatónak a munkaerőigényét be kellett jelentenie, s ha magyar munkanélkülivel az igény nem volt kielégíthető, kapta meg a hozzájárulást a külföldi állampolgár foglalkoztatására. Az Európai Unióhoz való csatlakozásunk után, 2004. május 1-től a helyzet megváltozott. Az EU alapelvek szerint a munkaerő-mozgás szabad, így a kétoldalú megállapodásokban rögzített időpontoktól nem szükséges munkavállalási engedély kiadása. Ennek hatásaként tudható be, hogy a megyében foglalkoztatott külföldi állampolgárok száma dinamikusan növekedett 2004-ben a csatlakozás után. A növekedés 2005-ben már nem volt olyan gyors, a gazdálkodó szervezetek 27,9%-al több külföldit foglalkoztattak, mint 2004-ben.

4.8 Halmozottan hátrányos, vagy kiemelt figyelmet érdemlő rétegek

A munkanélküliek között vannak olyan csoportok, amelyek az **átlagra szabott eszközökkel nem kezelhetők**, nem helyezhetők munkába mert már idősek, hosszú ideje munkát keresnek, és a munkáltatók úgy vélik, hogy aktivitásuk csökken, szakmai tapasztalataik nem pótolják elavult ismereteiket, vagy különleges munkakörnyezetet igényelnek, mert megváltozott munkaképességűek, vagy fiatalok, s nincs munkatapasztalatuk.

Tartós munkanélküliek jellemzői, összetétele, megoszlása

Az egy évnél hosszabb ideje regisztrált álláskeresők ismételt munkába helyezése a munkáltatók elzárkózása, a szakmai tapasztalatok leértékelődése, a gyakorlatból való kiesés, és a munkavisztonnyal együtt járó rendszeres életmód fellazulása miatt nehéz. Általában ez a csoport csak **támogatott formában talál munkát**, ahol a támogatás ideje alatt visszazokva a munkavégzés ritmusára, maradhat meg hosszabb távon, a munkaerőpiacon.

A tartósan regisztrált álláskeresők aránya az elmúlt 6 évben, egyes kirendeltségeken eléri az összes regisztrált egy harmadát (35,3%), s még a legjobb munkanélküliségi rátával rendelkező térségben is 16,3%. Az évek során ingadozott, de 2005-ben minden kirendeltségen **növekedett az arányuk**.

Iskolai végzettség alapján a legnagyobb csoportot a **csak általános iskolát**, vagy azt sem végzettek alkotják. Ezek **aránya** folyamatosan növekszik, és 2005-ben elérte a csaknem **60%-ot**. (59,1%) A **középfokú végzettséggel** bírók aránya, ideszámítva a szakmunkás végzettségűeket is, folyamatosan **csökken**. Figyelemre méltó az, hogy a

felsőfokú végzettségűek aránya is csökkenésnek indult, de 2005-ben az előző évhez képest 0,3%ponttal emelkedett arányuk a teljes tartós munkanélküliek táborában.

Az egy évnél hosszabb ideje munkanélküliek között a **betanított munkások létszáma a legnagyobb**. Legdinamikusabban a segédmunkások létszáma változott a hat év folyamán csaknem kétszeresére emelkedett.

A szellemi foglalkozásúak 2002-ig tartó csökkenő tendenciája megállt, azóta minimális mértékben ugyan, de nőtt létszámuk.

A 2002. évben volt a tartós munkanélküliek létszáma a legalacsonyabb, ez minden korcsoportban így volt. Azóta a legaktívabb korosztályt – a 25-44 évesek csoportját – kivéve minden korcsoportban meghaladta a 2000. év átlagléttszámot. Az **50 év feletti növekedése** a vizsgált időszak kezdetéhez viszonyítva **52,6%-os** volt.

50 év feletti munkanélküliek jellemzői, megoszlásuk

Az 50 év feletti állást keresők létszáma növekedett és 2005-ben 52,4%-al haladta meg a 2000. évit. Ugyanez mondható el a kirendeltségek esetében is, annyi különbséggel, hogy a bátonyterenyei kirendeltség esetében ez a növekedés 64,7%, míg a rétsági kirendeltség területén 8,4% volt.

Az idősebb korosztály létszámának aránya kirendeltségenként 1-2%pont különbséggel megegyezik az összes munkanélküli arányával.

A vizsgált csoportban az **általános iskolát**, vagy azt sem **végzettek száma a legmagasabb**, eléri, vagy meghaladja a teljes létszám felét. Az **egyetemet, főiskolát végzettek létszáma** a 2001-es visszaesés óta folyamatosan **növekszik** és elérte a teljes létszám 2,4%-át.

A nemenkénti megoszlás az idős korosztályon belül azonos a teljes állomány nemenkénti megoszlásával. Minden évben a vizsgált időszakban – folyamatosan csökkenő módon – a férfiak létszáma meghaladta a nők létszámát.

A folyamatos létszámnövekedés mellett, a tartós – egy évnél hosszabb ideje folyamatosan regisztrált – álláskeresők létszáma 52,6%-os növekedett, míg az összes létszám csak 34,3%-os emelkedést mutat.

Az egyes állománycsoportok közötti megoszlás nagyjából megfelel a teljes regisztrált álláskeresők állománya megoszlásának.

Pályakezdő fiatalok

A pályakezdő fiatalok munkába állításának segítése az Állami Foglalkoztatási Szolgálat szervezeteinek egyik **legfontosabb feladata**. Annak ellenére, hogy a fiatalok adják az álláskeresők legmobilabb rétegét, elhelyezkedésük a megyében nehéz. A munkáltatók nem szívesen foglalkoztatják őket, arra hivatkozva, hogy nincs gyakorlati

tapasztalatuk, ismereteik hézagosságok, bár a fogékonyságukat, taníthatóságukat elismerik. Ezen előnyök mellett a támogatott foglalkoztathatóságukat is értékeli. Azért, hogy a fiatalok szocializációs folyamatában ne negatív élményként rögzüljön a pályakezdés nehézsége, külön támogatási lehetőséget biztosít.

A regisztrált pályakezdők összetételében és **létszámában nagy változás** akkor történt, amikor az **általános iskolai végzettséggel** rendelkező fiatalokat is, ha a tanulmányaikat nem folytatták, pályakezdőként kezelték. Arányuk 33,1%-ról 44,8%-ra növekedett.

A pályakezdők összes létszáma is emelkedést mutat, a munkanélkülieken belüli arányuk 7,4%-ról 9,8%-ra változott a hat év alatt

A vizsgált időszakban a **felsőfokú végzettségűek száma is gyarapodott**. Addig, amíg 2000-ben 30,6 fő volt, 2005-ben 74 fő volt az egyetemet, vagy főiskolát végzett pályakezdő fiatal, aki a megyei kirendeltségek valamelyikén a regisztrációban szerepelt.

A romló tendenciát és a pályakezdők elhelyezkedési nehézségének növekedést mutatja, hogy egyre nő azoknak a létszáma, akik egy év alatt sem találnak megfelelő munkahelyet maguknak, így tartós munkanélkülivé válnak.

Cigány népesség.

A megyében az országos átlagot meghaladó a romák aránya, *(4.8.1.sz. táblázat)* képzésük, foglalkoztatásuk külön célprogramokat igényel a foglalkoztatási és szociális problémák kezelésére. Ennek elemei megmutatkoztak már a Nógrád Megyei Munkaügyi Tanács által támogatott programokban, sajátos támogatási formákban.

A „Családsegítő” program, azokon a családokon akart segíteni, ahol nincs kereső és egy vagy több kiskorú gyermeket nevelnek. Kiemelt célcsoport volt a cigányok köre. Ebben az esetben egy komplex szolgáltatás keretében a felnőttek közül munkához jutás, a gyermekek körében pedig egy elfogadható életmódra való nevelés elindítása volt a cél.

A „Roma foglalkoztatás szervező” program érettségivel rendelkező a cigány etnikumhoz tartozó munkanélküliek felkészítésével próbálta lehetővé tenni, hogy ezen hátrányos helyzetű réteghez tartozók minél nagyobb számban jelenjenek meg az elsődleges munkaerőpiacon.

A „Roma szociális segítő” program keretében tanfolyami felkészítés után a hátrányos helyzetben lévő cigány munkanélküliek munkaerőpiaci integrációjának elősegítése volt a résztvevők feladata.

Megyei létszámok és arányok 2003-ban

4.8.1. sz. táblázat

Megye	Létszám	Százalékarány	
		ország cigány népességében	megye összes népességében
Bács-Kiskun	11.500	2	2.1
Baranya	28.900	5.1	7.1
Békés	43.300	7.6	10.9
Borsod-Abaúj-Zemplén	99.300	17.5	13.3
Csongrád	15.800	2.8	3.7
Fejér	17.800	3.1	3.7
Győr-Moson-Sopron	11.900	2.1	2.7
Hajdu	31.300	5.5	5.7
Heves	52.000	9.2	16.0
Jász-Nagykun-Szolnok	25.700	4.5	6.1
Komárom-Esztergom	3.500	0.6	1.1
Nógrád	31.300	5.5	14.2
Pest	20.400	3.6	1.9
Somogy	29.600	5.2	8.8
Szabolcs-Szatmár	38.500	6.6	6.6
Tolna	11.900	2.1	4.8
Vas	7.500	1.3	1.8
Veszprém	15.800	2.8	4.2
Zala	13.300	2.3	4.5
Budapest	60.000	10.4	3.5

Forrás: Kemény 2004

5. Képzés, szakképzés helyzete

A foglalkoztatási bővüléséhez, az új gazdálkodó szervezetek letelepítéséhez sok más tényező mellett megfelelő szakképzettségű és munkatapasztalatokkal rendelkező munkaerőre is szükség van. Az igények kielégítésének egyik fontos eleme a szakképzés, melynek segítségével biztosítható azoknak a vállalkozásoknak szakember ellátása, melyek versenyképes technológiát alkalmazva tartós működést és folyamatos foglalkoztatást tesznek lehetővé.

A vállalkozások igényeinek folyamatos változásait figyelembe véve kell a szakképzés szerkezetét kialakítani, az átmeneti (át- és továbbképzés), és tartós (iskolarendszerű képzés) képzéseket megszervezni.

5.1 A népesség részéről megmutatkozó szakképzési igény Nógrád megyében

Nógrád megyében a szakképzés iránt megmutatkozó lakossági **igényt** jelenleg, az ország más területeihez hasonlóan, **két tényező befolyásolja**, egyrészt a **divathatások**, másrészt az **iskolák által nyújtott és propagált kínálat**. A pályaválasztásban igen csekély szerepe van a szűk körű, későn induló, kevéssé tudatos pályaaorientációs tevékenységnek.

A középfokú iskolarendszerű képzés iránti igények

Az országos trendnek megfelelően az utóbbi évtizedekben **Nógrád megyében is jelentősen megemelkedett a középfokú iskolákba járó tanulók száma**.

E létszámra a 2004/2005-ös tanévig a demográfiai folyamatok, az általános iskolától eltérően, nem gyakoroltak jelentősebb hatást. A születési szám kedvezőtlen hatásait kiegyenlítette, hogy az intézmények képzési kínálata a térségben népszerű volt, a képzési idő meghosszabbodott, és hogy a szakképzésben lezajlott egy többirányú szerkezetváltás:

- a hagyományos szakmunkásképzés kiegészült azonos profilú szakközépiskolai képzéssel,
- a szakközépiskolában a szakképzés szétvált az általános képzéstől, kitolódott a 13-15. évfolyamra,
- a gimnáziumok bekapcsolódtak az érettségire épülő szakképzésbe,
- a szakképzési idő általában meghosszabbodott: egy évről kettő vagy három évre.

Ugyanakkor végbement egy **belső szerkezeti átalakulás** is. A szakiskolai tanulók létszáma a '90-es évek és az ezredforduló között csaknem felére csökkent, míg a gimnáziumi és szakközépiskolai tanulók száma nagy arányban megemelkedett.

Az iskolarendszerű képzésben részt vevők száma Nógrád megyében (fő)

5.1.1. sz. táblázat

	2001/2002	2002/2003	2003/2004	2004/2005
Szakiskola	1.935	2.241	2.317	2.618
Speciális szakiskola	158	212	205	204
Gimnázium	3.684	3.834	4.029	3.871
Szakközépiszkola	5.054	5.131	5.188	4.848
A tanulók száma összesen	10.831	11.418	11.739	11.541

Forrás: OM

A **2001-től 2005-ig** tartó négy tanévben lényeges **szerkezeti átalakulás már nem történt** a megyében, a **tanulói létszám azonban az utolsó tanévben kisebb lett**. Ez annak köszönhető, hogy a 15-18 éves népesség csökkenése már a középfokú oktatásban is

érzékelhetővé vált. A létszámváltozás azonban nem egyformán érintette a különböző típusú iskolákat. A gimnáziumokban és a szakközépiskolákban létszámcsökkenés, a szakiskolákban növekedés következett be. Ez más területein az országnak úgy változott, hogy a szakközépiskolai és a szakiskolai létszám csökkent, míg a gimnáziumi gyarapodott. Fenti jelenség magyarázható azzal, hogy Nógrád megyében jelentősebb számú hátrányos helyzetű, kis tanulási hajlandóságú középiskolás korosztályú fiatal él, akiknek több ok miatt, nincs lehetőségük magasabb szintű középiskolai képzésben részt venniük.

A középfokú iskolarendszerű felnőttoktatás iránti kereslet

Az érettségit adó középiskolába járó tanulói létszámnak minden évben több mint 10%-a az **iskolarendszerű felnőttképzés** keretében tanult. Az adatok azt mutatják, hogy bár az utolsó két tanévben visszaesett a felnőttképzésben részt vevők száma, még mindig **stabilnak** vehetjük az e képzési forma iránti **érdeklődést**. Ennek a képzési formának is szerepe van abban, hogy az elmúlt négy évben a 18 év felettek körében növekedett az érettségizettek aránya. (5.1.2. sz. táblázat – lásd. mellékletek)

A felsőoktatás, a felsőfokú szakképzés iránti kereslet a megyében

A felsőoktatás expanziójának köszönhetően 1990/1991 óta az országban közel négyszeresére emelkedett a felsőoktatásban részt vevők száma. 2004/2005-ben 69 felsőoktatási intézményben 422 ezren folytattak felsőfokú tanulmányokat. E tanulólétszámnak csak töredék része volt Nógrád megyei. Mint az adatok mutatják a régió másik két megyéjéhez viszonyítva is **aránytalanul kis mértékű a részvételünk a felsőoktatásban**. (5.1.3. sz. táblázat – lásd. mellékletek)

A **megyében nincs önálló felsőoktatási intézmény**, két főiskolának működik Salgótarjánban kihelyezett tagozata. A Pénzügyi Számviteli Főiskola országos hírű rangos képzést folytat. A felsőfokú képzés bővítését segítő konzorcium jött létre a salgótarjáni főiskola, a gyöngyösi főiskola és önkormányzatok részvételével.

Országosan és megyei szinten is csak **kevesen vesznek részt** az 1998/1999. óta bevezetett **felsőfokú szakképzésben**. Ez annak tudható be, hogy e képzési szint még nem találta meg helyét igazán sem az oktatásban, sem a munkaerőpiacon.

Felsőfokú szakképzést középiskolák is folytathatnak. Jelenleg néhány megyei középiskolában már próbálkoznak e formával, a fentiek miatt azonban az általuk szervezett képzések iránt sem fogalmazódik meg a népesség részéről stabil igény.

Az iskolarendszeren kívüli oktatás iránti kereslet a megyében

A Nógrád megyei Kereskedelmi és Iparkamara által elvégzett felmérés alapján Nógrád megyében 7.650 fő vett részt iskolarendszeren kívüli képzésben. E nagy szám bizonyítja, hogy a megyében komoly igény mutatkozik az ebben a formában megszervezett OKJ-s és nem OKJ-s képzésekre is. (5.1.4. sz. táblázat – lásd. mellékletek)

Az egyes szakmacsoportok iránti kereslet a megyében

A szakképzésben részt vevők meghatározó része Nógrád megyében **gépészeti, informatikai, valamint kereskedelmi szakmákat** tanul. Ők az összes tanulói létszámnak csaknem 50 %-át teszik ki. Jelentősebb számban vannak még jelen az építőipari és vendéglátó, idegenforgalmi szakmát tanuló fiatalok. Ez teljes összhangban van az országos mutatókkal. Ám, míg az országban döntő többségben vannak a kereskedelmis és vendéglátós szakmát tanuló diákok, Nógrádban a legnagyobb számban informatikai szakképzésben vesznek részt a fiatalok.

Bizonyos szakmákban évek óta **túlképzés** van a megyében (pl. a fodrász), ugyanakkor néhány **kedvezőtlen társadalmi presztízsű**, alacsony fizetéssel vagy igen komoly fizikai igénybevétellel járó, rossz időbeosztású **szakmára** – függetlenül a gazdaság igényeitől – több év óta **szinte lehetetlen beiskolázni**.

5.2 A szakképzés kínálati helyzete Nógrád megyében

A kínálati helyzetet egyrészt az intézményi ellátottság, másrészt a felkínált szakmák megszerzésének lehetősége határozza meg.

Az intézményi ellátottság helyzete

Nógrád megyében a **szakképzés intézményi háttere, mennyiségi szempontból jónak mondható**.

Iskolarendszerű képzést folytató intézmények

Az országos tendenciákkal összhangban, megyénkben is **erősebb a szakközépiskolai háttér**.

Feladat ellátási helyek száma Nógrád megyében (db)

5.2.1. sz. táblázat

	2000/2001	2001/2002	2002/2003	2003/2004	2004/2005
Szakiskola	8	9	10	10	11
Spec. szakiskola	4	5	5	5	5
Gimnázium	14	17	15	16	16
Szakközépiskola	19	20	19	20	19

Forrás: OM

Ez több okkal is magyarázható. Egyrészt a megye több **szakiskolája** az utóbbi években **fölfelé terjeszkedett**, s a szakiskolai képzés mellett érettségire adó képzéseket is beindított. Másrészt a **gimnáziumok is részt kívántak vállalni a szakképzési feladatokból**.

A szakiskolai képzést folytató megyei szakképző intézmények közül több 2003-ban eredményesen pályázott az országosan meghirdetett **Szakiskolai Fejlesztési Program** különböző komponenseire. A program során intézményeink tananyagfejlesztésben, különböző programok kidolgozásában, módszertani fejlesztésben, továbbképzéseken, külföldi tanulmányutakon vettek részt, s jelentősnek mondható eszközfejlesztést is sikerült végrehajtaniuk. A program 2006-ban befejeződik.

A szakiskolákhoz hasonlóan az utóbbi évtizedben nagy mértékű fejlesztés, fejlődés ment végbe a szakközépiskolákban is. Ehhez az anyagi és szakmai háttérrel az un. világbanki program biztosította.

A megye **középfokú szakképző intézményeiben** elsősorban a különböző pályázatoknak (pl. Decentralizált Szakképzési Alap pályázata), a szakképzési hozzájárulásoknak köszönhetően **jelentős** nagyságrendű **fejlesztések** történtek az informatika területén, valamint a közismereti és **szakmai oktatáshoz szükséges eszközök**, berendezések, gépek vonatkozásában is. Ezek mellett a fejlesztések mellett azonban a szakképző intézmények jelentős részénél igény mutatkozik újabb tantermek kialakítására, s épület-felújításokra.

A szakképző **intézmények jelentős része** (11 intézmény) a **Salgótarjáni**, ill. a **Balassagyarmati** (6 intézmény) **kistérségben található**. Ennek hatása a két kistérség iskolázottsági mutatóin is tükröződött. Azokon a helyeken ugyanis, ahol több az oktatási intézmény mindig magasabbak az iskolázottsági mutatók is.

A szakképző intézmények a fenntartó típusa szerint változatos képet mutatnak a megyében. A **legtöbb intézményt önkormányzatok** (4 intézmény – megyei önkormányzat, 13 intézmény – városi önkormányzat, 1 községi önkormányzat) **tartják fenn**, de működnek iskolák egyházi (1 intézmény) és alapítványi (6 intézmény) finanszírozással is.

Az iskolafenntartók összefogásával 2005-ben kezdeményezés történt Nógrád megyében is egy új típusú képzési központ, a Területi Integrált Szakképző Központ (**TISZK**) létrehozására. Pályázatunk ekkor nem nyert, ám bízunk benne, hogy a jövőben a régió két másik megyéjéhez hasonlóan megyénkben is létrejöhet ez a szakképző centrum.

A gazdálkodó szervezetek kapcsolata az iskolarendszerű szakképzést folytató intézményekkel

Általánosságban megállapítható, hogy a **nagyobb létszámot foglalkoztató vállalkozásokkal való kapcsolattartás a képzők elemi érdeke**, hiszen így nyerhetnek plusz forrásokat a szakképzési hozzájárulás révén, illetve biztosíthatják a tanulóik részére a gyakorlati képzés lehetőségét.

A képzés speciális jellege sokszor determinálja a képző és foglalkoztató szoros együttműködését. Az ilyen jellegű együttműködés jó hatással van a tantervek kialakítására, az életszerű képzés megvalósítására. Közvetlenül visszaigazolható, hogy az elméleti képzés mennyire képes kielégíteni az alkalmazók gyakorlati igényeit.

Kedvezőtlenül hatott az együttműködésre az üzemi tanműhelyek megszüntetése. Túl a mindennapi kapcsolattartás lazulásán a gyakorlati képzés színvonalát sem javította.

Némileg eltérő a helyzet az egyszemélyes vagy 1-2 alkalmazottal működő és 1-2 tanuló gyakorlati képzését felvállaló **kisvállalkozások esetében. Semmi nem motiválja az iskolákat a rendszeres kapcsolattartásra, bár a vállalkozások igényelnék ezt.**

Iskolarendszeren kívüli képzést folytató intézmények

Egyre jelentősebb szereppel bírnak a szakképzésben **az iskolarendszeren kívüli szakképzést folytató intézmények.** Nógrád megyében jelenleg **77** ilyen tevékenységet folytató intézményt tartanak nyilván. Ez az országban található ilyen jellegű intézményeknek alig 4 %-a. (5.2.2. sz. táblázat)

Az iskolarendszeren kívüli intézmények kistérségek szerinti megoszlása

5.2.2. sz. táblázat

	Intézmények száma
Balassagyarmati	18
Bátonyterenyei	2
Pásztói	8
Rétsági	3
Salgótarjáni	42
Szécsényi	4
Összesen	77

Forrás: OM

Országosan az intézmények mintegy 62 %-ának székhelye a megye székhelyével azonos. Nógrád megyében ez mindössze 48%. A 77 intézményből 37 található Salgótarjában.

Iskolarendszeren kívüli képző intézmények jelentősebb számban találhatóak még Balassagyarmaton. Fentiek magyarázata, hogy az iskolarendszerű szakképzésben nagy számban vesznek részt az iskolarendszerű szakképzést folytató balassagyarmati és salgótarjáni intézmények.

Az iskolarendszerű és iskolarendszeren kívüli képzést folytató intézmények összevetése

Az **iskolarendszerű képzést folytató szakképző intézmények** a beiskolázást illetően **versenyképesebbek a képzést folytató piaci szereplőkkel szemben**, mert térségünkben nincs igazi piaci kínálat, s mert ezen intézményekben biztosított a képzéshez szükséges minden feltétel (infrastruktúra és kellő szakemberháttér).

A munkáltatói oldal elvárásait alaposabban megvizsgálva az látszik, hogy az iskolarendszerű szakképzésben tanuló diákok esetében a **gyakorlati ismeretek hiányossága** vetődik fel elsődleges kritikaként.

További problémát jelent, hogy a gazdálkodók szerint az iskolából kikerülő fiatalok **munkához való hozzáállása, munkafegyelme is komoly kívánnivalókat hagy maga után**, ami nehezíti tartós foglalkoztatásukat.

Az iskolarendszeren kívüli képzéssel kapcsolatosan a **munkáltatók tapasztalatai vegyesek, de mégis inkább kedvezőtlenek**. Az indok: a képzések infrastrukturális háttere hiányos, a képzést végző szakemberek zöme alkalmi feladatnak tekinti a külső cégek által bonyolított tanfolyamokat.

Szinte egyöntetű igényként fogalmazódik meg a képzés színvonalának emelése, különösen néhány szakmától, szakmacsoporttól független általános tájékozottságot, felkészültséget igénylő területen, mint pl. a számítástechnikai és nyelvi képzés.

A gyakorlati képzés színterei a megyében

Az iskolarendszerű képzésben gyakorlati képzés három helyszínen és két formában folyhat:

- iskolai tanműhelyben együttműködési megállapodással,
- vállalati tanműhelyben tanulószereződéssel,
- gazdálkodó szervezetnél egyedi képzőhelyen tanulószereződéssel.

A gazdálkodó szervezetek egyértelmű véleménye szerint az **iskolai tanműhelyben** gyakorlatot szerzett **tanulók szakmai tudása gyakran kívánnivalót hagy maga után**. Márpedig megyénkben ma is nagy létszámban találhatóak iskolai tanműhelyek. Ezek nagyrészt jól felszereltek, s megfelelő végzettségű szakembergárdával is dolgoznak. A speciális, olykor **élet- és munkaidegen körülmények** azonban **mégsem teszik elég hatékonnyá működésüket**. Az iskolák önfenntartó érdeke miatt azonban egyelőre nem

lehet megtörni prioritásukat. Talán a jövőben tervezett oktatáspolitikai rendelkezések segítenek abban, hogy szerepük valóban arra korlátozódjon, amit jól tudnának végezni, a **szakmai alapképzésre**.

A tanműhelyek között sajátos helyet foglalnak el az un. **vállalati tanműhelyek**. Ezek mintegy a tanműhely és a gyakorlati képzőhely ötvözetének tekinthetők. Elmondható, hogy megyénkben ezek is igen jól felszereltek, s jó színvonalú munkát végeznek az itt dolgozó szakoktatók is.

Gazdálkodóknál működő gyakorlati képzőhelyeket. Általánosságban megfogalmazhatjuk, hogy a gazdálkodó szervezetek szívesen vesznek részt a szakképzésben, ha ez által legalábbis káruk nem keletkezik. Legtöbbjük felismeri, hogy a tanulóképzés révén módjuk van egy saját, igényeiknek leginkább megfelelő szakember gárdát kinevelni, s legalább ideiglenesen a tanulóikkal a hiányzó munkaerőt pótolni. Ezeknél a képzőhelyeknél a tárgyi és személyi feltételek vonatkozásában az előbbi két képzőhely típusnál jóval **differenciáltabb a kép**. Hátrányként említhető, hogy e munkahelyek működési tartománya nem mindig fogja át a szakma egészét, s ez ok miatt az ott gyakorlatukat töltő tanulók **részképzést kapnak**. Mindezen képzőhelyek vitathatatlan előnye azonban, hogy a tanulók **életszerű körülmények között** készülnek föl a szakmájukra, megismerve az adott képzőhelyek magatartási, erkölcsi, szakmai követelményeit. A tanulók ez által sokkal piacképesebb tudást szereznek, mint a gyakorlatukat iskolai tanműhelyben töltő társaik. (5.2.3. sz. táblázat – lásd. mellékletek)

A gyakorlati képzés helyzete Nógrád megyében a tanulószerveződéses képzőhelyeken

Az elmúlt évek munkájának, a szakképzési törvénynek ill. a decentralizált szakképzési alap pályázati feltételeinek köszönhetően a 2004/2005-ös tanévben jelentősen megnőtt azon gazdálkodó szervezetek és tanulók száma, akik a gyakorlati képzés formájául a tanulószerveződéses formát választották.

A **2004/2005-ös tanévben a tanulószerveződések száma** nemcsak az első két negyedévben **gyarapodott**, de az előző tanévhez viszonyítva is jelentősen megnőtt (kb. 120 fővel).

A tanulószerveződéses diákok számát a gazdálkodó szervezeteknél gyakorlati képzésben résztvevő diákok összlétszámához viszonyítva, az arány igen jónak tekinthető, hisz a tanulószerveződéses diákok aránya minden negyedévben csaknem 50% volt az iskolarendszerű képzésben. Az elmúlt évihez viszonyítva ez **átlagban 10 %-os emelkedést jelentett**. A megye helyzetét ismerve (a képzőhelyek nagy része 1-2 tanuló foglalkoztató kisvállalkozás), ez jó eredménynek tekinthető.

Ennél is biztatóbb, hogy jelentékenyen **nőtt azon gazdálkodó szervezetek száma** (37-ről 60-ra emelkedett), **amelyek tanulóikat tanulószerveződéssel foglalkoztatják**.

A tanulószereződéses oktatási formát alkalmazó képzőhelyek feltételei

A tanulókat több éve tanulószereződéssel foglalkoztató nagyobb képzőhelyeken **kiváló személyi és tárgyi feltételek** állnak a tanulók rendelkezésére. Problémát inkább az okozott és okoz, hogy **kihazsnálatlanok a kiváló adottságok**. Ennek oka egyrészt a túlkínálat (több azonos szakmát oktató képzőhely), másrészt, hogy bizonyos szakmák (pl. autószerelő) érettségihez kötése a szakmák válságát okozza.

A tanulószereződéses képzési formába most, vagy nem régen belépő vállalkozások tárgyi felszereltsége jó, személyi feltételei megfelelőek. Ugyanakkor még nem minden esetben hajtják végre teljes körűen a diákok juttatásaira, a képzési dokumentumokra és az elszámolásokra vonatkozó rendelkezéseket.

A szakmacsoportonkénti kínálat helyzete

A szakképző intézmények, ha nem is igazodtak teljes mértékben a gazdaság igényeihez az oktatni kívánt szakmák kiválasztásánál, valamilyen szinten mégis **figyelembe vették a népesség és a gazdaság igényeit**. Bizonyítja ezt, hogy az elmúlt három évben alig volt iskola, mely a szakmastruktúráján ha kis mértékben is, de ne változtatott volna. Csekélyebb mértékű módosulás tapasztalható a nagyobb intézményeknél, míg a kisebb iskolák rugalmasabban, többször váltottak.

A szakmák közül csak a **hagyományos szakmák** azok, melyeket az intézmények **minden évben folyamatosan kínáltak és oktattak**. Ezen szakmákban (fodrász, asztalos, szobafestő-mázoló és tapétázó, faipari technikus, a kőműves, a kereskedő és vendéglátós szakmák) azonban **magasabb volt a pályakezdő munkanélküliek aránya** is.

A bevezetett **új szakmáknál** az oktatási intézmények nem valószínű, hogy átfogó helyzetértékelést, tervezést végeztek, inkább a valahol már kipróbált, valamilyen ok miatt népszerűnek tűnő, **divatos szakmák képzését vállalták fel**. Mivel egy szakmát így több iskola is párhuzamosan oktatott, **hamar túlkínálat keletkezett** az ilyen végzettségű szakemberekből, s az iskolák egy-két év után újra váltásra kényszerültek.

Az iskolarendszeren kívüli képzők szakmakínálata

Az iskolarendszerű képzéssel közel azonos nagyságrendű OKJ-s szakmakínálattal rendelkeznek a megyében az iskolarendszeren kívüli képzéssel foglalkozó intézmények, cégek. Ugyanakkor érvényesülnek azok a tendenciák is, mint az iskolarendszerű képzésben. A képzők **legnagyobb számban informatikai, kereskedelmi és vendéglátós szakmákra** kerestek jelentkezőket. E képzéseken vett részt az összes OKJ-s képzésre beiskolázottak 48%-a. Ezeken a képzéseken túl azonban alig mutatkozik párhuzamosság a képzőintézmények kínálatában.

Az OKJ-s képzések mellett a képzések nagy százalékát teszik ki az iskolarendszeren kívül képzőknél a **nem OKJ-s képzések**.

A nem OKJ-s tanfolyamok általában rövidebb óraszámú, kisebb ismeretanyagot átölelő tanfolyamok. Ezek közül is kiemelkednek létszámban a **nyelvi és az informatikai képzések**, ill. az un **betanított munkát eredményező képzések**, mint pl. eljárás szerinti hegesztő, könnyű és nehézgépkészítő. Sokan sajátítanak el gépjárművezetői ismereteket is.

A végzett hallgatók pályafutását, elhelyezkedését csak a tanfolyamokat szervezők mintegy 53%-a kíséri figyelemmel a képzés befejezését követően.

Az elvégzett **primer adatgyűjtés** kiegészítette és megerősítette a különböző statisztikai adatok megállapításait.

5.3 Gazdálkodó szervezetek véleménye a megye szakképzési rendszeréről

A megyében működő gazdálkodó szervezetek közül 559-el készült interjú. Az interjú során megítélték a megye szakképzési helyzetét is. 20%-uk részben vagy teljesen elégedetlen a helyi szakképzési kínálattal. A fejlesztendő képzési szakcsoportok között lényegében a teljes gazdaság területét felsorolják, nemcsak a mennyiségi, hanem a minőségi fejlesztést is indokoltnak tartva. A nagyfoglalkoztatók többnyire a hagyományos szakmák mennyiségi és minőségi színvonalának emelését szorgalmazzák.

A fejlesztendőnek ítélt szakcsoportokat nemcsak a létszámot bővíteni szándékozó vállalkozások jelölték meg, hanem minden megkérdezett. Válaszaikban 37 szakmacsoportot jelöltek meg. A válaszok néhány gazdasági ágra – vas- és fémipar, gépgyártás, szociális, egészségügyi ág – korlátozódtak.

A gazdálkodók 70%-a hiányszakmákat is felsorolt, nagyrésztük elsősorban a mezőgazdaság, élelmiszeripar, egészségügy, szolgáltatások területét érinti, és csak másodsorban jelenik meg a hagyományos ipar.

Minősítették a szakmai kompetenciákat is. Megítélésük szerint a szakképzés nem kielégítő, hiszen a kompetenciák megítélésében az átlag sehol sem haladja meg a közepes értéket és ennél csak kicsivel magasabb átlagot mutat a szakmai kompetenciák elbírálása.

A vizsgálat tapasztalata, hogy minél nagyobb az esélye, hogy valakinek tapasztalata legyen a szakképzésről, annál valószínűbb, hogy elégedetlen.

Magas azoknak az aránya (70%), akik a gyakorlati képzésben a tanműhelyi képzést a vállalati képzéssel kiegészítve tartják ideálisnak.

A gazdálkodók nyilatkoztak a felvett munkatársaknál tapasztalt hiányosságokról. Nyilatkozatuk alapján a szakképzés során a munkafolyamatokkal kapcsolatos gyakorlati ismereteknek (pl. rajzolvasás, alapvető munkafogások) hangsúlyosabban kellene szerepelni.

6. A gazdasági szervezeteknél folytatott adatfelvétel megállapításainak elemzése

A kutatás adatai közvélemény kutatási módszerrel keletkeztek. A mintavétel alapjául szolgáló sokaság összeállításakor több adatbázis került átvizsgálásra, mint a Központi Statisztikai Hivatal Cégadatbázisa, a Kereskedelmi és Iparkamara adatbázisa és más adatbázisok. Ezek az adatforrások különbözőek, így a mintavétel alapjául szolgáló sokaság a fenti adatbázisok valamelyikében előforduló vállalkozás figyelembe vételével állt össze.

6.1 Nógrád megyei foglalkoztatók

A mintába került 559 gazdálkodási egység társasági forma és létszámnagyság szerinti megoszlásának vizsgálata során megállapítható, hogy a megye vállalkozási szerkezetében túlsúlyban a kisebb létszámot foglalkoztató vállalkozások vannak. (6.1.1. sz. táblázat)

A foglalkoztatottak száma társasági forma szerint

6.1.1. sz. táblázat

Létszám (fő)	Társasági forma									Összesen
	Egyéni vállalkozás	Bt	Kft	Rt	Kht	Szövetkezet	Egyesület	Alapítvány	Egyéb	
	85	128	57			2			9	281
6-20	15	63	97			5	1	1	1	183
21 – 50		2	36		1	3		1		43
51- 100		2	14	2	2	1			2	23
101 – 150			6	2					1	9
151 -			6	3					3	12
Összesen	100	195	216	7	3	11	1	2	16	551

Forrás: Kérdőíves felmérés

A foglalkoztatottak alapján a vállalkozások 70%-a mikro vállalkozás, miután 10 főnél kevesebbet alkalmaz. Az összes vállalkozás 2%-a foglalkoztat 200 főnél többet és így nagyvállalként kezelhető. Ugyanakkor ez a 2% foglalkoztatja a munkavállalók döntő többségét.

A vállalkozások nettó árbevételére vonatkozó információkat kellő körültekintéssel kell értelmeznünk, hiszen a minta csökkenése a válasz megtagadás miatt jelentős volt, a megkérdezettek negyede e kérdésre nem óhajtott válaszolni. Az adatok tanúsága szerint lényegében 6 típusba sorolhatók a vállalkozások.

- 5 millió forint alatti árbevétellel rendelkezik a vállalkozások 50%-a, ezeket tekinthetjük kényszervállalkozóknak,

- 5 millió és 20 millió forint közötti árbevétellel rendelkezik a vállalkozások 13%-a,
- 20 millió és 50 millió forint közötti árbevétellel rendelkezik a vállalkozások 13%-a,
- 50 millió és 160 millió forint közötti árbevétellel rendelkezik a vállalkozások 10%-a,
- 180 millió és 360 millió forint közötti árbevétellel rendelkezik a vállalkozások 6%-a,
- 400 millió forint és 2 milliárd forint közötti árbevétellel rendelkezik a vállalkozások 6%-a,
- 2 milliárd forint feletti árbevétellel rendelkezik a vállalkozások 2%-a. (A fenti kategorizálás eltér a szokásos osztályozástól, de az adatok eloszlása alapján ez a felosztás tűnik indokoltnak.) (6.1.2. sz. táblázat – lásd. mellékletek)

A vállalkozások jelenlegi piaci pozícióját és az esetleges gyors bővítési lehetőséget a termelő kapacitás kihasználtságával mértük. A vállalkozások mintegy hatoda rendkívül alacsony, másik hatoda alacsony kihasználtsággal működik, és 50%-uk jelentős kihasználtsággal tevékenykedik.

A vállalkozások 10%-a számolt be arról, hogy üzleti helyzete jó, 20%-a rossz üzletmenetről panaszkodott, míg 65%-a kielégítő üzletmenetről számolt be. (6.1.3. sz. táblázat – lásd. mellékletek)

A megkérdezett cégek többsége nem minősítette az általa előállított termék vagy szolgáltatás minőségét és az előállításához használt technológia színvonalát, de a vállalkozások 40%-a (a ténylegesen választ adók fele) értékesítési nehézségekről számolt be. Ez minden bizonnyal a régió gazdaságának helyzetéről egy fontos jelzés. A fentiek fényében nem meglepő módon a megkérdezett vállalkozások döntő többsége sem kapacitás-bővítéssel, sem technikai fejlesztéssel, sem termékfejlesztéssel nem számol.

2007-2010. között a megkérdezett vállalkozások harmada tervez valamilyen fejlesztést. E tervezett fejlesztések majd 80%-ára a tervek szerint 2007-ben kerülne sor. E fejlesztések harmada eredményezne kapacitásbővítést, fele eredményezne technológiai fejlesztést, harmadában termékfejlesztés is történne, míg munkaszervezésre, szervezeti fejlesztésre a szervezetek negyedében kerülne sor.

Összességében megállapítható, hogy e fejlesztések csak igen korlátozott hatókörűek. Létszámbővítéssel a fejlesztések majd fele nem számol, 10 fölötti létszámbővítéssel a fejlesztések 5%-ában számolnak 2007-2010 között. E fejlesztések jelentős részét saját erőből valósítanák meg, de biztatónak tekinthetjük azt, hogy a fejlesztések több mint felénél szóba jön valamilyen EU támogatási pályázat.

6.2 Vállalkozások munkaerőpiaci perspektívái

A 2006. év végi és a 2010. év végi foglalkoztatási prognózisokat alapján azt állapíthatjuk meg, hogy a vállalkozások mintegy 10%-a leépítést tervez 2010-ig, 75%-uk stagnálással számol, és mintegy 15%-uk számol bővüléssel, jelentősebb létszámbővülést (10 fölötti) a vállalkozások 4%-a jelez előre. Hasonló a kép ha a 2006 év végi perspektívát vizsgáljuk. Ekkor a vállalkozások 7,5%-a számol létszámcsökkenéssel, 85%-a stagnálással, és 13%-a létszámbővüléssel. Jelentősebb létszámbővülésre (10 fölött) 1% számít. Relatív mutatót is képeztünk. A 2006-os várt létszámadat és a jelenlegi létszámadat különbségét osztva a jelenlegi létszámadattal, megkapjuk a 2006 év végi létszám relatív változását. Ugyanez a számítás elkészült 2010-re is. Jelentős csökkenésről akkor beszélünk, ha ez a mutató -33%-nál nagyobb, stagnálásról akkor, ha a mutató -5% és 5% közé esik, jelentős növekedésről pedig akkor, ha a mutató 33%-nál nagyobb. (6.2.1. sz. táblázat) (6.2.2. sz. táblázat)

Relatív létszámváltozás 2006-ig (%)

6.2.1. sz. táblázat

Jelentős csökkenés	3,6
Csökkenés	4,1
Stagnálás	76,4
Növekedés	9,1
Jelentős növekedés	6,8

Forrás: Kérdőíves felmérés

Relatív létszámváltozás 2010-ig (%)

6.2.2. sz. táblázat

Jelentős csökkenés	6,7
Csökkenés	4,3
Stagnálás	62,4
Növekedés	12,6
Jelentős növekedés	16,0

Forrás: Kérdőíves felmérés

Az adatok egyértelműen rávilágítanak arra a korábban már említett tényre, hogy **Nógrád megyében a nagyfoglalkoztatók** azok, amelyek mind rövid, mind középtávon leginkább **bővíteni szándékoznak munkaerőforrásaikat**.

6.3 A vállalkozások tevékenységi köre

A mintába került vállalkozások a kérdezés során jelezték fontosabb tevékenységi körüket, esetenként többet is. Az első helyen leggyakrabban említett tevékenység az építőipari tevékenység volt.

Jellemző a megye gazdaságszerkezetére, az építőipar, a klasszikus fémipar és a szolgáltató ágazatok. (6.3.1. sz. táblázat – lásd. mellékletek)

A megye vállalkozásainak többsége a megyében találja meg piacait. A megyén kívülre mindössze egynegyedük szállít árut, vagy szolgáltatást. Ezek döntő részben a nagyobb vállalkozások. (6.3.2. sz. táblázat – lásd. mellékletek)

6.4 Munkavállalók a mintába került vállalkozásoknál

A megkérdezettek körében a leggyakoribb fizikai foglalkozások megoszlása jól jellemzi a megye tradicionális iparszerkezetét, az építőipar és a klasszikus fémipar megyei dominanciáját.

A szellemi foglalkozások gyakorisága a vállalkozások adminisztratív munkaköreit tartalmazzák döntően.

A megkérdezett vállalkozások mintegy 13%-a alkalmaz felsőfokú végzettségű munkatársat, jellemzően műszaki vagy gazdasági végzettséggel.

A mintába került vállalkozások bérstruktúrájának elemzése szerint a fizikai munkakörbe 40-150 ezer forint közötti jövedelemmel rendelkeznek a foglalkoztatottak. Egy ötödük a minimálbér környékén keres, 50%-uk keresete 55-80 ezer forint között van.

A középfokú szellemi foglalkozásúak ötödét a minimálbér körüli összegért foglalkoztatják, 40%-uk 60-100 ezer forint között keres.

A felsőfokú végzettségűek nagy részének keresete 100-250 ezer forintos sávban mozog, 10%-uk keres 250 ezer forint felett.

Alacsony, mindössze 4% a 30 év alatti foglalkoztatott, és 2% a nyugdíj korhatár fölött dolgozó.

A munkatársak döntő többségét a megyén belülről és jellemzően a kistérségen belülről alkalmazzák. Alkalmazáskor döntő szempont a szakképzettség és a munkatapasztalat.

A megkérdezettek mintegy 15%-a (valójában a ténylegesen új munkatársakat alkalmazók) valamilyen hiányosságról számoltak be az újonnan felvett munkatársakkal kapcsolatban. A leggyakoribban felsorolt hiányosságok az informatikai ismeretek, a nyelvismeret, a kooperatív munkavégző képesség, és a vevő orientáltság hiányosságai.

6.5 A szakmaszerkezet különbségei a vállalatok mérete szerint

A megye foglalkoztatási dinamikáját a nagyobb vállalkozások adják, ezért indokolt igényeik kielégítése. Ezek a vállalkozások önmagukban nem képesek a foglalkoztatási helyzetet megoldani, de a beszállításokon keresztül érvényesülő multiplikátor hatás jelentős lehet.

Nyilvánvalóan a nagyvállalatok igényeinek figyelembevétele nem lehet kizárólagos, és a jelenlegi nagytömegű szakképzetlen munkanélküli felszívása nem várható tőlük. Igényeik figyelembevétele a szakképzés jelenlegi struktúrája átalakításakor azonban mindenképpen fontos, hiszen a fiatal korosztályok munkaerőpiaci helyzetét javíthatná.

A megyei munkaerő felvétel jórészt a fizikai munkakörökben jelentős. A középfokú végzettséget igénylő szakmáknál a felvételi szándék már nem ilyen nagy, a felsőfokú végzettségűek területén lényegében stagnálás tapasztalható.

Érezhető, hogy a megye gazdaságszerkezete a korábbi pálya által meghatározott, és ez a gazdaságszerkezet a korábbi módon fejlődik tovább.

A középfokú végzettségű munkavállalók felvétele területén jelentős bővítést nem tervez egyetlen vállalkozás sem, és a felsőfokú végzettségű munkavállalók iránt is igen alacsony kereslet mutatkozik a megyében.

A nagyfoglalkoztatók legaktívabb szereplői a munkaerőpiacnak. Véleményük elemzése a stratégia kialakításához elengedhetetlen. A foglalkoztatók méretének növekedésével egyértelműen kimutatható, s szakképzés megítélésének romlása. Sokkal kevésbé elégedettek az új munkatársak képzettségével, mint az általános vélekedés. Belső képzéssel igyekeznek megfeleltetni munkatársaikat a jelentkező igényeknek.

A pályakezdők foglalkoztatásának bővítésében is a megyei nagyvállalatok a meghatározók, de ők is jórészt csak fizikai munkakörökben kívánnak új munkaerőt foglalkoztatni. Felsőfokú végzettségű pályakezdő alkalmazására lényegében alig-alig kerül sor.

7. Nógrád megye kistérségei

Nógrád megye települései a megyében lévő hat város, mint körzeti funkciót ellátó vonzásközpont köré szerveződtek. A városok nem mindegyike tud eleget tenni teljeskörűen ellátó feladatainak, de ebben a szomszédos kistérségek központjai közreműködnek.

A kistérségek nagysága, demográfiai, iskolázottsági, gazdasági jellemzőik eltérőek. Földrajzi elhelyezkedésük, fejlődésük más és más, így eltérő körülményeket tudnak biztosítani a területükön élőknek. A korábban fejlett ipari zóna a salgótarjáni kistérség és a legkevésbé fejlett terület, a szécsényi kistérség között jelentős különbségek vannak.

A Nógrád megyei kistérségek hátránnyal küzdenek a magas humánindex értéket felmutató kistérségekkel szemben. E hátrányok elsősorban a jövedelmek vonatkozásában jelentkeznek, de megmutatkoznak a képzettségi szint és a születéskor várható átlagos élettartamnál is. E hátrányok hatására aztán az egyes kistérségekben, a válság súlyosságától függően, nagyobb a migráció, jelentősebb méreteket ölt a munkanélküliség, ugyanakkor kevesebb a működő vállalkozás.

7.1 Balassagyarmati kistérség

A statisztikai térséghez 28 település tartozik, területe 532 km². Településsűrűsége a megyei átlag felett van, 5,2 település jut 100 km²-re. Népessége 2004. év végén 42.581 fő volt. Népsűrűsége is a megyei átlag feletti, 80,4 fő/km². A települések több mint kétharmadán 1.000 fő alatti a lakosok száma.

Balassagyarmat városa a megyeszékhely után a legnépesebb város, minden olyan funkcióval rendelkezik, amely a kistérség ellátásához szükséges, ezeken kívül néhány az egész megyére kiterjedő feladatot is ellát.

Demográfiai helyzet

A térségben a demográfiai mutatók rosszabbak a megyei átlagnál. Az 1.000 főre eső születések száma 5 év átlagaként alacsonyabb (8,6), az 1.000 főre eső halálozások száma magasabb (14,9), mint az azonos megyei számok. Az 1.000 főre eső vándorlási egyenleg ugyan a 2000. év kivételével pozitív, de ez nem tudta egyensúlyozni a születések és halálozások következtében beálló népességsökkenést. A korösszetétel valamelyest kedvezőbb, mint a megyei korösszetétele, miután a 60 év felettiiek népességen belüli aránya 0,5-0,9% ponttal alatta van a megyei átlagnak.

A népesség iskolázottságának vizsgálata a népszámlálási adatok alapján azt mutatja, hogy a térségben élők a megyei átlagnál iskolázottabbak. Az általános iskola első osztályát el nem végzettek aránya a megyei átlag alatt, míg az általános iskolát, középiskolát, és főiskolát végzettek aránya a megyei átlag felett van. Az iskolázottsági mutatók mellett egyéb jellemzők figyelembevételével (egy lakosra jutó belföldi jövedelem, születéskor várható átlagos élettartam) kialakított komplex mutató, a humán index, itt a legmagasabb a megye kistérségei között (HDI 0,52), amit a magas képzettségi arány és a legmagasabb várható élettartam viszonyszám indokol.

Gazdasági helyzet

A térségben működő, vagy regisztrált vállalkozások száma az elmúlt öt évben gyarapodott, ezen belül az egyéni vállalkozások szaporodása nagyobb arányú volt, mint a

társas vállalkozásoké. Az összes regisztrált vállalkozások számának növekedése a 2000-2005. között a megyében 13,8%-os volt, míg a kistérségben a növekedés 37,6%-ot ért el. Az évek során az ezer főre vetített gazdálkodó egységek száma a megyei átlagot megközelíti, vagy kicsivel meghaladja.

A vállalkozások számának alakulása

7.1.1. sz. táblázat

	2000	2001	2002	2003	2004*	2005
Társas	720	766	775	817	923	950
Egyéni	1664	1712	1763	1751	2238	2310
Összes	2384	2478	2538	2568	3161	3280
1000 főre	56	58	59	60	74	77

Forrás: KSH megyei évkönyvek

* 2004-től a regisztrált vállalkozások száma szerepel a táblázatban, míg előtte a működő vállalkozásokat vette számba a KSH.

A társas vállalkozások 2004-ben foglalkoztatás szempontjából túlnyomórészt mikro vállalkozások (a foglalkoztatott létszám 10 fő alatt van), ami hasonló a megyei megoszláshoz. A társas vállalkozások 29%-a az ipar, építőipar, és 26%-a kereskedelem, javító ágazatban tevékenykedik.

A KSH különböző jellemzők figyelembevételével besorolja a kistérségeket. Balassagyarmat kistérsége meghatározó ágazati karakterrel nem rendelkezik a KSH szerint, nincs nagy munkaerő felszívó képessége, és válságágazatban sem foglalkoztatnak átlag felett. Ebben a kategóriában stagnáló térségnek ítélik. Ugyanakkor a gazdasági jellemzők alapján ugyancsak a KSH, a kistérséget felzárkózónak minősítette.

Munkaerőpiaci helyzet

A térségben a regisztrált álláskeresők aránya ingadozó mértékben ugyan, de a vizsgált időszak minden évében a megyei arány alatt maradt. A legalacsonyabb számú álláskeresőt 2002-ben regisztrálták, azóta számuk valamelyest emelkedett.

Ugyanezen időszakban a Munkaügyi Központ kirendeltségén a térség munkáltatói fokozatosan csökkenő számú betöltetlen álláshelyet jelentettek be. A kereslet és kínálat viszonyaként egy bejelentett betöltetlen álláshelyre 6-10 álláskereső jut.

Álláskeresők és állások. (fő)

7.1.2. sz. táblázat

	2000	2001	2002	2003	2004	2005
Munkanélküliségi ráta	11,05	10,25	9,16	10,17	9,56	11,69
Megyei ráta	14,9	14,34	13,83	14,6	14,55	16,05
Regisztrált munkanélküliek	1.926,1	1.812,8	1.611,4	1.721,9	1.741,1	2.117
Bejelentett állások	323,3	325,4	263,8	229,5	210,6	211,9

Forrás: Nógrád Megyei Munkaügyi Központ

A regisztrált álláskereső iskolai végzettsége elhelyezkedési esélyeiket nagymértékben befolyásolja. A vizsgált időszakban a nem szakképzettek csoportjában (általános iskolát el nem végeztek, csak általános iskolát végeztek, és gimnáziumi érettségivel rendelkezők) kismértékű csökkenés állt elő, ami nem érte el a regisztrált álláskereső számának mérséklődését. A szakmával rendelkezők (szakmunkás, szakközépiskolai illetve technikus végzettségűek) száma is csökkent, nagyobb mértékben, mint a regisztrált munkanélküliek száma. A munkanélküliek összetétele ezeknek a hatásoknak eredményeként, az iskolai végzettség szempontjából romlott.

A munkáltatók munkaerő iránti kereslete a vizsgált időszakban alapvetően betanított és segédmunkások iránt mutatkozott, a szakmunkás kereslet folyamatosan csökkent és az időszak végén csak 40%-a volt az időszak eleji keresletnek.

A decentralizált foglalkoztatási alapból 1021 millió Ft került felhasználásra a kistérség az öt év alatt a kistérség munkanélküliségének mérséklésére. Ez biztosította 7.649 fő túlnyomórészt munkaerőpiaci szempontból hátrányos helyzetű regisztrált álláskereső, átmeneti vagy végleges foglalkoztatását. A támogatással érintett létszám 33,9%-a közhasznú foglalkoztatás keretében tevékenykedett.

A megye felzárkóztatását segítő program keretében a kistérségből beérkező és elfogadott pályázatok 998 fő számára biztosítottak új munkalehetőséget, vagy teremtették meg továbbfoglalkoztatásuk feltételeit.

A térségben működő gazdálkodó szervezetek összesen 399 fő munkavállalójuk foglalkoztatását kívánták megszüntetni, aminek több mint felét, 246 főt 2004-ben jelentették be.

A térségben élők egy része miután lakóhelyén nem talál megfelelő munkahelyet, kénytelen utazni foglalkoztatásának érdekében. Ez történhet térségen belüli, megyén belüli, vagy megyén kívüli munkahelyre. Az ingázók csaknem fele, (45,1%) térségen belül utazik naponta munkahelyére és vissza, ami a térségen belül koncentráltan jelenlévő foglalkoztatókra utal, és csak 16,2% utazik megyén kívüli munkahelyére. (4.5.2. sz. táblázat- lásd. mellékletek)

Balassagyarmat térségében a külföldiek foglalkoztatása nem számottevő, főleg magasan kvalifikált szakképzett munkaerőt (pl. orvos) foglalkoztattak. Az Európai Unió csatlakozás után, miután megvalósult a munkaerő szabad áramlása, több mint hatszorosára növekedett a legálisan foglalkoztatott külföldi állampolgárok száma, akik között megjelentek a szakmunkások, valamint a segédmunkások is.

Képzési helyzet

A szakképzés kínálatának értékelése során megállapítható, hogy a kistérség ellátottsági helyzete jónak mondható. A feladat ellátási helyek száma szakiskolák,

szakközépiskolák és gimnáziumok vonatkozásában szaporodott. A szakképzést folytató iskolák közül a szakközépiskolák több mint negyede, a szakiskolák fele a térségben található.

Iskolarendszeren kívül 18 intézményben folyik szakképzés

A térségben változatos az oktatott szakmák kínálata is. Az intézmények az informatikai, közgazdasági, kereskedelmi, élelmiszeripari, vendéglátó, idegenforgalmi és gazdasági szakképzés mellett folytatnak még egészségügyi, építőipari, autós, fémes és személyi szolgáltató szakmákban is képzéseket.

Kérdőíves felmérés tapasztalatai

A foglalkoztatási stratégia megalapozásának érdekében gazdálkodó szervezetek egy részénél kérdőíves felméréssel kutatás folyt. A kutatás kiterjedt a gazdálkodó szervezetek szakképzési igényének felmérésére, a várható jelentősebb munkahelyteremtések felderítésére, mint legfontosabb elemekre.

A mintában a kistérségből 113 gazdálkodó szervezet került olyan megoszlásban, hogy a minta válaszaiból következtetések legyenek levonhatók a teljes kistérségre.

A mintában szereplő gazdálkodó szervezetek 27,4%-a fő tevékenységük alapján a kereskedelem, javítás ágazatba tartozik, 16,8%-a pedig a feldolgozóiparban tevékenykedik. (7.1. sz. táblázat)

Nagy részük (66%) 5 főt vagy annál kevesebb munkavállalót foglalkoztat. (7.2. sz. táblázat) Egy ötödük kényszervállalkozónak minősíthető, miután nettó érbevételeük 1 millió forint, vagy az alatti. (7.13. sz. táblázat)

A megkérdezett gazdálkodó szervezetek 40%-ánál a termelő kapacitás magasan kihasznált (80% feletti) de több mint egy negyedénél (27,6%) a termelő kapacitás kihasználtsága alacsony (39% alatt), ami több mint kétszerese a megyei átlagnak. (7.3. sz. táblázat)

28%-a rossz üzletmenetről számolt be. (7.4. sz. táblázat)

A gazdálkodó szervezetek közül kevés az, amelyik bővíteni szándékozik erőforrásait. Beruházást 20,8%-a tervez (7.12. sz. táblázat) és 30,1% tervez új munkatársak felvételét 2006-ban (7.5. sz. táblázat) és csak kicsivel több 31,9% tervezi 2007-2010 között létszámát bővíteni. (7.6. sz. táblázat)

A létszámbővítést tervező szervezetek két harmada pályakezdő foglalkoztatását is tervezi. (7.7. sz. táblázat)

A létszámbővítést tervező vállalkozások több mint fele (51,4%) 5 főt vagy annál kevesebbet foglalkoztat, (7.8. sz. táblázat) s csaknem egy harmaduk (32%) magas kapacitáskihasználtsággal működik. (7.9. sz. táblázat)

A megkérdezett gazdálkodó szervezetek 6,2%-a tervez létszámleépítést 2006-ban, főleg szakképzetlen fizikai és alapfokú szellemi munkaköröket érintően. (7.10. sz. táblázat)

A szakképzés regionális arányival a megkérdozettek 29,4%-a elégedett volt, ami a gazdálkodók és a térségben működő képzők kapcsolataiból fakad. Hasonlóan magas a megye másik sok szakképző intézménnyel rendelkező kistérség megelégedettségi mutatója. (7.11. sz. táblázat)

(Táblázatokat lásd. mellékletek között!)

7.2 Bátorterenyi kistérség

A statisztikai térséghez 14 település tartozik, területe 274,8 km². Településsűrűsége a megyei átlaggal azonos, 5,1 település jut 100 km²-re. Népsűrűsége a megyei átlag feletti, 97,6 fő/km² a megyeszékhely térsége után a legsűrűbben lakott térség. A települések közel kétharmadán (64,2%) 1000 fő alatti a lakosok száma.

A középfokú funkciók ellátásában Salgótarján is közreműködik.

Demográfiai helyzet

A térségben az 1000 főre eső születések száma 5 év átlagaként magasabb (10) mint a megyei átlag, ugyanakkor az 1000 főre eső halálozások száma ezen időszak átlagában a kistérségek között a legmagasabb (16,1), 1,7 fővel haladja meg a megyei átlagot. Az 1000 főre vetített vándorlási egyenleg negatív és az öt év átlagában -2,16 fő. A térség népessége a kedvező születési arányok ellenére fogy. A népesség korösszetétele rosszabb, mint a megyei átlag. A fiatalkorosztály aránya a megyei átlag alatt, az idős korosztály (60 év feletti) a megyei átlag felett van.

A népesség iskolázottságának vizsgálata a népszámlálási adatok alapján azt mutatja, hogy a térségben az általános iskola első osztályát el nem végzettek arányát kivéve a megyei átlag alatt marad. Különösen nagy az elmaradás a főiskolát, egyetemet végzettek csoportjában. A kistérségek között a második legrosszabb.(5,6%)

Az iskolázottsági mutatók mellett egyéb jellemzők figyelembevételével (egy lakosra jutó belföldi jövedelem, születéskor várható átlagos élettartam) kialakított komplex mutató, a humán index alacsony. (HDI 0,381) az alacsony jövedelmi mutató és az alacsony várható élettartam miatt.

Gazdasági helyzet

A térségben működő vagy regisztrált vállalkozások száma az elmúlt öt évben gyarapodott, ezen belül az egyéni vállalkozások számának növekedése volt kisebb, mint a társas vállalkozásoké. Az összes regisztrált vállalkozások számának növekedése 2000-2004 között a megyében 13,8%-os volt, míg a kistérségben 32,8%-ot ért el. Az 1000 főre vetített

vállalkozások száma (64) azonban csak mintegy 80%-a a megyében működő vállalkozások 1000 főre vetített értékének.

A vállalkozások számának alakulása

7.2. 1. sz. táblázat

	2000	2001	2002	2003	2004*	2005
Társas	400	412	433	462	573	586
Egyéni	849	834	883	858	1.039	1.073
Összes	1.249	1.246	1.316	1.320	1.612	1.659
1000 főre	46	45	48	50	61	64

Forrás: KSH megyei évkönyvek

* 2004-től a regisztrált vállalkozások száma szerepel a táblázatban, míg előtte a működő vállalkozásokat vette számba a KSH.

A foglalkoztatottak számát figyelembe véve a társas vállalkozások 89%-a 2004. évben mikro vállalkozás (10 fő alatti foglalkoztatott) ami hasonló a megyei megoszláshoz. A társas vállalkozások 32,1%-a az ipar, építőipar ágazatban, 20,1% a kereskedelem, javítás ágazatban tevékenykedik.

A KSH különböző jellemzők figyelembevételével besorolja a kistérségeket. Bátorterenyre kistérsége meghatározó ágazati karakterrel nem rendelkezik a KSH szerint, nincs nagy munkaerő felszívó képessége, és válságágazatban sem foglalkoztatnak átlag felett. Ebben a kategóriában lemaradó térségnek ítélik. Ugyanakkor egyéb gazdasági jellemzők alapján ugyancsak a KSH, a kistérséget stagnálónak minősítette.

Munkaerőpiaci helyzet

A térségben a regisztrált álláskereső aránya ingadozó mértékben ugyan, de a vizsgált időszak minden évében a megyei arány felett volt közel 4%-al. Számuk folyamatosan emelkedett, és 2004-ben meghaladta a 2000. évi értéket.

Ugyanezen időszakban a Munkaügyi Központ kirendeltségén a térség munkáltatói fokozatosan csökkenő számú betöltetlen álláshelyet jelentettek be, az időszak végére közel egy harmadára esett vissza. A kereslet és kínálat viszonyaként egy bejelentett betöltetlen álláshelyre 2005-ben 42,8 álláskereső jut.

Álláskereső és állások (fő)

7.2.2. sz. táblázat

	2000	2001	2002	2003	2004	2005
Munkanélküliségi ráta	17,73	18,07	17,78	18,16	18,52	19,10
Megyei ráta	14,9	14,34	13,83	14,6	14,55	16,05
Regisztrált munkanélküliek	1.963,8	2.018,2	1.975	1.978	2.168,3	2.206
Bejelentett állások	314,6	247,2	214,8	158,9	102,0	51,5

Forrás: Nógrád Megyei Munkaügyi Központ

A regisztrált álláskeresők iskolai végzettsége elhelyezkedési esélyeiket nagymértékben befolyásolja. A vizsgált időszakban a nem szakképzettek csoportjában (általános iskolát el nem végzettek, csak általános iskolát végzettek, és gimnáziumi érettségivel rendelkezők) növekedés állt elő, ami meghaladta a regisztrált álláskeresők számának növekedését. A szakmával rendelkezők (szakmunkás, szakközépiskolai illetve technikus végzettségűek) száma is gyarapodott, kisebb mértékben, mint a regisztrált álláskeresők száma. Az egyetemet, főiskolát végzett regisztrált álláskeresők száma is növekedett a vizsgált időszakban, több mint másfélszerese az időszak végén a kezdethez képest.

A munkanélküliek összetétele ezeknek a hatásoknak eredményeként, az iskolai végzettség szempontjából romlott.

A decentralizált foglalkoztatási alapból 784 millió Ft került felhasználásra a kistérség az öt év alatt a kistérség munkanélküliségének mérséklésére. Ez biztosította 5.469 fő túlnyomórészt munkaerőpiaci szempontból hátrányos helyzetű regisztrált álláskereső, átmeneti vagy végleges foglalkoztatását. A támogatással érintett létszám 37%-a közhasznú foglalkoztatás keretében tevékenykedett.

A megye felzárkóztatását segítő program keretében a kistérségből beérkező és elfogadott pályázatok 386 fő számára biztosítottak új munkalehetőséget, vagy teremtették meg továbbfoglalkoztatásuk feltételeit.

A térségben tevékenykedő munkáltatók helyzete romló tendenciájú, amit igazol az, hogy növekvő számú volt a tervezett munkaviszony megszüntetési szándék.

A vizsgált időszakban összesen 488 fő munkaviszonyát szüntették meg.

A térségben élők egy része miután lakóhelyén nem talál megfelelő munkahelyet, kénytelen utazni foglalkoztatásának érdekében. Ez történhet térségen belüli, megyén belüli, vagy megyén kívüli munkahelyre. Az ingázók több mint fele, (55,2%) más kistérségbe utazik naponta munkahelyére és vissza, 20,4% pedig térségen belül, de lakóhelyén kívül találta meg munkahelyét. Egyértelműen utal arra, hogy a térség munkahely hiányos, a munkavállalók csak a térségen kívül találnak megfelelő munkahelyet. (4.5.2. sz. táblázat – lásd. mellékletek)

A külföldi munkavállalók száma már 2003-ban elérte a maximumot, és túlnyomórészt betanított munkát végeztek, mint gyártósori összeszerelő, vagy olyan szakmunkát, ami a képzések ellenére hiányszakmának minősül (pl. minősített hegesztő)

Képzési helyzet

A kistérség területén egy intézmény folytat iskolarendszerű szakképzést. Ezen intézmény szakmasztruktúrája az évek során viszonylag nagy átalakuláson ment át, alkalmazkodva a mindenkori lakossági igényekhez. Jelenleg főként fém-, ruha- és faipari szakmákat oktatnak Jelentős még a fodrász tanulók száma.

Iskolarendszeren kívül 2 intézményben folyik szakképzés.

Kérdőíves felmérés tapasztalatai

A foglalkoztatási stratégia megalapozásának érdekében végzett kutatás kiterjedt a gazdálkodó szervezetek szakképzési igényének felmérésére, a várható jelentősebb munkahelyteremtések felderítésére, mint legfontosabb elemekre.

A mintában a kistérségből 69 gazdálkodó szervezet került olyan megoszlásban, hogy a minta válaszaiból következtetések legyenek levonhatók a teljes kistérségre.

A mintában szereplő gazdálkodó szervezetek 35,7%-a fő tevékenységük alapján a feldolgozóipar ágazatba tartozik. (7.1. sz. táblázat) Több, mint fele, 5 főt vagy annál kevesebb munkavállalót foglalkoztat. (7.2. sz. táblázat)

Kényszervállalkozónak minősíthető több mint egy negyede, miután nettó érbevételek 1 millió forint, vagy az alatti. (7.13. sz. táblázat)

A vállalkozások 25%-a jelenlegi üzleti helyzetét rossznak minősítette, és csak 10,3%-a találta jónak gazdasági helyzetét. (7.4. sz. táblázat)

A megkérdezett gazdálkodó szervezetek 53,7%-ánál a termelő kapacitás magasan kihasznált (80% feletti) de csak 13,6%-nál alacsony (39% alatt) a termelő kapacitás kihasználtsága ami kisebb a megyei átlagnál. (7.3. sz. táblázat)

A gazdálkodó szervezetek közül kevés az, amelyik bővíteni szándékozik erőforrásait. Beruházást 23,9%-a tervez (7.12. sz. táblázat) és 29% tervezi új munkatársak felvételét 2006-ban (7.5. sz. táblázat) és csak kicsivel több 30,9% tervezi 2007-2010 között létszámát bővíteni. (7.6. sz. táblázat) A létszám bővítést tervező szervezetek 40%-a pályakezdő foglalkoztatását is tervezi. (7.7. sz. táblázat) A létszám bővítést tervező vállalkozások 40%-a kisvállalkozás (6-20 főt foglalkoztat) (7.8. sz. táblázat) s csaknem egy harmaduk (32%) magas kapacitáskihasználtsággal működik. (7.9. sz. táblázat)

A megkérdezett gazdálkodó szervezetek 4,3%-a tervez létszámleépítést 2006-ban, főleg szakképzetlen fizikai munkaköröket érintően. (7.10. sz. táblázat)

A szakképzés regionális arányival a megkérdezettek 21,6%-a elégedett volt, de 22,6%-uk elégedetlenségét fejezte ki. (7.11. sz. táblázat)
(Táblázatokat lásd. mellékletek között!)

7.3 Pásztói kistérség

A statisztikai térséghez 25 település tartozik, területe 552 km² a legnagyobb a kistérségek között. Településsűrűsége a megyei átlag alatti, 4,7 település jut 100 km²-re. Népsűrűsége kisebb mint a megyei átlag, 61 fő/km². A települések 53,8%-án 1.000 fő alatti a lakosok száma.

A város rendelkezik minden lényeges ellátási funkcióval.

Demográfiai helyzet

A térségben az 1000 főre eső születések száma 5 év átlagaként alacsonyabb (9,2) mint a megyei átlag, ugyanakkor az 1000 főre eső halálozások száma ezen időszak átlagában magasabb (15,1), mint a megyei átlag. Az 1000 főre vetített vándorlási egyenleg negatív és az öt év átlagában -0,2 fő, de 2004-ben -4,7 fő/1000lakos volt. A térség népessége fogy. A fiatal korosztály aránya 16,9 a megyei átlag felett, és az idős korosztály (60 év feletti) is a megyei átlag felett van (22%).

A népesség iskolázottságának vizsgálata a népszámlálási adatok alapján azt mutatja, hogy a térségben az általános iskola első osztályát el nem végzettek aránya a kistérségek között a legalacsonyabb, de alacsony, a megyei átlagnál jóval alacsonyabb az egyéb – általános, közép és fő – iskolát végzettek aránya. Az általános iskolát és középiskolát végzettek aránya a kistérségek között a második legrosszabb.

Az iskolázottsági mutatók mellett egyéb jellemzők figyelembevételével (egy lakosra jutó belföldi jövedelem, születéskor várható átlagos élettartam) kialakított komplex mutató, a humán index alacsony (HDI 0,399) a mérsékelt jövedelem és az átlagnál kisebb várható élettartam miatt.

Gazdasági helyzet

A térségben működő vagy regisztrált vállalkozások száma az elmúlt öt évben gyarapodott, de folyamatos növekedés csak a társas vállalkozásoknál volt tapasztalható. Az összes regisztrált vállalkozások számának növekedése 2000-2004 között a megyében 13,8%-os volt, míg a kistérségben 23%-ot ért el. Az 1000 főre vetített vállalkozások száma is növekedett, de a megyei átlag alatt maradt.

A vállalkozások számának alakulása

7.3.1. sz. táblázat

	2000	2001	2002	2003	2004*	2005
Társas	484	513	533	577	677	693
Egyéni	1349	1307	1314	1276	1562	1562
Összes	1833	1820	1847	1853	2239	2255
1000 főre	55	53	54	54	67	67

Forrás: KSH megyei évkönyvek

* 2004-től a regisztrált vállalkozások száma szerepel a táblázatban, míg előtte a működő vállalkozásokat vette számba a KSH.

A foglalkoztatottak számát figyelembe véve a társas vállalkozások 87,6%-a 2004. évben mikro vállalkozás (10 fő alatti foglalkoztatott) ami hasonló a megyei megoszláshoz. A társas vállalkozások 36,0%-a az ipar, építőipar ágazatban, 24,8% a kereskedelem, javítás ágazatban tevékenykedik.

A KSH különböző jellemzők figyelembevételével besorolja a kistérségeket. Pásztó kistérsége meghatározó ágazati karakterrel nem rendelkezik a KSH szerint, nincs nagy munkaerő felszívó képessége, és válságágazatban sem foglalkoztatnak átlag felett. Ebben a kategóriában stagnáló térségnek ítélik. Egyéb gazdasági jellemzők alapján a KSH, a kistérséget felzárkózónak minősítette.

Munkaerőpiaci helyzet

A térségben a regisztrált álláskeresők aránya ingadozó mértékben ugyan, de a vizsgált időszak minden évében a megyei arány alatt volt 3-4% ponttal. Számuk a vizsgált időszakban egy 2002-ig tartó átmeneti csökkenés után növekedett és 1% ponttal meghaladta a 2000. évi értéket. Az álláskeresők száma a legdinamikusabban növekedett a kistérségek között.

Ugyanezen időszakban a Munkaügyi Központ kirendeltségén a térség munkáltatói fokozatosan csökkenő számú betöltetlen álláshelyet jelentettek be, az időszak végére közel egy harmadára esett vissza. A kereslet és kínálat viszonyaként egy bejelentett betöltetlen álláshelyre 27,6 álláskereső jut 2005-ben.

Álláskeresők és állások. (fő)

7.3.2. sz. táblázat

	2000	2001	2002	2003	2004	2005
Munkanélküliségi ráta	10,8	10,16	9,85	11	11,89	12,91
Megyei ráta	14,9	14,34	13,83	14,6	14,55	16,05
Regisztrált munkanélküliek	1.477,8	1.407,2	1.356,9	1.479,5	1.725,6	1.859
Bejelentett állások	242,8	126,9	103,9	186,8	78	67,3

Forrás: Nógrád Megyei Munkaügyi Központ

A regisztrált álláskeresők iskolai végzettsége elhelyezkedési esélyeiket nagymértékben befolyásolja. A vizsgált időszakban a nem szakképzettek csoportjában (általános iskolát el nem végeztek, csak általános iskolát végeztek, és gimnáziumi érettségivel rendelkezők) száma növekedett, ami meghaladta a regisztrált álláskeresők számának növekedését. A szakmával rendelkezők (szakmunkás, szakközépiskolai illetve technikus végzettségűek) száma is gyarapodott, kisebb mértékben, mint a regisztrált álláskeresők száma. Az egyetemet, főiskolát végzett regisztrált álláskeresők számában is folyamatos volt a növekedés.

A decentralizált foglalkoztatási alapból 669 millió Ft került felhasználásra az öt év alatt a kistérség munkanélküliségének mérséklésére. Ez biztosította 4.750 fő túlnyomórészt munkaerőpiaci szempontból hátrányos helyzetű regisztrált álláskereső, átmeneti vagy végleges foglalkoztatását. A támogatással érintett létszám 38,9%-a közhasznú foglalkoztatás keretében tevékenykedett.

A megye felzárkóztatását segítő program keretében a kistérségből beérkező és elfogadott pályázatok 634 fő számára biztosítottak új munkalehetőséget, vagy teremtették meg továbbfoglalkoztatásuk feltételeit.

A térségben tevékenykedő munkáltatók helyzete romló tendenciájú, amit igazol az, hogy növekvő számú volt a tervezett munkaviszony megszüntetési szándék.

A vizsgált időszakban összesen 659 fő munkaviszonyát szüntették meg.

A térségben élők egy része miután lakóhelyén nem talál megfelelő munkahelyet, kénytelen utazni foglalkoztatásának érdekében. Ez történhet térségen belüli, megyén belüli, vagy megyén kívüli munkahelyre. Az ingázók 43,1% más megyébe utazik naponta munkahelyére és vissza, amit magyaráz előnyös földrajzi elhelyezkedése, Pest megye, M3 autópálya közelsége. 26,2% pedig térségen belül, de lakóhelyén kívül találta meg munkahelyét. (4.5.2. sz. táblázat – lásd. mellékletek)

A külföldi munkavállalók száma nagymértékben visszaesett a vizsgált időszak során. A főleg gyártósori összeszerelőket, betanított munkásokat, illetve gépi varrókat foglalkoztató üzemek kereslete nem indokolta a nagy létszámú foglalkoztatást. Az Európai Unióhoz való csatlakozás után életbe lépő egyszerűbb foglalkoztatási lehetőséggel sem éltek a térségben tevékenykedő munkáltatók.

Képzési helyzet

A kistérség területén két intézmény folytat iskolarendszerű szakképzést. Az oktatott szakmák köre viszonylag szűk: postai forgalomellátó, informatikus és ügyintéző. Iskolarendszeren kívül 8 intézményben folyik szakképzés.

Kérdőíves felmérés tapasztalatai

A kérdőíves kutatás kiterjedt a gazdálkodó szervezetek szakképzési igényének felmérésére, a várható jelentősebb munkahelyteremtések felderítésére, mint legfontosabb elemekre.

A mintában a kistérségből 92 gazdálkodó szervezet került olyan megoszlásban, hogy a minta válaszaiból következtetések legyenek levonhatók a teljes kistérségre.

A mintában szereplő gazdálkodó szervezetek 28,8%-a fő tevékenységük alapján a kereskedelem, javítás ágazatba, 26,7%-a feldolgozóipari tevékenységet folytat. (7.1. sz. táblázat) Több mint fele 58,9% 6-20 fő között foglalkoztat. (7.2. sz. táblázat) Nettó árbevétele 66,1%-uknak 1,1-4 millió forint között van. (7.13. sz. táblázat)

A vállalkozásoknak csak mintegy tizede minősítette rossznak üzleti helyzetét, de ugyanakkor jónak csak 3,3% vélte. (7.4. sz. táblázat)

A megkérdezett gazdálkodó szervezetek 76,1%-ánál a termelő kapacitás magasan kihasznált (80% feletti). (7.3. sz. táblázat)

A gazdálkodó szervezetek közül nagyon kevés az, amelyik bővíteni szándékozik erőforrásait. Beruházást 12,8%-a tervez (7.12. sz. táblázat) és 10,6% tervezi új munkatársak felvételét 2006-ban (7.5. sz. táblázat) és csak kicsivel több 13,7% tervezi 2007-2010 között létszámát bővíteni. (7.6. sz. táblázat) A létszámbővítést tervező szervezetek 58,3%-a pályakezdő foglalkoztatását is tervezi. (7.7. sz. táblázat) A létszámbővítést tervező vállalkozások 50%-a kisvállalkozás 6-20 főt foglalkoztat, (7.8. sz. táblázat) s több mint fele (54,5%) magas kapacitáskihasználtsággal működik. (7.9. sz. táblázat)

A megkérdezett gazdálkodó szervezetek 1%-a tervez létszámleépítést 2006-ban, teljes egészében szakképzetlen fizikai munkaköröket érintően. (7.10. sz. táblázat)

A szakképzés regionális arányival a megkérdezettek 18,1%-a elégedett volt, és mindössze 9,6%-uk fejezte ki elégedetlenségét. (7.11. sz. táblázat)

(Táblázatokat lásd. mellékletek között)

7.4 Rétsági kistérség

A statisztikai térséghez 24 település tartozik, területe 435 km². Településsűrűsége a megyei átlag feletti. A megyében a legtöbb, 5,7 település jut 100 km²-re. Népsűrűsége átlag, 59 fő/km² a legkisebb a kistérségek között. A települések 53,8%-án 1.000 fő alatti a lakosok száma, Rétság is a legkisebb népességű a városok között, alig haladja meg a 3.000 főt. Kitűnő közlekedési adottsága, Budapest közelsége miatt a leggyorsabban fejlődő város.

A funkciók ellátásában Balassagyarmat és Vác is részt vesz.

Demográfiai helyzet

A térségben az 1000 főre eső születések számának kismértékű csökkenése mellett 5 év átlaga (8,9), alacsonyabb mint a megyei átlag, ugyanakkor az 1.000 főre eső halálozások száma ezen időszak átlagában (13,1), kisebb mint a megyei átlag és a kistérségek között a legalacsonyabb. Az 1.000 főre vetített vándorlási egyenleg pozitív és az öt év átlagában +2,4 fő.

A népesség korösszetétele alapján a fiatal korosztály aránya a megyei átlaggal azonos, de az idős korosztály (60 év feletti) aránya több mint egy százalékponttal alacsonyabb a megyei átlagnál.

A népesség iskolázottságának vizsgálata a népszámlálási adatok alapján azt mutatja, hogy a térségben az általános iskola első osztályát el nem végzettek aránya a kistérségek között a legmagasabb, a megyei átlagnál magasabb az általános iskolát végzettek aránya, de a közép és főiskolát, egyetemet végzettek aránya alacsonyabb a megyei átlagnál.

Az iskolázottsági mutatók mellett egyéb jellemzők figyelembevételével (egy lakosra jutó belföldi jövedelem, születéskor várható átlagos élettartam) kialakított komplex mutató, a humán index közepes értékű. (HDI 0,461)

Gazdasági helyzet

A térségben működő vagy regisztrált vállalkozások száma az elmúlt öt évben gyarapodott, a társas vállalkozások száma dinamikusabban nőtt, mint az egyéni vállalkozások. Az összes regisztrált vállalkozások számának növekedése 2000-2004. között a megyében minden kistérség növekedési ütemét meghaladta. A megyei növekedés 13,8%, a kistérség gyarapodása 37,1%. Az 1.000 főre vetített vállalkozások száma is növekedett, 68 vállalkozás jutott 1.000 lakosra 2005-ben.

A vállalkozások számának alakulása

7.4. 1. sz. táblázat

	2000	2001	2002	2003	2004*	2005
Társas	365	390	405	440	538	544
Egyéni	919	897	971	987	1.193	1.217
Összes	1.284	1.287	1.376	1.427	1.731	1.761
1000 főre	51	50	53	55	67	68

Forrás: KSH megyei évkönyvek

* 2004-től a regisztrált vállalkozások száma szerepel a táblázatban, míg előtte a működő vállalkozásokat vette számba a KSH.

A foglalkoztatottak számát figyelembe véve a társas vállalkozások 89%-a 2004. évben mikro vállalkozás (10 fő alatti foglalkoztatott). A társas vállalkozások 32,0%-a az ipar, építőipar ágazatban, 19% a kereskedelem, javítás ágazatban tevékenykedik.

A KSH különböző jellemzők figyelembevételével besorolja a kistérségeket. Rétság kistérsége iparközpont a KSH szerint, átlagos foglalkoztatás a szolgáltató szektorban, magas foglalkoztatás az iparban és minimális könnyűipari és mezőgazdasági foglalkoztatással bír. Ebben a kategóriában felzárkózó térségnek ítélik. Egyéb gazdasági jellemzők alapján a KSH, a kistérséget fejlődőnek minősítette.

Munkaerőpiaci helyzet

A térségben a regisztrált álláskereső aránya ingadozó mértékben ugyan, de csökkenő tendenciájú. A vizsgált időszak minden évében a megyei arány alatt közel 4%ponttal és a legalacsonyabb volt a megyében. Abszolút értékben a számuk 2004-ben kis mértékben emelkedett.

Ugyanezen időszakban a Munkaügyi Központ kirendeltségén a térség munkáltatói fokozatosan csökkenő számú betöltetlen álláshelyet jelentettek be, de a változás a

kistérségek között a legkisebb volt. A kereslet és kínálat viszonyaként egy bejelentett betöltetlen álláshelyre közel 9 álláskereső jut 2005-ben.

Álláskeresők és állások (fő)

7.4.2. sz. táblázat

	2000	2001	2002	2003	2004	2005
Munkanélküliségi ráta	10,76	9,92	8,44	8,78	8,42	10,27
Megyei ráta	14,9	14,34	13,83	14,6	14,55	16,05
Regisztrált munkanélküliek	1088,2	1022,4	865,1	890,6	927,9	1123
Bejelentett állások	145,6	226,3	247	221,8	182,1	125,2

Forrás: Nógrád Megyei Munkaügyi Központ

A regisztrált álláskeresők iskolai végzettsége elhelyezkedési esélyeiket nagymértékben befolyásolja. A vizsgált időszakban a nem szakképzettek csoportjában (általános iskolát el nem végeztek, csak általános iskolát végeztek, és gimnáziumi érettségivel rendelkezők) száma csökkent, ami alatta maradt a regisztrált álláskeresők számának csökkenésének. A szakmával rendelkezők (szakmunkás, szakközépiskolai illetve technikus végzettségűek) száma a regisztrált álláskeresők számnak megfelelő arányban változott. Az egyetemet, főiskolát végzett regisztrált álláskeresők száma növekedett

A decentralizált foglalkoztatási alapból 496 millió Ft került felhasználásra az öt év alatt a kistérség munkanélküliségének mérséklésére. Ez biztosította 3.804 fő túlnyomórészt munkaerőpiaci szempontból hátrányos helyzetű regisztrált álláskereső, átmeneti vagy végleges foglalkoztatását. A támogatással érintett létszám 49,9%-a közhasznú foglalkoztatás keretében tevékenykedett.

A megye felzárkóztatását segítő program keretében a kistérségből beérkező és elfogadott pályázatok 965 fő számára biztosítottak új munkalehetőséget, vagy teremtették meg továbbfoglalkoztatásuk feltételeit.

A térségben tevékenykedő munkáltatók helyzete romló tendenciájú, amit igazol az, hogy növekvő számú volt a tervezett munkaviszony megszüntetési szándék.

A vizsgált időszakban összesen 698 fő munkaviszonyának megszüntetését jelentették be.

A térségben élők egy része miután lakóhelyén nem talál megfelelő munkahelyet, kénytelen utazni foglalkoztatásának érdekében. Ez történhet térségen belüli, megyén belüli, vagy megyén kívüli munkahelyre. Az ingázók 53,2% más megyébe utazik naponta munkahelyére és vissza, amit magyaráz előnyös földrajzi elhelyezkedése, Pest megye, 2.számú főközlekedési út közelsége. 27,8% pedig térségen belül, de lakóhelyén kívül találta meg munkahelyét. (4.5.2. sz. táblázat – lásd. mellékletek)

A külföldi munkavállalók száma az Európai Unióhoz való csatlakozás után életbe lépő egyszerűbb foglalkoztatási lehetőség következményeként csaknem tízszeresére nőtt. A térség munkáltatói varrónőket, betanított munkaerőt foglalkoztatnak, akik Szlovákiából érkeznek.

Képzési helyzet

A kistérség területén iskolarendszerű szakképzés folytatásához jogokkal két intézmény rendelkezik. Ezek közül azonban az egyik egyáltalán nem gyakorolja készségfejlesztő speciális szakiskolai funkcióját, a másik szakiskolában (Nógrádsáp) pedig igen kevés a kibocsátott tanulók száma. Így tehát megállapíthatjuk, hogy a kistérségben nincs számottevő szakképzési tevékenység. Ezen a helyzeten próbált enyhíteni a rétsági önkormányzat, amikor elhatározta, hogy 2006/2007-es tanévtől létrehoz egy osztállyal egy szakközépiskolát a városban.

Iskolarendszeren kívül 3 intézményben folyik szakképzés.

Kérdőíves felmérés tapasztalatai

Az elvégzett kutatás szerint a mintában szereplő 65 gazdálkodó szervezet 30%-a fő tevékenységük alapján feldolgozóipari tevékenységet folytat. (7.1. sz. táblázat) Több mint fele 51,5% 5 főt vagy annál kevesebbet foglalkoztat. (7.2. sz. táblázat) Nettó árbevétele 33,3%-uknak 1,1-4 millió forint között van. (7.13. sz. táblázat)

A vállalkozásoknak 24,6%-a minősítette rossznak üzleti helyzetét, de ugyanakkor jónak csak 9,2% vélte. (7.4. sz. táblázat)

A megkérdezett gazdálkodó szervezetek 50%-ánál a termelő kapacitás magasan kihasznált (80% feletti), és 14,1%-nál alacsonyabb a kihasználtság 39%-nál. (7.3. sz. táblázat)

A gazdálkodó szervezetek közül nagyon kevés az, amelyik bővíteni szándékozik erőforrásait. Beruházást 12,7%-a tervez, (7.12. sz. táblázat) legkevesebben a kistérségek között, és 26,9% tervezi új munkatársak felvételét 2006-ban (7.5. sz. táblázat) és valamivel több, 28,1% tervezi 2007-2010 között létszámát bővíteni. (7.6. sz. táblázat) A létszámbővítést tervező szervezetek nagy része 70% pályakezdő foglalkoztatását is tervezi. (7.7. sz. táblázat) A létszámbővítést tervező vállalkozások 50%-a 5 főt vagy azalatt foglalkoztat, (7.8. sz. táblázat) és 44,4% magas kapacitáskihasználtsággal működik. (7.9. sz. táblázat)

A megkérdezett gazdálkodó szervezetek 1,5%-a tervez létszámleépítést 2006-ban, teljes egészében szakképzett fizikai munkaköröket érintően. (7.10. sz. táblázat)

A szakképzés regionális arányival a megkérdezettek 21,4%-a elégedett volt, és 23%-uk fejezte ki elégedetlenségét. (7.11. sz. táblázat)

(Táblázatokat lásd. mellékletek között)

7.5 Salgótarjáni kistérség

A statisztikai térséghez 23 település tartozik, területe 474 km². Településsűrűsége a megyei átlag alatti, 4,9 település jut 100 km²-re. Népsűrűsége 143 fő/km² a legnagyobb a kistérségek között. A települések 47,8%-án 1.000 fő alatti a lakosok száma.

Salgótarján megyei jogú város, a megyei igazgatási funkciókat csaknem teljes egészében ellátja. A városban működő intézmény hálózat alkalmassá teszi a középfokú ellátási feladatkör teljesítésére.

Demográfiai helyzet

A térségben az 1.000 főre eső születések számának kismértékű csökkenése mellett 5 év átlaga (9,7), magasabb, mint a megyei átlag, az 1.000 főre eső halálozások száma ezen időszak átlagában (14,4), kisebb, mint a megyei átlag. A térség népessége fogy, amit erősít a vándorlási különbözet, ami minden évben negatív (-4,1) és 2003-ban messze meghaladta az összes kistérségben rögzített értéket (-6,2 fő/1.000 fő).

A népesség korösszetétele romlik. Az idős korosztály (60 év feletti) népességen belüli aránya minden évben meghaladja a megyei átlagot.

A népesség iskolázottságának vizsgálata a népszámlálási adatok alapján azt mutatja, hogy a térségben az általános iskola első osztályát el nem végzettek aránya kisebb a megyei átlagnál, és minden mutatóban a megyei átlagnál jobb a helyzete. Az általános iskolát végzettek aránya, de a közép és főiskolát, egyetemet végzettek aránya is magasabb a megyei átlagnál.

Az iskolázottsági mutatók mellett egyéb jellemzők figyelembevételével (egy lakosra jutó belföldi jövedelem, születéskor várható átlagos élettartam) kialakított komplex mutató, a humán index közepes értékű (HDI 0,515), amit a legmagasabb képzettségi arány indokol.

Gazdasági helyzet

A térségben működő vagy regisztrált vállalkozások száma az elmúlt öt évben gyarapodott, a társas vállalkozások száma 22%-al nőtt, növekedési ütem a megyei átlag alatt marad, az egyéni vállalkozások száma az időszakban több mint kétszeresére növekedett. Az 1.000 főre vetített vállalkozások száma is növekedett, 92 vállalkozás jutott 1.000 lakosra 2005-ben, a kistérségek között a legmagasabb.

A vállalkozások számának alakulása

7.5.1. sz. táblázat

	2000	2001	2002	2003	2004*	2005
Társas	1.581	1.599	1.628	1.674	1.927	1.936
Egyéni	1.664	3.200	3.213	3.194	4.219	4.286
Összes	4.811	4.799	4.841	4.868	6.146	6.222
1000 főre	71	69	70	71	90	92

Forrás: KSH megyei évkönyvek

* 2004-től a regisztrált vállalkozások száma szerepel a táblázatban, míg előtte a működő vállalkozásokat vette számba a KSH.

A foglalkoztatottak számát figyelembe véve a társas vállalkozások 90%-a 2004. évben mikro vállalkozás (10 fő alatti foglalkoztatott). A társas vállalkozások 24,6%-a az ipar, építőipar ágazatban, 24% a kereskedelem, javítás ágazatban tevékenykedik.

A KSH különböző jellemzők figyelembevételével besorolja a kistérségeket. Salgótarján kistérsége iparközpont a KSH szerint, ami átlagos foglalkoztatást a szolgáltató szektorban, magas foglalkoztatást az iparban és minimális könnyűipari és mezőgazdasági foglalkoztatást jelent. Ebben a kategóriában stagnáló térségnek ítélik. Egyéb gazdasági jellemzők alapján a KSH, a kistérséget felzárkózónak minősítette.

Munkaerőpiaci helyzet

A térségben a regisztrált álláskeresők száma a vizsgálat tárgyát képező időszak közepéig tartó mérséklődés után növekedett, és meghaladta abszolút értékben a 2000. évi értéket. A munkanélküliségi ráta ingadozó mértékben ugyan, de valamelyest csökkent. A kistérségek között csaknem a legmagasabb értékű, közel 4% ponttal meghaladja a megyei viszonszámot. A megyeszékhely munkanélküliségi mutatója országosan is egyedülálló, miután az egyedüli megyeszékhely, ahol a megyei átlagot ilyen mértékben haladja meg ez a mutató.

Ugyanezen időszakban a Munkaügyi Központ kirendeltségén a térség munkáltatói fokozatosan csökkenő számú betöltetlen álláshelyet jelentettek be. A bejelentett betölthető állások száma a felére esett vissza. A kereslet és kínálat viszonyaként 2005-ben egy bejelentett betöltetlen álláshelyre 27,8 álláskereső jut.

Álláskeresők és állások (fő)

7.5.2. sz. táblázat

	2000	2001	2002	2003	2004	2005
Munkanélküliségi ráta	18,84	18,29	18,2	18,77	18,47	20,22
Megyei ráta	14,9	14,34	13,83	14,6	14,55	16,05
Regisztrált munkanélküliek	5036,2	4938,9	4888,9	4923,3	5189,4	5577
Bejelentett állások	473,6	437,8	329,6	334,9	215,6	200,6

Forrás: Nógrád Megyei Munkaügyi Központ

A regisztrált álláskeresők iskolai végzettsége elhelyezkedési esélyeiket nagymértékben befolyásolja. A térségben a vizsgált időszakban a regisztrált álláskeresők változásának megfelelő irányú volt a változás a nem szakképzett munkanélküliek körében (általános iskolát el nem végeztek, csak általános iskolát végeztek, és gimnáziumi érettségivel rendelkezők). Létszámuk növekedett. A szakképzettek (szakmunkás, szakközépiskolai illetve technikus végzettségűek) száma mérséklődött, így az álláskeresők összetétele valamelyest romlott, nagyobb arányt képviselnek a szakképzetlenek teljes állományon belül. A felsőfokú végzettségűek száma is gyarapodott.

A decentralizált foglalkoztatási alapból 1.726 millió Ft került felhasználásra az öt év alatt a kistérség munkanélküliségének mérséklésére. Ez biztosította 13.017 fő túlnyomórészt munkaerőpiaci szempontból hátrányos helyzetű regisztrált álláskereső, átmeneti vagy végleges foglalkoztatását. A támogatással érintett legnagyobb létszám a teljes támogatott csoport 25,9%-a képzésben részesült.

A megye felzárkóztatását segítő program keretében a kistérségből beérkező és elfogadott pályázatok 2.441 fő számára biztosítottak új munkalehetőséget, vagy teremtették meg továbbfoglalkoztatásuk feltételeit.

A térségben tevékenykedő munkáltatók helyzete romló tendenciájú, amit igazol az, hogy növekvő számú volt a tervezett munkaviszony megszüntetési szándék.

A vizsgált időszakban összesen 2.493 fő munkaviszonyának megszüntetését, jelentették be.

A térségben élők egy része miután lakóhelyén nem talál megfelelő munkahelyet, kénytelen utazni foglalkoztatásának érdekében. Ez történhet térségen belüli, megyén belüli, vagy megyén kívüli munkahelyre. Az ingázók 55%-a a térségen belül utazik naponta munkahelyére és vissza, ami a foglalkoztatók koncentrált elhelyezkedését jelzi. (4.5.2. sz. táblázat)

A külföldi munkavállalók száma az Európai Unióhoz való csatlakozás után életbe lépő egyszerűbb foglalkoztatási lehetőség következményeként háromszorosára nőtt. A térség munkáltatói szakmunkásokat foglalkoztatnak, akik Szlovákiából érkeznek.

Képzési helyzet

A kistérség a legjobb helyzetben van szakképzés terén a megyében. Iskolarendszerű képzéssel foglalkozik 11 intézmény, melyek közül 2 speciális szakiskolaként, 3 szakiskola és szakközépiskolaként, 6 pedig szakközépiskolaként működik. Iskolarendszeren kívül 42 intézményben folyik szakképzés. Változatos az oktatott szakmastruktúra. Legnagyobb számban fém, vendéglátó és kereskedelmi szakmákban képeznek az intézmények. Jelentős a kibocsátás az informatikai és személyi szolgáltató szakmákban is.

E kistérségben tervezik létrehozni a Területi Integrált Szakképző Központot.

Kérdőíves felmérés tapasztalatai

A foglalkoztatási stratégia megalapozásának érdekében a gazdálkodó szervezetek egy részénél kérdőíves felméréssel kutatás folyt. A mintában a kistérségből 148 gazdálkodó szervezet került olyan megoszlásban, hogy a minta válaszaiból következtetések legyenek levonhatók a teljes kistérségre.

A mintában szereplő gazdálkodó szervezetek 25,3%-a fő tevékenységük alapján gazdasági szolgáltatás tevékenységet folytat, 22,6% kereskedelem, javítás ágazatban tevékenykedik. (7.1. sz. táblázat) Több mint fele 59,1% 5 főt vagy annál kevesebbet foglalkoztat. (7.2. sz. táblázat) Nettó árbevétele 31,7%-uknak 10-50 millió forint között van. (7.13. sz. táblázat)

A vállalkozásoknak 23,6%-a minősítette rossznak üzleti helyzetét, jónak 19,6% vélte. (7.4. sz. táblázat)

A megkérdezett gazdálkodó szervezetek 35,1%-ánál a termelő kapacitás magasan kihasznált (80% feletti), és 17,6%-nál alacsonyabb a kihasználtság 39%-nál. (7.3. sz. táblázat)

A gazdálkodó szervezetek közül nagyon kevés az, amelyik bővíteni szándékozik erőforrásait. Beruházást 18,9%-a tervez, (7.12. sz. táblázat) és 14,9% tervezi új munkatársak felvételét 2006-ban (7.5. sz. táblázat) és valamivel több, 16,4% tervezi 2007-2010. között létszámát bővíteni. (7.6. sz. táblázat) A létszám bővítést tervező szervezetek nagy része 69,6% pályakezdő foglalkoztatását is tervezi. (7.7. sz. táblázat) A létszám bővítést tervező vállalkozások 52,2%-a 6-20 fő közötti létszámot foglalkoztat, (7.8. sz. táblázat) és 36,4% működik magas kapacitáskihasználtsággal. (7.9. sz. táblázat)

A megkérdezett gazdálkodó szervezetek 4,8%-a tervez létszámleépítést 2006-ban, túlnyomó részben 57,1%-ban szakképzet fizikai munkaköröket érintően. (7.10. sz. táblázat)

A szakképzés regionális arányival a megkérdezettek 29,7%-a elégedett volt, és 25%-uk fejezte ki elégedetlenségét. (7.11. sz. táblázat)

(Táblázatok lásd. mellékletek között)

7.6 Szécsényi kistérség

A statisztikai térséghez 13 település tartozik, területe 278 km². Településsűrűsége a megyei átlag alatti, 4,7 település jut 100 km²-re. Népsűrűsége 72 fő/km². A települések 46,1%-án 1000 fő alatti a lakosok száma.

Szécsény városa a középfokú funkciókat önállóan nem tudja ellátni, abban Balassagyarmat és Salgótarján is közreműködik.

Demográfiai helyzet

A térségben az 1.000 főre eső születések számának kismértékű csökkenése mellett 5 év átlaga (10,98) magasabb, mint a megyei átlag, a legmagasabb a kistérségek között, az 1.000 főre eső halálozások száma ezen időszak átlagában (15,5), ugyancsak a megyei átlag felett van. A térség népessége fogy, amit erősít a vándorlási különbözet, ami öt év átlagában (-1,72 fő/100 fő).

A népesség iskolázottságának vizsgálata a népszámlálási adatok alapján azt mutatja, hogy a térségben az általános iskola első osztályát el nem végzettek aránya csaknem kétszerese a megyei átlagnak, és minden mutatóban a megyei átlagnál rosszabb a helyzete. Az általános iskolát végzettek aránya, de a közép és főiskolát, egyetemet végzettek aránya is legalacsonyabb a kistérségek között.

Az iskolázottsági mutatók mellett egyéb jellemzők figyelembevételével (egy lakosra jutó belföldi jövedelem, születéskor várható átlagos élettartam) kialakított komplex mutató, a humán index alacsony értékű, legkisebb a kistérségek között. (HDI 0,296), amelyben az alacsony képzettség és a mérsékelt jövedelem volt a meghatározó.

Gazdasági helyzet

A térségben működő vagy regisztrált vállalkozások száma az elmúlt öt évben kis mértékben gyarapodott, de a növekedési ütem messze elmarad, az egyéni vállalkozások száma és a társas vállalkozások száma esetében is a megyei növekedéstől. Az 1.000 főre vetített vállalkozások száma alacsonyabb a megyei átlagnál. 65 vállalkozás jutott 1.000 lakosra 2005-ben.

A foglalkoztatottak számát figyelembe véve a társas vállalkozások 91%-a 2004. évben mikro vállalkozás (10 fő alatti foglalkoztatott). A társas vállalkozások 33,5%-a az ipar, építőipar ágazatban, 31% a kereskedelem, javítás ágazatban tevékenykedik.

A vállalkozások számának alakulása

7.6.1. sz. táblázat

	2000	2001	2002	2003	2004*	2005
Társas	324	340	358	370	435	435
Egyéni	694	689	694	697	865	858
Összes	1.018	1.029	1.052	1.067	1.300	1.293
1000 főre	51	50	51	53	65	65

Forrás: KSH megyei évkönyvek

* 2004-től a regisztrált vállalkozások száma szerepel a táblázatban, míg előtte a működő vállalkozásokat vette számba a KSH.

A KSH különböző jellemzők figyelembevételével besorolja a kistérségeket. Szécsény kistérsége meghatározó ágazati karakterrel nem rendelkezik a KSH szerint, nincs nagy munkaerő felszívó képessége, és válságágazatban sem foglalkoztatnak átlag felett. Ebben a

kategóriában lemaradó térségnek ítélik. Egyéb gazdasági jellemzők alapján a KSH, a kistérséget stagnálónak minősítette.

Munkaerőpiaci helyzet

A térség azok közé a térségek közé tartozik, ahol a munkanélküliség meghaladja a megyei átlagot, bár az eltérés itt a legkisebb, csak 3-3,5% ponttal nagyobb a megyei adatnál. A munkát keresők száma a vizsgált időszak utolsó évében meghaladta az időszak első évében regisztrált munkanélküliek számát. A térségben mindig csak néhány nagyfoglalkoztató tevékenykedett, és ezek gazdálkodási nehézsége ugrásszerű változásokat hozott a térség foglalkoztatási jellemzőiben.

Ugyanezen időszakban a Munkaügyi Központ kirendeltségén a térség munkáltatói fokozatosan csökkenő számú betöltetlen álláshelyet jelentettek be. A kereslet és kínálat viszonyaként egy bejelentett betöltetlen álláshelyre 25,3 álláskereső jut.

Álláskereső és állások. (fő)

7.6.2. sz. táblázat

	2000	2001	2002	2003	2004	2005
Munkanélküliségi ráta	17,91	17,3	17,13	18,36	18,65	19,86
Megyei ráta	14,9	14,34	13,83	14,6	14,55	16,05
Regisztrált munkanélküliek	1.660,6	1.621,5	1.596,9	1.677	1.837,2	1.931
Bejelentett állások	134,3	138,1	109,8	126,8	115,8	76,3

Forrás: Nógrád Megyei Munkaügyi Központ

A regisztrált álláskereső iskolai végzettsége elhelyezkedési esélyeiket nagymértékben befolyásolja. A térség lakosságának iskolai végzettségében megmutatkozó negatívumok a regisztrált álláskeresőknél is megmutatkozott. A nem szakképzettek aránya (általános iskolát el nem végzettek, csak általános iskolát végzettek, és gimnáziumi érettségivel rendelkezők) a regisztrált álláskereső körében a kistérségek között a legmagasabb.

A decentralizált foglalkoztatási alapból 769 millió Ft került felhasználásra az öt év alatt a kistérség munkanélküliségének mérséklésére. Ez biztosította 6.424 fő túlnyomórészt munkaerőpiaci szempontból hátrányos helyzetű regisztrált álláskereső, átmeneti vagy végleges foglalkoztatását. A támogatással érintett legnagyobb létszám a teljes támogatott csoport 38,7%-a közhasznú munkán tevékenykedett.

A megye felzárkóztatását segítő program keretében a kistérségből beérkező és elfogadott pályázatok 407 fő számára biztosítottak új munkalehetőséget, vagy teremtették meg továbbfoglalkoztatásuk feltételeit.

A vizsgált időszakban összesen 840 fő munkaviszonyának megszüntetését jelentették be a gazdálkodó szervezetek.

A térségben élők egy része miután lakóhelyén nem talál megfelelő munkahelyet, kénytelen utazni foglalkoztatásának érdekében. A térség munkahely hiányos, hiszen az ingázók csaknem egy harmada a térségen kívül talál magának munkahelyet, (30,7%) A meglévő foglalkoztatók is koncentráltan helyezkednek el, ezért az ingázásra kényszerülők több mint 40%-a (42,1%) térségen belül kénytelen naponta utazni, hogy dolgozni tudjon. (4.5.2. sz. táblázat)

A térségben nincs igény külföldiek foglalkoztatására, nincs olyan munkáltató, aki munkaerőgondjait ne tudná megoldani a térségben meglévő álláskeresők közül.

Képzési helyzet

Iskolarendszerű képzéssel foglalkozik 2 intézmény, melyek közül 1 szakközépiskolaként, 1 pedig szakiskola- és szakközépiskolaként működik. Iskolarendszeren kívül 4 intézményben folyik szakképzés. Fenti intézmények mezőgazdasági, pénzügyi és informatikai szakképzést folytatnak

Kérdőíves felmérés tapasztalatai

A kistérségből 61 gazdálkodó szervezet került vizsgálat alá. A mintában szereplő gazdálkodó szervezetek 30,6%-a fő tevékenységük alapján kereskedelem, javítás ágazatban tevékenykedik, 22,6% feldolgozó ipari tevékenységet folytat. (7.1. sz. táblázat) Több mint fele 56,5% 5 főt vagy annál kevesebbet foglalkoztat. (7.2. sz. táblázat) Nettó árbevétele 24,2%-uknak 1,1-4 millió forint között van. (7.13. sz. táblázat)

A vállalkozásoknak 23%-a minősítette rossznak üzleti helyzetét, jónak 9,8% vélte. (7.4. sz. táblázat)

A megkérdezett gazdálkodó szervezetek 34,5%-ánál a termelő kapacitás magasan kihasznált (80% feletti), és 15,5%-nál alacsonyabb a kihasználtság 39%-nál. (7.3. sz. táblázat)

A gazdálkodó szervezetek közül nagyon kevés az, amelyik bővíteni szándékozik erőforrásait. Beruházást 19,4%-a tervez, (7.12. sz. táblázat) és 27,4% tervezi új munkatársak felvételét 2006-ban (7.5. sz. táblázat) és valamivel kevesebb, 24,2% tervezi 2007-2010 között létszámát bővíteni. (7.6. sz. táblázat) A létszámbővítést tervező szervezetek nagy része 73,3% pályakezdő foglalkoztatását is tervezi. (7.7. sz. táblázat) A létszámbővítést tervező vállalkozások 60%-a 20 fő alatti létszámot foglalkoztat, (7.8. sz. táblázat) és 46,7% működik magas kapacitáskihasználtsággal. (7.9. sz. táblázat)

A megkérdezett gazdálkodó szervezetek 6,5%-a tervez létszámleépítést 2006-ban, teljes egészében a szakképzetlenek köréből. (7.10. sz. táblázat)

A szakképzés regionális arányival a megkérdezettek 19,6%-a elégedett volt, és 39,2% a kistérségek között a legmagasabb arányban fejezte ki elégedetlenségét. (7.11. sz. táblázat) (Táblázatokat lásd. mellékletek között)

8. Összefoglaló

Az előzőekben hivatkozott felmérés 2005. végén történt, ezért megvizsgáltuk, hogy a 2006. évben tapasztalt tendenciák eredményeztek-e érdemleges változást és ha igen, milyen mértékben.

A 2006. év statisztikai adatai nem mutatnak jelentős eltéréseket az eddigi megállapításokhoz képest, s a folyamatok sem fordultak meg a 2006. évben. Továbbra is kedvezőtlen az ipari termelés alakulása, az értékesítés is visszaesett. Jelentősen mérséklődött az idegenforgalmi vendégforgalom, különösen a külföldiek részesedése.

Csökken a gazdaságilag aktív népesség, és mérséklődött az aktivitási arány.

A regisztrált munkanélküliek száma sem csökkent, számuk 11%-al haladta meg az előző év hasonló időszakát.

Az elmúlt 5 évben azok a források, melyek a megye és kistérségeinek felzárkóztatását segítették, vagy a munkanélküliség mértékét csökkentették volna, a gazdasági folyamatok negatív hatásai következtében, vagy az induló helyzet elmaradott volta miatt nem érték el a kitűzött célt.

A megye gazdasági szerkezetében változások tapasztalhatók, de a beruházások dinamikája, egy főre vetített értéke továbbra is nagyon alacsony, így a nemzeti jövedelemhez való hozzájárulás mértékében továbbra is a legrosszabb helyen áll.

A vállalkozások átrendeződésében megindult folyamat, hogy a külföldi vállalkozások egy része kivonul a megyéből, további nehézségek megjelenésére utal. Az eddigi dinamikus fejlődő Rétsági kistérség helyzete is problémássá válhat.

Az összegyűjtött, vagy az egyes adatbázisokból kinyerhető információk, alapján összeállított **a megyére és kistérségeire vonatkozó helyzetelemzés főbb megállapításai:**

- A megye aprófalvas településszerkezetű, a városok lakónépessége kicsi.
- A főbb közlekedési útvonalak a megye peremén helyezkednek el, az áteresztő képességük növelése érdekében korszerűsítésre szorulnak. Vasúthálózata kis forgalmú, alacsony áteresztő képességű vonalakkal áll.
- A gazdálkodási szerkezetben folyamatos változás van. A meghatározó vállalkozások az ipar illetve a feldolgozóipar területén működnek, alacsony a fejlesztések egy főre eső értéke és igen alacsony a részben vagy egészben külföldi tulajdonú vállalkozások száma.
- A népesség képzettségi szintje az érettségi, főiskolai vagy egyetemi végzettség terén elmarad a régiótól, és az országtól.
- A gazdaság átrendeződése a foglalkoztatottak belső szerkezetén is észlelhető. Csökkent az iparban és a mezőgazdaságban foglalkoztatottak száma, nőtt a

közigazgatásban, oktatásban, gazdasági szolgáltatás területén alkalmazottak száma.

- A megye munkaerőpiaci helyzete egy alacsony dinamikájú javulás után ismét romlik. A kereslet és kínálat sem struktúrájában, sem területileg nem kiegyensúlyozott. Minden gazdasági ág létszámkibocsátó volt az elmúlt években.
- Az állást keresők, és a felajánlott állások legnagyobb része a képzetlenek csoportjába tartozik. Ez azt mutatja, hogy a foglalkoztatási szerkezet, s ezen keresztül a termék és termelési szerkezet sem kívánja meg a magasan kvalifikált szakembereket.
- A megyében nem folyik kutatás, nincs a KSH által megfigyelt kutatóhely. A magasan kvalifikált képzett szakemberek a megyéből elvándorolnak.
- Az aktív támogatásokkal sem sikerült érdemben befolyásolni a munkanélküliek számát. Az évenként 1-1,3 milliárd Ft 7-10 ezer munkanélküli számára jelentett támogatást, de a munkanélküliségi ráta nem változott mértékadóan és tartósan.
- Az elmúlt évek felzárkóztató programjai, a programok teljesítése során felhasznált eszközök nem tették lehetővé sem a megye, sem elmaradt kistérségeinek olyan fejlődését, ami lehetővé tette volna a kitűzött cél az országos vidéki átlag 70%-ának elérését.
- Mélyebb vizsgálattal kellene a külföldiek foglalkoztatásának indokait feltárni, mert az Európai Unió csatlakozást követően a szabad munkavállalás a hátrányos helyzetű Nógrád megyébe is beáramlást okozott.
- A megye kistérségei eltérő helyzetűek, de akár a KSH, akár a humánindex alapján alacsonyabb kategóriákba sorolódnak.
- Azért, hogy gazdasági és munkaerőpiaci jellemzőik a megyei átlagot közelítsék, speciális feltételeket kell kidolgozni, és következetesen alkalmazni. Ezzel a megye felzárkózását is elő lehet segíteni.

A vállalkozások terén folyó kutatás legfontosabb megállapításai:

- A megye kistérségeinek foglalkoztatási dinamikája az elkövetkező időszakban is eltérő pályán halad.
- A megye foglalkoztatási szerkezetét jórészt a tradicionális gazdasági ágak határozzák meg.
- A kis- és középvállalkozások piaci nehézségekről számolnak be, jelentős mértékben új foglalkoztatás nem várható tőlük.
- A kis- és középvállalkozások piaci nehézségei kistérségenként eltérőek.

- A foglalkoztatás bővülése a nagyobb foglalkoztatóktól várható.
- Az új foglalkoztatásban domináns szerepet betöltő vállalkozások értékesítési piacai döntően a megyén kívül vannak.
- A szakképzés mennyiségi és minőségi kibocsátásával a nagyfoglalkoztatók igen elégedetlenek.
- A megyében tradicionális iparágak területén a vállalkozások hiányszakmákról számolnak be, a szakképzett fizikai foglalkozások területén.
- Igény lenne a foglalkoztatók részéről egyeztető fórumok kialakítására a szakképző intézményekkel, azok tartalmi, mennyiségi és minőségi munkájának javítására.

Szakképzés helyzetének vizsgálata során tett megállapítások:

- Folyamatosan csökken a szakképzési rendszerbe beléptethető fiatal korosztály létszáma.
- Az iskolázottság mutatói kedvezőtlenebbek az országosnál, különösen az érettségizettek és a felsőfokú oklevelet szerzettek vonatkozásában. A lemaradást az elmúlt években nem sikerült behozni.
- A szakmaválasztást nem a tudatos pályaorientáció befolyásolja, hanem a divatok, valamint az iskolák kínálata.
- Jelentős visszaesés nem tapasztalható a középfokú oktatás, a szakképzés iránti érdeklődésben.
- Több év óta stabil intézményi háttérrel folyik az iskolarendszerű szakképzés. Némi elmozdulás történt mind a gimnáziumok, mind a szakiskolák részéről a szakközépiskolai képzés felé.
- Az iskolarendszeren kívüli szakképző intézmények (az iskolarendszerű oktatásban tevékenykedőket leszámítva) nem fejtenek ki jelentékeny hatást.
- A szakképzésben résztvevő tanulók meghatározó része gépészeti, informatikai valamint kereskedelmi szakmákat tanul.
- Bizonyos szakmákban túlképzés alakult ki, míg más szakmák besorolódtak a hiányszakmák közé.
- A gyakorlati oktatás átalakulóban van. Egyre inkább megerősödik a duális képzés, a tanulók egyre nagyobb százalékának van tanulószerződése. A képzőhelyek feltételei eltérőek.
- Az iskolarendszerben és az azon kívül oktató intézmények által kínált szakmasztruktúra változatos, ennek ellenére bizonyos szakmák esetén már a pályakezdésnél munkanélkülivé válnak a fiatalok.
- A munkaerő-piaci kereslet és a képzési kínálat nincs összhangban.

9. Javaslatok.

A szakmai, társadalmi szervezetek a helyzetértékelés nyomán az alábbi javaslatokat tették:

- Egészüljön ki a „Nógrád megye és kistérségeinek humánerőforrás fejlettsége, szakképzés helyzetképe” c. anyag azzal a következtetéssel, hogy a megyében meg kell teremteni a műszaki felsőoktatás alapjait.
- A „Helyzetelemzés” c. tanulmány szögezze le, hogy a megye eddigi és jelenlegi lehetőségei nem elegendőek a negatív folyamatok megfordításához. Forráskoordinációra, célirányos beruházás támogatásra, infrastruktúra fejlesztésére van szükség- Szükséges, hogy a befektetőket kormányzati szinten irányítsák a megyébe.
- Hangsúlyosan szögezze le a humánerőforrásokkal foglalkozó tanulmány, hogy a munkáltatók közép és hosszú távú stratégiája nélkül a szakképzés átalakítása, igényekhez igazítása nem lehetséges.
- A gyengeségek között jelenjen meg, hogy a megye érdekérvényesítő képessége igen alacsony, s amennyiben megvalósul a régiós átalakulás ez a képesség még alacsonyabb lesz.
- A stratégia térjen ki a Nemzeti Fejlesztési Terv II-höz való kapcsolódási pontokra. Kezelje differenciáltan a kistérségeket. Az eltérő helyzetben lévő kistérségekre önálló stratégiát kell kidolgozni.
- Ki kell bővíteni és meg kell erősíteni a pályaválasztási, pályaaorientációs tevékenységet. A szakmunkás képzés folyamatában az elméleti és gyakorlati képzés arányát a szakmai tudás növelése érdekében módosítani szükséges.
- A gazdálkodó szervezetek, a szakképzésért felelős szervezetek és a képző – iskolarendszerű és iskolarendszeren kívüli – intézetek képviselőiből megalakuló fórum biztosíthatja azoknak az információknak egyeztetését, melyekkel összehangolhatók a szakképzés szerkezetében elengedhetetlen változások, képzési létszámok.
- A foglalkoztatási stratégia nem nélkülözheti a jól megtervezett gazdasági stratégiát. A megye gazdaságának élénkítése a magas hozzáadott értékű tevékenységek meghonosításával, a hagyományos gazdaság szerkezetének megváltoztatásával lehetséges. Az új tevékenységek átgondolt meghonosítását segítheti egy hasznosítható épület és terület kataszter.
- A foglalkoztatási stratégia céljai között kell megfogalmazni, hogy minden 30 év alatti fiatal foglalkoztatása biztosítható legyen. Ennek érdekében minden – gazdasági, jogi, szociálpolitikai – eszközt mozgósítani kell.

- A hátrányos helyzetű csoportok közül kiemelésre kerüljenek a cigányok. A népességen és fiatal korosztályon belül arányuk növekszik, túlnyomó részük szakképzetlen. Képzettségük, és szakmai képzésük biztosítására a szakképzés rendszerének – iskolarendszerű, iskolarendszeren kívüli – fel kell készülni. Lehetővé kell tenni számukra a munka világába való integrálódást.
- A helyzetelemzést ki kell egészíteni a rendelkezésre álló 2005. évi adatokkal.
- Az élelmiszer tömegtermelésre csak korlátozottan alkalmas területek hasznosítását a foglalkoztatás bővítése, új tevékenységek meghonosítása érdekében kutatni kell. Ez biztosíthat bizonyos szerkezet váltást, új szakmák meghonosítását, a szakképzési struktúra módosulását.
- A közigazgatás átszervezése során megyei hivatalok szűnhetnek meg, illetve töredék létszámmal kirendeltségekként működnek tovább.

A kistérségi megbeszéléseken elhangzott – az adott térségre vonatkozó – javaslatok, észrevételek

Balassagyarmat:

- A munkahelyteremtés a foglalkoztatást elősegíti, de a foglalkoztatók kiválasztásában valamiféle tervszerűséget kell biztosítani. Az alacsony képzettségű munkavállalók foglalkoztatást is lehetővé kell tenni.
- A szakmára nevelés, a képzés szakszerűsége nem mindig megfelelő. A tanulókkal még az iskolában kell megszerettetni a szakmát és megtanítani dolgozni, mert 18 éves kor után ez nem lehetséges.
- Az oktatási rendszer változtatása mellett a szemléleten is változtatni kell, mert az érettségi után csak nagyon kevesen akarnak szakmát tanulni. A tanulónak el kell dönteni, hogy akar-e szakmát tanulni, majd annak megszerzése után akar-e dolgozni. Ellenkező esetben meg nem térülő ráfordítás jelentkezik.
- A mezőgazdaság terén a térség fejlődése érdekében közös fellépéssel, összefogással, lehet célt érni. A termelés mellett feldolgozással, piacszervezéssel, tárolók építésével, gépek beszerzésével kell foglalkozni.
- A vállalati tanulószerveződések sem biztosítják minden esetben a szakmunkás utánpótlást, mert nagy lemorzsolódás tapasztalható ebben a körben is.

Bátonyterenye:

- Az alapvető probléma, hogy akik elvesztették munkahelyüket nem aktívak a felajánlott munkahelyek elfogadásában. Tartósan berendezkednek a munkanélküliségre, és nem is kívánnak elhelyezkedni.

- Bizonyos szakmákban a szakmunkás igények kielégíthetetlenek, különösen a multinacionális vállalatok esetében, ezért az ingázás más megyéből nagy létszámot érint.
- A szakmunkás képzettség elvesztette vonzását, ezért jó szakmunkások életét be kellene mutatni a pályaválasztás előtt állóknak.
- A szakképzésben olyan ismereteket is oktatni kell, hogy a szakma elsajátítása mellett vállalkozási ismeretekre is szert tehessenek. Erre a pedagógusokat is fel kell készíteni.
- A kis, és közepes vállalkozásokat kell támogatni, mert ezek fejlődése dinamizálná a gazdaságot.
- A jelenlegi szakmunkásképzés színvonala nem megfelelő, a beiskolázás során alulképzett tanulók kerülnek be a szakképző intézetekbe, ahol nem tudják felzárkóztatni őket.
- A felnőtt képzés során rugalmasabb képzést kell biztosítani
- A gazdaság fejlesztése mellett a lakókörnyezet és életminőség fejlesztése is elengedhetetlen.
- A térség fejlődése érdekében a településeknek és a kistérségeknek is össze kell fogni, közös lépéseket tenni, mert csak ezek lehetnek eredményesek.

Pásztó:

- A gazdaság fejlesztésének egyik kulcskérdése, hogy a logisztikai lehetőségeket, az út és vasút vonalak fejlesztésével biztosítani lehessen.
- A foglalkoztatási lehetőségeket bővíteni kell, új munkahelyek telepítésével, mert a megszűnt munkahelyeket pótolni szükséges, az emberek akarnak dolgozni csak a munkahelyhiány megakadályozza őket ebben.
- Felül kell vizsgálni a szakképzési struktúrát, mert a szakmunkás hiány mellett főiskolai túlképzés van jelen. A vállalati igényeknek megfelelően kell képezni a fiatalokat.
- A gazdasági szerkezetben a kis, és közepes vállalkozások dominálnak, ezeket a vállalkozásokat kell dinamikusan fejleszteni és ezt támogatni.
- A cigány népesség problémáit – iskolázottság, munkanélküliség – orvosolni kell, mert nagy feszültségek alakulhatnak ki az egyre nagyobb létszám miatt. Az életforma változtatást az iskolában elkezdve, a környezetből kiemelve, kollégiumi elhelyezéssel lehetne megvalósítani.
- A szakmunkásképzés során nem specializált szakmai oktatást kellene megvalósítani első sorban, hanem olyan alapokat kell adni, ami után igény a

folyamatos, élethosszig tanulás. A fiatalokat az iskola ideje alatt kell megtanítani dolgozni.

- A térségen belüli, és térségen kívüli együttműködést erősíteni kell.

Rétság:

- Munkahelyeket kell biztosítani a megszűnők helyett, lehetőleg minőségi szakmunkásokat igénylő munkahelyeket. A telepítés önmagában nem elegendő, komplex módon kell az ügyet kezelni, figyelembe véve a lakókörnyezetet, az emberi erőforrás igényeket és lehetőségeket. A skandináv országok tapasztalatai alapján segítség lehet a részmunkaidős foglalkoztatás is.
- Ki kell használni az ipari parkok adta lehetőségeket, a felhagyott ipartelepeket és honvédségi létesítményeket (laktanyák, gyakorló terek) hasznosítani kell, mert kitörési pontok lehetnek a fejlődésben.
- A mezőgazdaság terén szövetkezni szükséges, a bogyós gyümölcsstermelés fejlesztése mellett meg kell valósítani a feldolgozás lehetőségét is.
- Eredményes lehet az állattenyésztés és az erdőgazdaság fejlesztése.
- Ki kell használni a turisztikai lehetőségeket, a Dunakanyar és a határátkelő közelségét.
- A térségi problémák feloldására az összefogás az együttműködés nélkülözhetetlen, folyamatosan ösztönözni kell a tenni tudókat és tenni akarókat.
- Rétság körzetéből a tanulók inkább a Vácon működő iskolákat választják szívesebben, mint a Balassagyarmaton működőket, mert az iskolaválasztásban az iskola színvonala a meghatározó.

Salgótarján:

- A mikrovállalkozások fejlesztést támogatni kellene, hogy növekedésük a gazdaságot is dinamizálja.
- A munkanélküliség kezeléséhez országos kezdeményezés szükséges, mert a tartós – egy éven túl – munkanélküliek már nehezen vezethetők vissza a munka világába. Először integráló, felzárkóztató folyamatokkal alkalmassá kell tenni őket a munkavállalásra. Erre az önkormányzatok forrás hiány miatt nem képesek.
- A cigányság helyzete csak súlyosbítja a helyzetet, mert a fiatalokat is rá kell szoktatni a szülői példa ellenére a tanulásra, majd a munkára, ami csak szemléletváltással lehetséges.

- A vállalkozások térségi fejlettségétől függő támogatását kellene megvalósítani, mert a távolság, a fejletlen infrastruktúra hátrányos helyzetet teremt.
- A feltétel nélküli támogatások rendszerét át kell gondolni, mert azok sem tanulásra, sem munkavállalásra nem ösztönöznek.

Szécsény:

- A megszűnt munkahelyek helyett új munkahelyeket kell kialakítani.
- A befektetők vonzására a térséget ki kell nyitni Budapest, és Salgótarján felé is, aminek feltétele a megfelelő közlekedésfejlesztés. (közút)
- A szakképzettségi szint nem megfelelő, ezért az oktatási rendszert meg kell reformálni.
- A befektetésekkel létrehozott munkahelyek a magasabb végzettségűek helyben maradását, elvándorlásuk mérséklését is segítené.
- A növekvő cigány létszám iskolázottsági szintjét növelni kell, és egyben új életformát is ki kell alakítani bennük, ami szemléletváltással, bentlakásos iskolákkal lehetséges.
- Közmunka programok szervezésével (erdőtelepítés, utak kerékpárutak, járdák építése) a kevésbé szakképzettek, vagy szakképesítés nélküliek is foglalkoztathatók.
- A generális változtatáshoz térségen kívüli segítség, kormányzati intézkedés szükséges.

II.

FOGLALKOZTATÁSI STRATÉGIA

1. A problémák azonosítása

Nógrád megye gazdaságának, munkaerő piacának és szakképzési helyzetének elemzése, valamint a gazdálkodó szervezetektől összegyűjtött információk feldolgozása alapján megjelölhetők azok a problémák, amelyek megoldásával esély lehet a megye felzárkózására a többi megye átlagához és a megyén belüli kistérségek közötti különbségek mérséklésére.

A problémákat, feszültségpontokat a gazdaság, a munkaerőpiac és a szakképzés területén vesszük számba, állítjuk fontossági sorba. Miután a munkaerőpiacon meglévő gondok nagy része a gazdaságban észlelhető problémák miatt áll elő, és a foglalkoztatási stratégia sem nélkülözheti a gazdasági folyamatok elemzését, a megye gazdaságában észlelt, általunk és a véleményezésben közreműködők által fontosnak ítélt problémákat is számba vesszük.

1.1 Gazdasági feszültségpontok

1. A megye kis-, és középvállalkozásainak gazdasági ereje mérsékelt, egy részük értékesítési problémákkal küzd, ezért nem kívánják bővíteni kapacitásukat sem rövid, sem középtávon, csak kis részüknek áll szándékában fejleszteni eszközben és létszámban.
2. A gazdaság szerkezete lassan változik, kevés az innovatív ágazathoz tartozó gazdálkodó szervezet. Alacsony a kutatással, fejlesztéssel foglalkozó szakemberek száma, és a ráfordítások összege.
3. Az idegenforgalom bevételei elmaradnak a lehetőségektől, alacsony a vendégek, és a vendégéjszakák száma.
4. A mezőgazdaság jövedelemtermelő képessége alacsony melynek részben oka a termőföld minősége és a domborzat jellemzői.

1.2 Munkaerőpiaci feszültségpontok

1. A gazdaságilag aktív népesség aránya alacsonyabb, a munkanélküliek aránya magasabb, mint az országos átlag.
2. A tartósan munkanélküliek magas aránya mellett nagy létszámú a halmozottan hátrányos helyzetűek, 45 év feletti, egészség károsodottak, megváltozott munkaképességűek csoportja, munkába helyezésük nehéz, kialakult egyesekben a munkanélküli életforma.

3. A pályakezdők körében a szakképzetlen és alacsony iskolai végzettségűek aránya magas.
4. Az országos átlagot meghaladó a cigány népesség. Szakmunkásképzésük, foglalkoztatásuk, csak külön célprogrammal valósítható meg, ami a foglalkoztatás mellett a szociális problémákat is kezeli.
5. A megye településeinek nagy részéből, miután helyben nem foglalkoztathatók, a munkavállalók ingázásra kényszerülnek a lakhelyük és munkahelyük között.
6. Nagymértékű a diplomás szakemberek elvándorlása, különösen a diplomás pályakezdők célcsoportjában.

1.3 Szakképzési feszültségpontok

1. A szakképző intézmények, a szakmunkásokat foglalkoztatók, valamint a szakképzést választó tanulók és szüleik nem rendelkeznek olyan mélységű információval, ami az oktatási kínálat és kereslet, a munkaerőpiaci igények, és kínálat összehangolását lehetővé tenné.
2. A megye szakképző intézményeinek fenntartói a szakképzéssel összefüggő tevékenységüket csak korlátozottan hangolják össze, s nem rendelkeznek a képzés és a munkaerő-piac minden spektrumát feltáró képzési-, munkaerőpiaci stratégiával.
3. A tudatos pályaválasztás háttérbe szorult, nincs megfelelő pályaorientáció. A tanulók nem beállítottságuknak és képességeiknek megfelelően választanak szakmát, eltorzult a szakképzési struktúra. Jelentősen megemelkedett a szakközépiskolai, s lecsökkent a szakiskolai tanulók száma.
4. A szakmák követelményrendszere – a jelenlegi keretek között – nehezen követi a munkaerőpiac változó igényeit. Nem megfelelő a végzettek tudása, hiányosak a gyakorlati és munkahelyi tapasztalataik.
5. Az általános iskolából nagy számban kerülnek ki a családi és szociokulturális okok miatt hátrányos helyzetű, alacsony tanulási hajlandóságú, speciális pedagógiai módszereket igénylő gyerekek, akiket folyamatos kudarc ér a középiskolában. Lemorzsolódásuk ezért nagyarányú.
6. Az iskolarendszeren kívüli képzést folytatók a jövedelemszerzési kényszer miatt nem valós perspektivikus igényeket elégítenek ki, ami gyakran nem esik egybe a munkaerőpiac elvárásaival.

2. SWOT analízis

A helyzetelemzés, és problémafeltárás után meghatározhatók voltak a megye és az eltérő adottságú kistérségek erősségei, gyengeségei, valamint körvonalazhatóak voltak azok a lehetőségek és veszélyek, melyek a kijelölt célok elérését, a későbbiekben megfogalmazásra kerülő programok sikeres megvalósítását befolyásolhatják.

Nógrád megye

Erősségek	Gyengeségek
<ol style="list-style-type: none"> 1. A megye déli és nyugati része Pest megyéhez, illetve a Budapesti agglomerációhoz közel van. 2. Észak-Déli nemzetközi tranzit útvonalak haladnak a megyén keresztül. 3. Települések műszaki infrastrukturális ellátottsága megfelelő. 4. A regisztrált gazdasági szervezetek száma folyamatosan nő. 5. Javult a vállalkozói készség. 6. Ipari parkok működnek Balassagyarmaton, Bátorterenyén, Rétságon, Salgótarjánban. 7. Több multinacionális cég települt a megyébe, új munkakultúra valósult meg. 8. Az ipari szerkezetátalakulás részben megtörtént. 9. Az agrárgazdaságban nőtt a gyümölcsösök termőterülete, bővült a tárolói-feldolgozó kapacitás. 10. A humán erőforrás állapota, az iskolázottsági mutató néhány kistérségben a megyei átlagot meghaladja. 11. Az utóbbi években javult az iskolázottsági szint. 12. Kialakult és stabilan működik az oktatási intézmény hálózat. 	<ol style="list-style-type: none"> 1. A demográfiai helyzet kedvezőtlen, nő az idősök és csökken a fiatalok aránya. 2. A népesség gazdasági aktivitása alacsony, folyamatosan nő az eltarthatok aránya. 3. A munkanélküliség aránya az országos átlagnál jóval magasabb. 4. A cigány lakosság népességben belüli aránya meghaladja az országos átlagot, iskolázottsági mutatójuk alacsony, így elhelyezkedési esélyük csekély. 5. Az ipari szerkezetátalakítás nem fejeződött be. 6. A gazdálkodó szervezeteknél általános a tőkehiány, jellemző a körbetartozás. 7. A kis és középvállalkozások jelentős része értékesítési problémákkal küzd. 8. Alacsony a kutatással, fejlesztéssel foglalkozó vállalkozások és szakemberek száma, és a ráfordítások összege. 9. A mezőgazdasági termőhelyi adottságok egyes térségekben különösen kedvezőtlenek. 10. Korszerű, piacképes szakmák hiányoznak a képzési szerkezetből, színvonalbeli problémákkal terhelt a szakképzés.

<p>13. A BGF Salgótarjáni Intézetében folyó közgazdasági szakemberképzés színvonala országosan elismert.</p> <p>14. Megalakult és megkezdte működését a megyei felsőoktatási konzorcium.</p> <p>15. A szakmunkásképzés gyakorlati oktatási formának átalakulása elkezdődött.</p> <p>16. A foglalkoztatási szolgálat az egész megyére kiterjedő, stabil intézményhálózattal rendelkezik.</p> <p>17. Nógrád megyében kiépült intézmény-rendszer áll rendelkezésre a munkavédelem és a munkahelyi biztonság területén.</p> <p>18. A megye működőképes kulturális és közművelődési hálózattal rendelkezik.</p> <p>19. Nógrád megyében működik a gyermekek veszélyeztetettségét megelőző, a kialakult veszélyeztetettséget csökkentő gyermekjóléti rendszer.</p> <p>20. A családtámogatási és szociális segélyezés rendszerének megerősítésére, hatékonyságának növelésére a pásztoi és a salgótarjáni kistérségben köz-pontilag támogatott, speciális program került kidolgozásra, megvalósításra.</p>	<p>11. A szakképzési struktúra és a gazdálkodó szervezetek igényeinek összehangolása nem megfelelő.</p> <p>12. A megyében hiányzik a műszaki felsőfokú képzés.</p> <p>13. Alacsony a használható nyelvismerettel rendelkezők száma.</p> <p>14. A megye érdekérvényesítő képessége nem elégséges.</p> <p>15. A főbb közlekedési útvonalak a megye peremén helyezkednek el, a megye belső területeit nem megfelelő közlekedési viszonyok jellemzik. A vasúthálózat áteresztő képessége alacsony.</p> <p>16. A régió központtól való távolság nagy, az elérhetőség nem megfelelő.</p> <p>17. Alacsony az álláskeresési hajlandóság.</p> <p>18. Magas a be nem jelentett munkavégzés aránya.</p> <p>19. A megyén belüli kistérségek között jelentősek és tartósak a munkaerő piaci – foglalkoztatási egyenlőtlenségek.</p> <p>20. Rossz a népesség egészségi állapota.</p> <p>21. Elterjedtek az egészségkárosító magatartásformák.</p> <p>22. A minőségi oktatáshoz és képzéshez való hozzáférést jelentős területi különbségek jellemzik. Egyes tanulási szakaszok nem épülnek egymásra, meggyengült a közoktatás egységessége.</p>
<p style="text-align: center;">Lehetőségek</p>	<p style="text-align: center;">Veszélyek</p>
<p>1. Az ipari parkokban, infrastruktúrával ellátott iparterületeken újabb munkahelyteremtő beruházások valósulnak meg.</p>	<p>1. A megye demográfiai helyzete tovább romlik.</p> <p>2. A tartósan alacsony bérszínvonal miatt a jó szakemberek elköltöznek a</p>

<ol style="list-style-type: none"> 2. Erősödik a szociális gazdaság, a benne foglalkoztatottak száma nő. 3. A határon átnyúló gazdasági kapcsolatok erősödnek, a határ mindkét oldalán javul a foglalkoztatottság. 4. A határ túloldalán élők mind nagyobb arányban veszik igénybe Balassagyarmat, Salgótarján kistérségek szolgáltatási kínálatát. 5. Fejlődik az idegenforgalom, ami új munkahelyek létesítését eredményezi. 6. Az iskolarendszeren kívüli képzés jobban figyelembe veszi a munkaerőpiaci igényeket. 7. A foglalkoztatók, és a szakképző intézetek közötti közvetlen információcsere eredményeként a szakképzési szerkezet jobban igazodik a kereslethez. 8. A megalakult felsőoktatási konzorcium eredményes tevékenysége nyomán javul a felsőfokú képzési kínálat. 9. A növekvő létszámú cigány fiatal szakképzését sikerül úgy megvalósítani, hogy képesek legyenek behozni szociális hátrányaikat és elkerülni a munkaerőpiacról való kiszorulásukat. 10. A meghirdetett pályázati lehetőségek kihasználásával, jól megválasztott támogatási formákkal mérséklődik a munkanélküliség, nő a foglalkoztatási szint. 11. Regionális partnerkapcsolatok kialakítása, együttműködések erősítése. 	<p>megyéből.</p> <ol style="list-style-type: none"> 3. Az innováció mint termelőerő jelentőségét a cégek jelentős része nem ismeri fel, nem válik meghatározóvá a magas hozzáadott értéket termelő gazdaság. 4. A hagyományos iparágak hanyatlása folytatódik, korszerű innovatív iparágak nem lépnek a helyükre. 5. A tartós munkanélküliek feladják álláskeresési szándékukat, már nem is akarnak munkát vállalni, tartósan berendezkednek a munkanélküli életformára. 6. A közigazgatás regionális átszervezése során tömegesen szűnnek meg megyei hivatalok, illetve töredék létszámmal kirendeltségenként működnek tovább. Ezáltal kvalifikált munkaerők százai válnak feleslegessé. 7. Az államháztartási reform, illetve az önkormányzati költségvetési lehetőségek szűkössége miatt szervezetében, személyi feltételeiben, anyagi lehetőségeiben és tevékenységük ellátásában rosszabb helyzetbe kerülő intézmények, szolgáltatások (foglalkoztatási, munkavédelmi, gyermek-jóléti, szociális szolgálat, közművelődési, kulturális intézmények).
---	---

Balassagyarmati kistérség

A kistérség Pest megyével és a Szlovák Köztársasággal határos, közúti határátkelővel bír. Ennek és a térségbe települt működő gazdálkodó szervezetek gyarapodásának következménye, hogy munkaerőpiaci helyzete a megyei átlagnál jobb. Iskolarendszerű és iskolarendszeren kívüli szakképző intézményekkel ellátott, az oktató szakmakinál változatos. A kistérség iskolázottsági mutatója a megyében a legmagasabb. Gazdasági jellemzők alapján a kistérség felzárkózónak minősül.

Erősségek	Gyengeségek
<ol style="list-style-type: none"> 1. A kistérség vándorlási egyenlege pozitív. 2. Az ipari szerkezetátalakulás részben megtörtént. 3. Ipari park működik a térségben. 4. Több multinacionális cég települt le a térségbe, új munkakultúra valósult meg. 5. Az agrárgazdaságban nőtt a gyümölcsösök termőterülete, bővült a tárolói-feldolgozó kapacitás. 6. Népeesség iskolázottsági mutatója a megyei átlag feletti. 7. Kialakult és működik az oktatási hálózat 8. Szakképző intézményekkel és az iskolarendszeren kívüli felnőttképzést folytató szervezetekkel való ellátottság megfelelő. 9. Megalakult és megkezdte működését a megyei felsőoktatási konzorcium. 10. A települések műszaki infrastrukturális ellátottsága megfelelő. 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Közlekedési infrastruktúra – út, vasút – ellátottság gyenge, áteresztő képessége kicsi. 2. Az ipari szerkezetátalakítás nem fejlődött be. 3. A gazdálkodó szervezeteknél általános a tőkehiány, jellemző a körbeartozás. 4. A kis- és középvállalkozások értékesítési problémákkal küzdenek. 5. Korszerű piacképes szakmák hiányoznak a képzési szerkezetből. 6. A szakképzési struktúra és a gazdálkodó szervezetek igényeinek összehangolása nem megfelelő.
Lehetőségek	Veszélyek
<ol style="list-style-type: none"> 1. A közeli határátkelő Szlovákia felé, lehetőséget teremt a gazdálkodói és kereskedelmi kapcsolatok kiépítésére. 	<ol style="list-style-type: none"> 1. A tartósan alacsony bérszínvonal miatt a piacképes szakemberek elköltöznek a térségből.

<p>2. A határ túloldalán élők mind nagyobb arányban veszik igénybe a kistérség szolgáltatásait.</p> <p>3. A foglalkoztatók, és a szakképző intézetek közötti közvetlen információcsere eredményeként a szakképzési szerkezet jobban igazodik a kereslethez.</p> <p>4. A megalakult felsőoktatási konzorcium eredményes tevékenysége nyomán javul a felsőfokú képzési kínálat.</p> <p>5. A pályázati lehetőségek kihasználásával, jól megválasztott támogatási formákkal mérsékelődik a munkanélküliség.</p>	<p>2. A hagyományos ágazatok hanyatlása folytatódik, korszerű innovatív iparágak nem lépnek a helyükre.</p> <p>3. Az innováció, mint termelőerő jelentőségét a gazdálkodók nagy része nem ismeri fel, nem válik meghatározóvá a magas hozzáadott értéket termelő gazdaság.</p> <p>4. A közigazgatás átszervezése során megyei hivatalok szűnnek meg, illetve töredék létszámmal kirendeltségenként működnek tovább. Kvalifikált munkaerő válik feleslegessé.</p>
---	--

Bátonyterenyei kistérség

A kistérség munkaerőpiaci helyzete a megyei átlagnál rosszabb. Ebben szerepet játszik a hosszú ideig fennálló egyoldalú gazdasági szerkezet, melynek megszűnése után nem sikerült megfelelő számú foglalkoztatót telepíteni a térségbe. Annak ellenére, hogy főközlekedési út és vasút is áthalad a térségen, a vállalkozások a közeli Salgótarjáni térséget választják telephely létesítésre. Iskolázottsági mutatója a megyei átlag alatt van, szakképző intézményi ellátottsága szűkös, de a képzési struktúra változatos, részben megfelel a térségi munkáltatói igényeknek. A gazdasági jellemzők alapján stagnálónak minősül.

Erősségek	Gyengeségek
<p>1. Észak-Déli nemzetközi tranzit útvonal halad a térségen keresztül.</p> <p>2. Ipari park működik a térségben.</p> <p>3. Az ipari szerkezetátalakulás részben megtörtént.</p> <p>4. Kialakult és stabilan működik az oktatási intézmény hálózat.</p> <p>5. A szakmunkásképzés gyakorlati oktatási formáinak átalakulása elkezdődött.</p>	<p>1. A demográfiai helyzet kedvezőtlen.</p> <p>2. A népesség gazdasági aktivitása alacsony, folyamatosan nő az eltartottak aránya.</p> <p>3. Az iskolázottsági mutató a megyei átlagnál rosszabb.</p> <p>4. A cigány lakosság népességen belüli aránya meghaladja az országos átlagot, iskolázottsági mutatójuk alacsony, így elhelyezkedési esélyük csekély.</p>

<p>6. A települések műszaki infrastruktúrális ellátottsága megfelelő.</p>	<p>5. A munkanélküliség aránya a megyei átlagnál jóval magasabb.</p> <p>6. Az ipari szerkezetátalakítás nem fejeződött be.</p> <p>7. A gazdálkodó szervezeteknél általános a tőkehiány, jellemző a körbeartozás.</p> <p>8. A kis- és középvállalkozások értékesítési gondokkal küzdenek.</p> <p>9. A mezőgazdaság termőhelyi adottságok kedvezőtlenek.</p> <p>10. A szakképzési struktúra és a gazdálkodó szervezetek igényeinek összehangolása nem megfelelő.</p> <p>11. Korszerű piacképes szakmák hiányoznak a képzési szerkezetből.</p>
<p>Lehetőségek</p>	<p>Gyengeségek</p>
<p>1. Nagyszámban vannak infrastruktúrával ellátott felhagyott ipartelepek, ahol újabb munkahelyteremtő beruházások valósulhatnak meg.</p> <p>2. Az iskolarendszerű és iskolarendszeren kívüli képzés jobban figyelembe veszi a munkaerőpiaci igényeket.</p> <p>3. A foglalkoztatók, és a szakképző intézetek közötti közvetlen információcsere eredményeként a szakképzési szerkezet jobban igazodik a kereslethez.</p> <p>4. A növekvő létszámú cigány fiatal szakképzését sikerül úgy megvalósítani, hogy képesek legyenek behozni szociális hátrányaikat és elkerülni a munkaerőpiacról való kiszorulásukat.</p> <p>5. A pályázati lehetőségek kihasználásával, jól megválasztott támogatási formákkal mérséklődik a munkanélküliség.</p>	<p>1. A térség népessége fogy, korösszetétele romlik.</p> <p>2. A tartósan alacsony bérszínvonal miatt a piacképes szakemberek elköltöznek a térségből.</p> <p>3. A hagyományos iparágak hanyatlása folytatódik, korszerű innovatív iparágak nem lépnek a helyükre.</p> <p>4. A tartós munkanélküliek feladják álláskeresési szándékukat, már nem is akarnak munkát vállalni, tartósan berendezkednek a munkanélküli életformára.</p>

Pásztói kistérség

A térséggel határos, más megyei kistérségek fejlődése, az autópálya jó megközelíthetősége eredményeként annak ellenére, hogy az 1000 főre vetített vállalkozások száma a megyei átlagot nem éri el, és a működő szervezetek gazdálkodása is ingadozó, a térség munkaerőpiaci helyzete a megyei átlagnál jobb. Szakképző intézménnyel való ellátottsága szűkös, a képzési szerkezet egyoldalú. Iskolázottsági mutatója nem éri el a megyei átlagot. A gazdasági jellemzők alapján a kistérség felzárkózónak minősül.

Erősségek	Gyengeségek
<ol style="list-style-type: none"> 1. Előnyös földrajzi elhelyezkedés, Pest megye, és autópálya közelség. 2. Változatos természeti adottságok, a felszín jelentős részét borító erdők, védett területek. 3. Észak-Déli nemzetközi tranzit útvonal halad a térségen keresztül. 4. Az ipari szerkezetátalakítás részben megtörtént. 5. Az agrárgazdaságban nőtt a gyümölcsösök termőterülete, bővült a tárolói-feldolgozó kapacitás. 6. A megyei átlagnál alacsonyabb arányú a munkanélküliség. 7. A települések műszaki infrastrukturális ellátottsága megfelelő. 	<ol style="list-style-type: none"> 1. A térség iskolázottsági mutatója a megyei átlag alatti. 2. A cigány lakosság népességen belüli aránya meghaladja az országos átlagot, iskolázottsági mutatójuk alacsony, így elhelyezkedési esélyük csekély. 3. Az ipari szerkezetátalakítás nem fejeződött be. 4. A gazdálkodó szervezeteknél általános a tőkehiány, jellemző a körbetartozás. 5. A kis és középvállalkozások jelentős része értékesítési problémával küzd. 6. Korszerű piacképes szakmák hiányoznak a képzési szerkezetből, kicsi a szakképzési kínálat.
Lehetőségek	Veszélyek
<ol style="list-style-type: none"> 1. Fejlődik az idegenforgalom, ami új munkahelyek létesítését eredményezi. 2. A foglalkoztatók, és a szakképző intézetek közötti közvetlen információcsere eredményeként a szakképzési szerkezet jobban igazodik a kereslethez. 3. A növekvő létszámú cigány fiatal szakképzését sikerül úgy megvalósí- 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Újabb munkahelyteremtő beruházások nem, vagy csak korlátozottan valósulnak meg. 2. A tartósan alacsony bérszínvonal miatt a piacképes szakemberek elköltöznek a térségből.

<p>tani, hogy képesek legyenek behozni szociális hátrányaikat és elkerülni a munkaerőpiacról való kiszorulásukat.</p> <p>4. A pályázati lehetőségek kihasználásával, jól megválasztott támogatási formákkal mérséklődik a munkanélküliség.</p>	
--	--

Rétsági kistérség

A térségen áthaladó főközlekedési út, a közúti határátkelő és az a tény, hogy a Főváros külső agglomeráció határán helyezkedik el, egy dinamikus gazdaságnövekedést eredményezett. A kistérség az egyetlen a megyében, amelynek vándorlási egyenlege pozitív. A munkaerőpiaci helyzete a megyében a legjobb. Iskolázottsági mutatója a megyei átlag alatt van. Középfokú oktatási intézmény nincs a térségben. Szakképző intézménnyel kevésbé ellátott, a képzési struktúra egyoldalú. A gazdasági jellemzők alapján a kistérség egyedül a megyében, felzárkózónak minősül.

Erősségek	Gyengeségek
<ol style="list-style-type: none"> 1. A térség közel van Pest megyéhez, illetve a Budapesti agglomerációhoz. 2. Észak-Déli nemzetközi tranzit útvonal halad a térségen keresztül. 3. Ipari park működik a térségben. 4. Több multinacionális cég települt a térségbe, új munkakultúra valósult meg. 5. Az ipari szerkezetátalakulás részben megtörtént. 6. Az agrárgazdaságban nőtt a gyümölcsösök termőterülete, bővült a tárolói-feldolgozó kapacitás. 7. A megyei átlagnál alacsonyabb arányú a munkanélküliség. 8. A települések műszaki infrastrukturális ellátottsága megfelelő. 	<ol style="list-style-type: none"> 1. A kis- és középvállalkozások jelentős része értékesítési problémával küzd. 2. A gazdálkodó szervezeteknél általános a tökehiány, jellemző a körbeartozás. 3. Nincs iskolarendszerű szakképzés a térségben. 4. A régió és megyeközponttól való távolság nagy, a közlekedési problémák miatt az elérhetőség nehézkes.

Lehetőségek	Veszélyek
<ol style="list-style-type: none"> 1. Az ipari parkban újabb munkahelyteremtő beruházás valósulhat meg. 2. Közeli határátkelő Szlovákia felé, ami lehetővé teszi a gazdasági és kereskedelmi kapcsolatok kialakítását és bővítését. 3. Változatos természeti adottságok, a felszín jelentős részét erdők borítják, Dunakanyar közelsége. 4. A pályázati lehetőségek kihasználásával, jól megválasztott támogatási formákkal mérséklődik a munkanélküliség. 	<ol style="list-style-type: none"> 1. A külföldi tulajdonú szervezetek foglalkoztatási szerkezete hátrányos, főleg betanított munkát végeznek. 2. A működő gazdálkodó szervezetek nem szándékoznak bővíteni erőforrásaikat.

Salgótarjáni kistérség

A kistérségen főközlekedési út, vasút halad át, közúti és vasúti határátkelővel rendelkezik. Munkaerőpiaci helyzete a megyei átlagnál rosszabb, melynek fő oka a gazdálkodó szervezetek romló gazdasági helyzete. A térségben meghatározó nagyságú gazdálkodó szervezetek néhány kivételtől eltekintve nem tudtak megújulni, a piac igényeihez gyorsan és rugalmasan alkalmazkodni. A szabad munkaerőt az új betelepülő szervezetek nem voltak képesek foglalkoztatni. Szakképző intézménnyel való ellátottsága legjobb a megyében, a képzési struktúra változatos. Főiskolai képzés is folyik a városban. Iskolázottsági szintje a legmagasabb vándorlási egyenlege a legrosszabb a megyében. A gazdasági jellemzők alapján a térség felzárkózónak minősül.

Erősségek	Gyengeségek
<ol style="list-style-type: none"> 1. Észak-Déli nemzetközi tranzit útvonal halad a térségen keresztül. 2. A vállalkozások száma gyarapodott. 3. Az ipari szerkezetátalakulás részben megtörtént. 4. Ipari park működik Salgótarjában. 5. Több multinacionális cég települt le, új munkakultúrát meghonosítva. 	<ol style="list-style-type: none"> 1. A népesség gazdasági aktivitása kicsi. 2. A munkanélküliség aránya a megyei átlag feletti. 3. A cigány lakosság népességen belüli aránya meghaladja az országos átlagot, iskolázottsági mutatójuk alacsony, így elhelyezkedési esélyük csekély.

<ol style="list-style-type: none"> 6. Képző intézmények hálózata kiépült és működik. 7. Iskolarendszeren kívüli képzést folytató szervezetek száma magas. 8. A BGF salgótarjáni intézetében folyó közgazdasági szakember képzés színvonala országosan elismert. 9. Felsőfokú képzést folytató intézmények kihelyezett tagozatai működnek 10. Megalakult és megkezdte működését a megyei felsőoktatási konzorcium. 11. Települések műszaki infrastrukturális ellátottsága megfelelő. 	<ol style="list-style-type: none"> 4. A vállalkozások túlnyomó része mikro vállalkozás. 5. Az ipari szerkezetátalakítás nem fejeződött be. 6. A vállalkozások egy része értékesítési nehézségekkel küzd. 7. A gazdálkodó szervezeteknél általános a tőkehiány, jellemző a körbetartozás. 8. Alacsony a kutatással, fejlesztéssel foglalkozó szakemberek száma és a ráfordítások összege. 9. A mezőgazdasági termőhelyi adottságok kedvezőtlenek. 10. A fontosabb szállítási vonalak – út, vasút – kis áteresztő képességűek. 11. Korszerű, piacképes szakmák hiányoznak a képzési szerkezetből
Lehetőségek	Veszélyek
<ol style="list-style-type: none"> 1. A közeli határátkelő Szlovákia felé, lehetőséget teremt a gazdálkodói és kereskedelmi kapcsolatok kiépítésére, bővítésére. 2. A határ túloldalán élők mind nagyobb arányban veszik igénybe a kistérség szolgáltatásait. 3. A megalakult felsőoktatási konzorcium eredményes tevékenysége nyomán javul a felsőfokú képzési kínálat. 4. A foglalkoztatók, és a szakképző intézetek közötti közvetlen információcsere eredményeként a szakképzési szerkezet jobban igazodik a kereslethez. 5. A növekvő létszámú cigány fiatal szakképzését sikerül úgy megvalósítani, hogy képesek legyenek behozni szociális hátrányaikat és elkerülni a 	<ol style="list-style-type: none"> 1. A térség demográfiai helyzete tovább romlik. 2. A tartósan alacsony bérszínvonal miatt a piacképes szakemberek elköltöznak a térségből. 3. A hagyományos ágazatok hanyatlása folytatódik, korszerű innovatív iparágak nem lépnek a helyükre. 4. A tartós munkanélküliek feladják álláskeresési szándékukat, már nem is akarnak munkát vállalni, tartósan berendezkednek a munkanélküli életformára. 5. A közigazgatás átszervezése során megyei hivatalok szűnnek meg, illetve töredék létszámmal kirendeltségenként működnek tovább. Kvalifikált munkaerő válik feleslegessé.

<p>munkaerőpiacról való kiszorulásukat.</p> <p>6. Infrastruktúrával ellátott területek állnak kihasználatlanul, ahol barnamezős beruházásként új munkahelyek létesíthetők.</p> <p>7. A meghirdetett pályázati lehetőségek kihasználásával, jól megválasztott támogatási formákkal mérséklődik a munkanélküliség.</p>	
--	--

Szécsényi kistérség

A kistérség munkaerőpiaci helyzete a megyei átlag alatti. A gazdaság fejlődése elmaradt megyei ütemtől a térségben. Az 1000 főre vetített gazdálkodó szervezetek száma a legalacsonyabb a kistérségek között. A térségben működő néhány nagyobb vállalkozásnál bekövetkezett negatív változás a térség munkaerőpiaci helyzetén sokat rontott. A kistérség közlekedési nehézségekkel küzd, úthálózata korszerűtlen, kis áteresztő képességű. Szakképző intézménnyel szűkösen ellátott, melynek szakmastruktúrája egyoldalú. A térség iskolázottsági szintje a legalacsonyabb a megyében. A gazdasági jellemzők alapján stagnáló térségnek minősül.

Erősségek	Gyengeségek
<p>1. Kedvező demográfiai folyamatok. Fiatal korosztály magasabb arányú, mint a megyei átlag.</p> <p>2. Az agrárgazdaságban nőtt a gyümölcsösök termőterülete, bővült a tárolói-feldolgozó kapacitás.</p> <p>3. Változatos természeti adottságok, idegenforgalmi nevezetességek.</p> <p>4. A települések műszaki infrastruktúráis ellátottsága megfelelő.</p>	<p>1. A munkanélküliség aránya a megyei átlagnál jóval magasabb.</p> <p>2. A képzettségi szint a megyei átlag alatti.</p> <p>3. A cigány lakosság népességen belüli aránya meghaladja az országos átlagot, iskolázottsági mutatójuk alacsony, így elhelyezkedési esélyük csekély.</p> <p>4. A gazdálkodó szervezeteknél általános a tőke hiány, jellemző a körbetartozás.</p> <p>5. A kis- és középvállalkozások értékesítési gondokkal küzdenek.</p> <p>6. Korszerű piacképes szakmák hiá-</p>

	<p>nyoznak a képzési szerkezetből.</p> <p>7. A szakképzési struktúra és a gazdálkodó szervezetek igényeinek összehangolása nem megfelelő.</p>
Lehetőségek	Veszélyek
<ol style="list-style-type: none"> 1. Fejlődik az idegenforgalom, ami új munkahelyek létesítését eredményezi. 2. Az iskolarendszerű és iskolarendszeren kívüli képzés jobban figyelembe veszi a munkaerőpiaci igényeket. 3. A foglalkoztatók, és szakképző intézetek közötti közvetlen információcsere eredményeként a szakképzési szerkezet jobban igazodik a kereslethez 4. A növekvő létszámú cigány fiatal szakképzését sikerül úgy megvalósítani, hogy képesek legyenek behozni szociális hátrányaikat és elkerülni a munkaerőpiacról való kiszorulásukat. 5. A pályázati lehetőségek kihasználásával, jól megválasztott támogatási formákkal mérséklődik a munkanélküliség. 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Újabb munkahelyteremtő beruházások nem, vagy csak korlátozottan valósulnak meg. 2. A hagyományos iparágak hanyatlása folytatódik, korszerű innovatív iparágak nem lépnek a helyükre, a foglalkoztatás csökken.

3. A megyei foglalkoztatási stratégia megalapozottsága, összhangja más tervekkel és programokkal

A megye foglalkoztatási stratégiájának kialakítása során figyelembe kell venni a térségi foglalkoztatási megállapodásokban rögzített és az aláírók által elfogadott célok, helyi sajátosságok mellett a 2007-2013 évekre megfogalmazott nemzeti szintű, ágazati, regionális és határmenti tervekben és programokban foglaltakat is.

A stratégia alapnak tekinti:

- az Új Magyarország Fejlesztési Tervet (ÚMFT).
- a Nemzeti Akcióprogramot (NAP).
- az Új Magyarország Vidékfejlesztési Stratégiai Tervet (ÚMVST).
- a Társadalmi Megújulás Operatív Programot (TÁMOP).
- a Gazdaságfejlesztési Operatív Programot (GOP).
- a Közlekedési Operatív Programot (KözOP).
- a Társadalmi Infrastruktúra Operatív Programot (TIOP).
- az Észak-Magyarországi Régió Fejlesztéspolitikai Célkitűzéseit.
- az Észak-Magyarországi Régió Operatív Programját.
- a Magyarország-Szlovákia Együttműködési Programot.

3.1 Új Magyarország Fejlesztési Terv

Alapvető célja a tartós növekedés elősegítése és a foglalkoztatás bővítése.

A tartós növekedést:

- a versenyképesség javításával,
- a gazdaság bázisának szélesítésével,
- az üzleti környezet fejlesztésével kívánja elérni.

A foglalkoztatás bővítését:

- az egyén foglalkoztathatóságának javításával, és munkaerőpiaci aktivitásának növelésével,
- a munkaerő kereslet bővítésével, több és jobb munkahely teremtésének ösztönzésével,
- a kereslet-kínálat összhangját biztosító munkaerőpiaci környezet fejlesztésével kívánja elérni.

A célok megvalósítására szolgáló prioritások, melyek a megye foglalkoztatási stratégiáját érintik:

Gazdaság fejlesztés területén:

- innovatív tudás alapú gazdaság megteremtése,
- a kis és középvállalatok jövedelemtermelő képességének javítása,
- üzleti infrastruktúra és szolgáltatások fejlesztése.

Közlekedés fejlesztés területén:

- térségi elérhetőség javítása.

Társadalmi megújulás területén:

- foglalkoztathatóság javítása,
- alkalmazkodó képesség javítása,
- oktatási rendszer társadalmi és gazdasági igényekhez való rugalmas alkalmazkodásának erősítése.

3.2 Nemzeti Akcióprogram

Célja a gazdaság teljesítményének növelése a jelenleg is foglalkoztatottak által előállított érték növelésén, a foglalkoztatottak számának bővítésén keresztül.

A program 2005-2008-2010. közötti időszakra fogalmaz meg intézkedéseket, ezzel érinti és befolyásolja a NFT I. utolsó és az ÚMFT első éveit

3.3 Új Magyarország Vidékfejlesztési Stratégia Terv

A stratégiai terv célja a mezőgazdaság és élelmiszeripari szektor, valamint a vidéki térségek fenntartható fejlesztésének megalapozása.

Átfogó és specifikus céljai:

- Fenntartható és versenyképes agrár- és élelmiszergazdaság megteremtése.
- Mezőgazdaság és erdészet környezetbarát fejlesztése.
- A vidéki lakosság életminőségének, jövedelmi és foglalkoztatási helyzetének javítása.
- Integrált szemléletű helyi vidékfejlesztési stratégiák megválasztásán és széleskörű partnerség működtetésén keresztül a belső erőforrások fenntartható és innovatív hasznosításának a vidéki életminőség helyi megoldásokon alapuló javításának elősegítése.

A fejlesztési irányok (prioritások) közül kiemelt:

- A mezőgazdaság, élelmiszer-feldolgozás és erdészeti szektor versenyképességének javítása, ezen belül a megújuló energiaforrások

termelése, az élelmiszeripari integrációk létrehozása, kertészet fejlesztése, a területi és üzemi vízgazdálkodási létesítmények kialakítása és fenntartása..

- A versenyképes agrárgazdaság humán feltételeinek megteremtése a tudásszint növelése, a friss információk eljuttatása a vidéki közösségek, gazdálkodók számára.
- A vidéki foglalkoztatási feszültségek csökkentése, a vidéki jövedelemszerzési lehetőségek bővítése, illetve a vidéki életminőség javítása, a vidéki vállalkozásfejlesztés, falumegújítási tevékenység kiszélesítésével.
- Helyi közösségek fejlesztése.

3.4 Gazdaságfejlesztési Operatív Program

Átfogó célja a magyar gazdaság hosszú távú fenntartható növekedését, a fizikai és humán tőke minőségének valamint a teljes tényezőtermelékenység javításával elősegíteni.

Specifikus céljai:

1. Kutatás-fejlesztési és innovációs aktivitás, illetve együttműködés növelése.
2. A vállalkozások, elsősorban a kis és középvállalkozások jövedelemtermelő képességének növelése.
3. Vállalati környezet fejlesztése.
4. Az infokommunikációs technológia infrastruktúrájának és használatának fejlesztése.
5. A humán tőkeállomány minőségének javítása.
 - korszerű képzettség, szaktudás megszerzésének támogatása,
 - idegen-nyelv ismeret erősítése,
 - külpiaci ismeretek fejlesztése,
 - digitális írástudás elterjesztése,
 - vállalkozói készségek, ismeretek fejlesztése.

3.5 Társadalmi Megújulás Operatív Programja

Átfogó célja az aktivitás, a munkaerőpiaci részvétel növelése, a humánerőforrások minőségének javításával.

Specifikus céljai:

1. A munkaerőpiaci kereslet és kínálat összhangjának javítása.

2. Az aktivitás területi különbségeinek csökkentése.
3. A változásokhoz való alkalmazkodás segítése.
4. Az egész életen át tartó tanulás ösztönzése.
5. Az egészségi állapot és a munkavégző képesség javítása.
6. A társadalmi összetartozás erősítése az esélyegyenlőség támogatása.

Prioritások:

1. A foglalkoztathatóság fejlesztése, a munkaerőpiacra való belépés ösztönzése.
2. Alkalmazkodó képesség javítása. (munkavállalók és szervezetek segítése)
3. Minőségi oktatás és hozzáférés biztosítása mindenkinek.
4. Emberi erőforrások fejlesztése a kutatás és innováció területén.
5. Egészség megőrzés és a társadalmi befogadás, részvétel erősítése.

3.6 Közlekedési Operatív Program

Legfontosabb céljai:

- elérhetőség javítása a regionális versenyképesség növelése és a közlekedési-gazdasági és a területi kohézió erősítése érdekében,
- közösségi személyközlekedés környezetkímélő fejlesztése.

Prioritásai:

- az ország és a régióközpontok nemzetközi elérhetőségének javítása,
- térségi elérhetőség javítása,
- közlekedési módok összehangolása, összekapcsolása,
- városi és elővárosi közösségi közlekedés fejlesztése.

3.7 Észak-magyarországi régió 2007-2013 időszakra vonatkozó fejlesztéspolitikai célkitűzései és operatív programja

A fejlesztéspolitika célja egy olyan társadalmi-, gazdasági-, környezeti térszerkezet létrejötte, amely biztosítja a regionális versenyképességet, kiegyensúlyozott településrendszerre épül, szervesen és hatékonyan illeszkedik az európai térbe. A közszolgáltatások, és az életkörülmények tekintetében a régió belül mérsékli, vagy megszünteti az elfogadhatatlan területi egyenlőtlenségeket.

A cél megvalósítása érdekében növelni kell a gazdaság legjelentősebb szektoraiban a földrajzi és társadalmi adottságok kihasználásával a versenyképességet. Folyamatosan és

jelentős mértékben fejleszteni kell az infrastruktúrát. Lehetőség szerint a régióban mindenki számára biztosítani kell az élhető környezetet és megfelelő szintű életminőséget. A megvalósítás során teljes nyitottság legyen a szomszédos régiók, országok, az Európai Unió és a világ felé.

A célkitűzéseknek megfelelő konkrét intézkedések az azonos időtávra szóló regionális operatív programban fogalmazódnak meg, mely szerint

- A gazdaság versenyképességének javítása érdekében ki kell használni a helyi erőforrásokat, együttműködéseket.
- Javítani kell a turizmus jövedelemtermelő képességét.
- Erősíteni kell a társadalmi kohéziót, vonzó gazdasági és lakókörnyezet kialakítása mellett.

Az operatív program összhangban a foglalkoztatáspolitikai célkitűzésekkel a területi különbségeket is mérsékelni igyekeznek, ezért fontosnak tartja Salgótarján, Bátonyterenye, Szécsény térsége további leszakadásának megakadályozását, elérhetőségük javításával, humán erőforrásuk megújításával, a barnamezős területek felhasználásával.

Biztosítani szükséges azon térségek további fejlődését – Balassagyarmat, Pásztó, Rétság – ahol elérhetőségük, adottságaik javulásával már eddig is képesek voltak új munkahelyeket teremteni.

A megfogalmazott prioritások is ezen célok elérése irányában mutatnak, melyek szerint kiemelt feladat

- A versenyképes helyi gazdaság megteremtése.
- A turisztikai potenciál erősítése.
- A település rehabilitáció.
- A humán közösségi infrastruktúra fejlesztése.
- A térségi közlekedés fejlesztése.

3.8 Magyarország-Szlovákia Határmenti Együttműködési Program

Céljai:

- Gazdasági versenyképesség erősítése a határmenti térségekben.
- Társadalmi és szociális kapcsolatok erősítése.
- A határmenti térségek elérhetőségének és kommunikációjának javítása.
- Természeti értékek védelme.

Célkitűzések:

Határon átnyúló üzleti együttműködés támogatása

- üzleti infrastruktúrák létesítése,
- kereskedelmi vásárok szervezése,
- határátkelő helyek korszerűsítése,
- klaszterek létrehozása, működésük támogatása,
- információszolgáltatás fejlesztése,
- megvalósíthatósági tanulmányok, műszaki-építési tervek, környezeti hatástanulmányok, piackutatás készítése.

K+F együttműködések támogatása

- K+F központok létrehozása,
- intézményi kapcsolatok javítása, partnerség erősítése,
- közös kutatási projektek végrehajtása.

Közös turisztikai projektek elősegítése

- turista-látványosságok és kapcsolódó infrastruktúrák kiépítése, korszerűsítése,
- integrált adatbázis létrehozása,
- többnyelvű információ áramlás kialakítása,
- turisztikai szervezetek együttműködésének javítása,
- közös turisztikai termékek kifejlesztése,
- közös PR és marketing tevékenység kialakítása.

Humán erőforrások közös használata és fejlesztése

- határon átnyúló együttműködés fejlesztése az oktatás, szakképzés, felsőoktatás területén,
- képzési programok kidolgozása szakképzés területén,
- közös többnyelvű tantervek kidolgozása,
- intézményi hálózatépítés.

Információtechnológiai fejlesztések

- internet hálózatok, kapcsolatok kiépítése.

A megyei foglalkoztatási stratégia koherens a fenti dokumentumok jelenlegi intézkedéseivel. Amennyiben az Európai Unió illetékes szerveinek jóváhagyási eljárása következtében bármely rendelkezés megváltozik, úgy annak hatását értékelni kell és a szükséges pontosítást meg kell tenni.

4. Nógrád megye foglalkoztatási stratégiájának célrendszere

A megye gazdaságának, munkaerőpiacának, szakképzési helyzetének elemzése, a gazdálkodó szervezetektől begyűjtött információk feldolgozása után azonosíthatók és rögzíthetők azok a feszültségpontok, melyek feloldására teendő intézkedések a foglalkoztatási stratégia elemei.

A megye foglalkoztatási stratégiájának kialakítása során figyelembe kell venni a térségi foglalkoztatási megállapodásokban rögzített és az aláírók által elfogadott általános és specifikus célokat, valamint a megyei foglalkoztatási stratégiának összhangban kell lenni a nemzeti és regionális szintű tervekkel, a területi és az ágazati operatív programokkal.

Jövőkép

Nógrád megye gazdaságának célirányos módosításával, a hagyományos ágazatok átalakításával, a kis-, és középvállalatok dinamikus fejlesztésével biztosítható, hogy az egy főre jutó megyei össztermék 2013-ra közelítsen a megyék átlagának 75%-ához, elmozdulva a jelenlegi – megyék közötti – utolsó helyről.

A foglalkoztatás bővítése eredményeként 2013-ra a megye foglalkoztatási szintje eléri a 2010-re kitűzött országos 63%-os átlagot.

A megye kistérségei között a gazdasági jellemzőkben, és a foglalkoztatásban is jelentős különbségek vannak, amelyek eltérő beavatkozásokat igényelnek. Ezek következetes végrehajtása a gazdasági növekedés mellett biztosítja a területi kiegyenlítődést, a társadalmi különbségek mérséklődését.

Mindezek figyelembevételével a program végére

Nógrád megye egy dinamikusan fejlődő gazdasággal rendelkező megye lesz, amely biztos foglalkoztatási lehetőséget teremt, a népesség növekvő aktivitása mellett, miközben a területi és egyes munkavállalói csoportok közötti foglalkoztatási különbségek mérséklődnek.

A megye foglalkoztatási stratégiájának átfogó célja:

minél több embernek legyen lehetősége belépni a munkaerő piacra és tartósan bennmaradnia, hogy ezáltal emelkedjen a foglalkoztatás szintje.

Az átfogó cél elérése érdekében egyidejűleg kell bővíteni a munkaerőpiac keresleti és kínálati oldalát.

A munkaerő-kereslet bővítéséhez több és jobb munkahely létrehozása szükséges. Olyan környezet kialakítása kívánatos, amely ösztönzi, és képessé teszi a vállalatokat az új munkahelyek létrehozására.

A foglalkoztatási lehetőségek bővítésénél különös figyelmet kell fordítani a megye sajátosságai miatt, a szociális gazdaság fejlesztésére.

A munkaerő-kereslet növelésének indikátora:

- A létrejövő és a megszűnő munkahelyek egyenlegének pozitív változása.

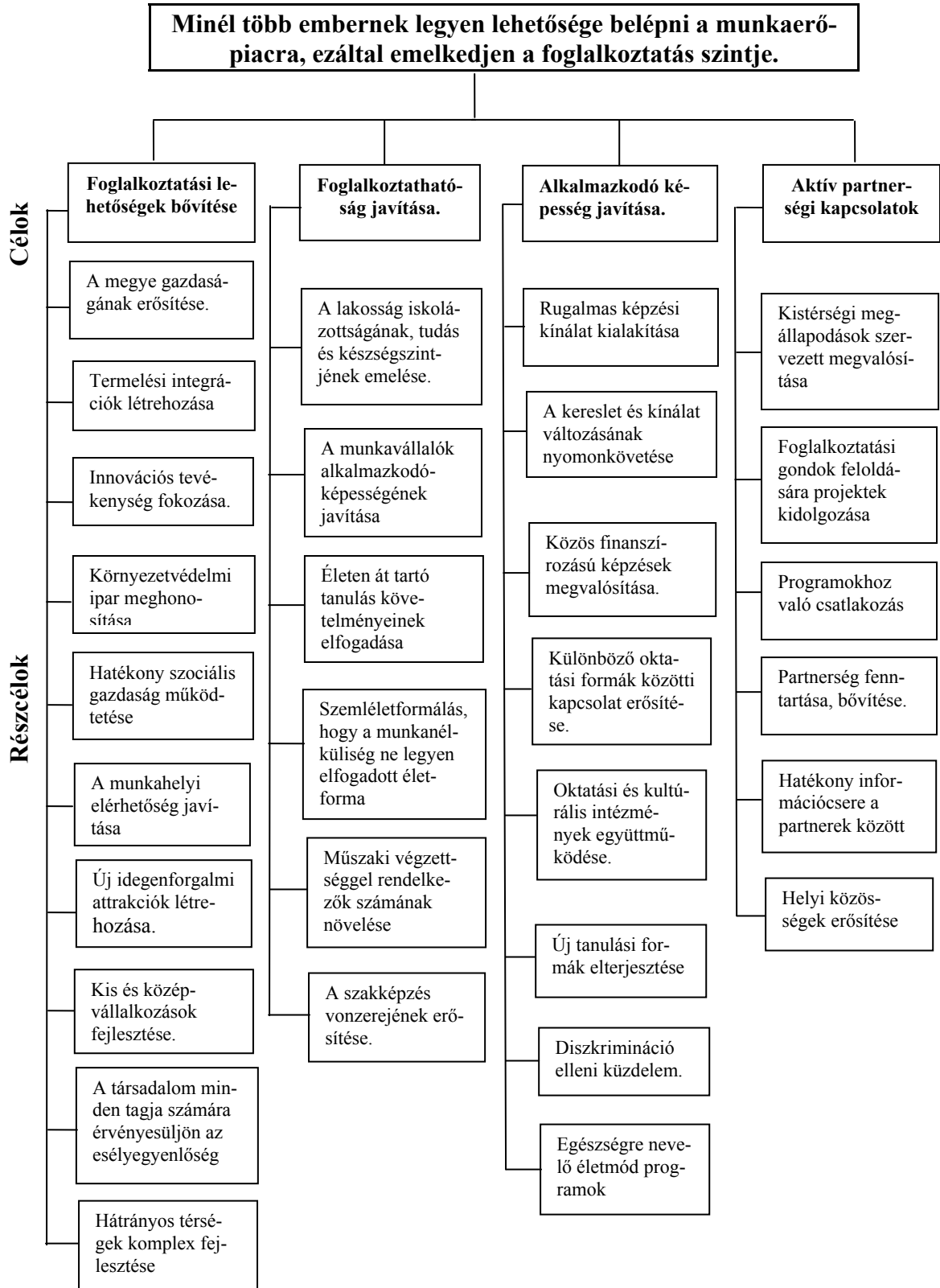
A munkaerő kínálati oldalon cél, hogy a munkaképes korú népesség minél nagyobb hányada jelenjen meg a munkaerő-piacon és alkalmazkodva a gazdasági és társadalmi változásokhoz, tartósan ott is maradjon.

A munkaerő-kínálat növelésének indikátora:

- A munkaképes korú (15-64 éves) népesség aktivitási rátájának¹ növekedése.
- A munkaképes korú népesség iskolázottsági és képzettségi szintjének növekedése.

¹ A foglalkoztatottak és a munkanélküliek együttes száma a munkaképes korú népesség százalékában.

CÉLHIERARCHIA

4.1 Megyei specifikus célok

4.1.1 A foglalkoztatási lehetőségek bővítése

A foglalkoztatási lehetőségnek bővítése új munkahelyek létrehozása a megye gazdaságának fejlődése nélkül érzékelhető mértékben nem valósítható meg. Ezért **a foglalkoztatási stratégia javaslatokat fogalmaz meg a gazdaság felé, olyan intézkedések megtételére, melyek a cél elérését szolgálják.**

- A meglévő és működő gazdasági egységek versenyképességének növelésével, új vállalkozások indításával a megye gazdaságának erősítése.
- A tudásbázisra építő kutatás-fejlesztési és innovációs tevékenység, a műszaki tudományos és természettudományos végzettséggel rendelkező számának növelése, a vállalkozások és a felsőoktatási kutató helyek együttműködésének ösztönzése, a felsőoktatás kutatás-fejlesztésben betöltött szerepének erősítése, a tudományos eredmények társadalmi ismertségének és elismertségének növelése, valamint a szervezeti kultúra fejlesztésével növekedjen a hozzáadott érték és a megye gazdasági ereje.
- A régió fejlesztési tervéhez igazodó megyei gazdaságfejlesztési intézkedések kialakítása. (A gépipar és mechatronikai ipar területén – melyek meghatározó ágazatai a régió gazdaságának – számos vállalat működik. Ezeknek a cégeknek a térségi gazdaságban történő integrálása, a kis-, és középvállalatok oktatási-kutatási intézményekkel való együttműködésük a kölcsönös fejlődés érdekében fontos.)
- Klaszterek létrehozása azokban a térségekben, ahol jelen vannak az integrátor vállalatok, vagy nagyobb számban vannak jelen az adott ágazati együttműködésben érintett vállalkozások. (pl. Salgótarján térsége)
- Környezetvédelmi ipar bizonyos ágazatainak meghonosítása és fejlesztése, annak érdekében, hogy a nehézipari múltból származó, jelentőségüket, szerepüket veszített tevékenységüket felhagyó, vagy nagymértékben átalakító ipartelepek, gyárépületek, honvédségi objektumok – barnamezős területek- rehabilitációja, más célra történő hasznosítása megvalósulhasson.
- Termelési integrációk létrehozása a megújuló energiaforrásokra épülő ipar meghonosítása érdekében. A biomassza alapanyagainak előállítására nem igényel speciális feltételeket, így kedvezőtlen adottságú területeken teremt vállalkozói lehetőséget.
- A kis- és középvállalkozások fejlesztésére a kiegyensúlyozott gazdasági növekedésben és foglalkoztatásban betöltött szerepük miatt kitüntetett figyelmet kell fordítani.

- Az idegenforgalmi piacon a megye erősítése, új attrakciók létrehozásával, minőségi szálláshelyek és vendéglátóhelyek létesítésével.

Élni kell azokkal a támogatási lehetőségekkel, amelyeket az Új Magyarország Fejlesztési Terv (UMFT), illetve a Regionális Operatív Program megfogalmaz:

- A társadalmi-gazdasági szempontból hátrányos helyzetű kistérségekben, alapvetően a foglalkoztatás javítása, – mint elsődleges cél – érdekében támogatandó a kis- és mikro-vállalkozások munkahely teremtését és megőrzését szolgáló beruházások megvalósítása.
- A határmenti kistérségekben indokolt támogatni a szlovák-magyar közös vállalkozások alapítását, mert ez egyidejűleg jelenthet piacbővülést és hatékony munkaerőcserét.
- A kkv-k technológiai korszerűsítésével, termelő- és szolgáltató kapacitásuk bővítésével, megerősödésüket, beszállítóvá válásukat lehet elérni, annak érdekében, hogy tartósan megtartsák, illetve bővítsék foglalkoztatottjaik számát.
- Támogatást igényelnek a foglalkoztatási paktumokban megfogalmazásra kerülő, példa jellegű (pilot) programok munkahely teremtő beruházásainak megvalósítása.
- Támogatandók a szociális foglalkoztatást végző szervezetek beruházásai, amelyek új munkahelyek létesítését vállalják.
- Az üzleti szolgáltatások kínálatának bővítésével, az ipari parkok szolgáltatásainak fejlesztésével lehet erősíteni a vállalkozások piaci megjelenését. A szolgáltató kapacitások kiépítése egyben bizonyos számú munkahelyet is jelent.
- A foglalkoztatások bővítése, a munkaerő kereslet érzékelhető növelése feltétlenül igényli a vállalkozói tőkének a megyébe való – meghatározó nagyságrendű – érkezését. Fogadására az ipari parkok rendelkezésre állnak, további területek zöld mezős fejlesztésekkel, és barnamezős területek rehabilitációjával biztosítható.

A gazdaság fejlesztésének ösztönző hatása nemcsak minőségi változásokat hozhat a vállalkozások életében, új termékek, technológiák meghonosítását eredményezve, hanem rövid időn belül várható a beruházások mennyiségi növekedése. Ennek következményeként az építőipar tevékenysége iránti kereslet szélesedhet.

Budapest és agglomerációs gyűrűje az ország legversenyképesebb területe. A rétsági kistérség, melynek egy része a külső gyűrű területén fekszik, jó eséllyel részesülhet az ebből származó előnyökből. A 2. sz. főközlekedési út folyamatban lévő fejlesztése, az elérhetőség javulása ezt a helyzeti előnyt tovább erősíti, valamint kínálja a lehetőségét logisztikai bázisok telepítésére. Ilyen típusú fejlesztésekhez a rétsági és nagyoroszi volt honvédségi laktanya hasznosíthatóságát érdemes megvizsgálni.

Az agrárium, az elmúlt két évtizedben munkaerő kibocsátó volt. Reálisan nem várható, hogy az ágazat bővülő foglalkoztatási igénnyel lépne fel a jövőben. Némi javulást jelenthet, ha a bioenergia alapanyag termelési programba a gazdálkodók bekapcsolódnak, ha termelő és értékesítő szövetkezeteket, tároló és feldolgozó kapacitásokat hoznak létre. A helyben előállított termékek piacra jutásának, értékesítésének segítése, önkéntes szövetkezéssel.

A turisztikai termékek iránti növekvő kereslet indokolja, hogy a megye erősítse részvételét az idegenforgalmi piacon. Új attrakciók létrehozása, alapvetően az önkormányzatok szervezésében és erre támaszkodva minőségi szálláshelyek és vendéglátóhelyek létesítése vállalkozói tőkével. Mind a turisztikai termékek működtetése, mind a vendégfogadás, jelentős számban igényel erre felkészült, nyelveket jól beszélő munkavállalókat.

A hátrányos helyzetű² emberek sikeres munkaerőpiaci beilleszkedéséhez, az egyén foglalkoztathatóságának javítása mellett, szükség van a szociális szolgáltatások bővítésére is, ami hozzájárul a foglalkoztatási lehetőségek bővüléséhez. Indokolja ezt a megye foglalkoztatási helyzete – az országos átlagnál magasabb munkanélküliségi³ arány, valamint az alacsonyabb aktivitási arány – a verseny és a közszféra által kielégítetlen valós és létező szükségletek. Ilyen szolgáltatásfajták a szociális és személyi szolgáltatások egy része, a falumegújítás, település karbantartás és üzemeltetés, a tájfenntartó gazdálkodás, a természetvédelem, hulladék újrahasznosítás, a kulturális, szabadidős, turisztikai és információs szolgáltatások, vagy közösségi erdészet és közösségi közlekedés. A szociális gazdaság infrastruktúrájának fejlesztése feltétele annak, hogy a társadalmi kirekesztéssel leginkább veszélyeztetett csoportok helyzetének javítására irányuló programok végrehajtásához a megfelelő szolgáltatási háttér biztosított legyen. A szociális szolgáltatások korszerűsítése, hosszabb távon a területi különbségek csökkenését, a szolgáltatásokhoz való egyenlő hozzáférést és az ellátások minőségének javítását szolgálja. Elősegíti a hátrányos helyzetű csoportok – hajléktalanok, szenvedélybetegek, speciális problémákkal küzdő gyermekek és

² Általános iskolát el nem végzett, szakképzetlen, 50 év feletti, fogyatékkal élő, cigány.

³ A munkanélküliek a tárgyév január 1-jei gazdaságilag aktív népességének százalékában.

fiatalok, a fogyatékkal élők -, illetve a munkanélküli romák munkaerőpiaci és társadalmi beilleszkedését.

A szociális szolgáltatások fejlesztésére irányuló tevékenységek emellett segítik a család és a munkavállalás összehangolását, például a hozzátartozók ápolását biztosító szolgáltatások infrastrukturális feltételeinek javításával.

A szolgáltatások bővítésével és elterjesztésével felszabadítható a kényszerből inaktivitásba vonult aktív korú munkaképes állampolgárok egy részének munkaereje, javítva a megye alacsony aktivitási arányán, kielégítve a fejlődő kis-, és középvállalkozásoknál jelentkező munkaerőigényt.

A vállalkozások telephely választását döntő módon befolyásolja az úthálózat kiépítettsége és minősége. A munkahellyel nem rendelkező településeken élőknek a munkához jutási esélyeit jelentősen befolyásolja, hogy mennyi időt igényel a munkahelyre való be-, illetve hazautazás. Az elérhetőség javítása szoros összefüggésben van a foglalkoztatás mértékével. Ezért különösen fontos, hogy elsősorban a megye főközlekedési útjainak áteresztő képessége érzékelhetően javuljon, a helyközi közlekedés járatsűrűsége kielégítse az igényeket.

Az elmúlt másfél évtizedben fokozatosan leépültek az ár és belvízvédelmi szervezetek. A belvíz elvezető csatornák feliszapolódtak, megszűntek. A jövőben elengedhetetlen a műtárgyak a többfunkciós és záportározók kiépítése, illetve rekonstrukciója és azok fenntartásának folyamatos biztosítása, ami számottevő létszámot igényel.

A munkaerő keresleti oldalának bővítésénél elengedhetetlen, hogy egyetlen társadalmi csoportot se érjen hátrány, hogy **a társadalom minden tagja számára érvényesüljön az esélyegyenlőség**. A leghátrányosabb helyzetűek számára többirányú, a szociális szolgáltatások, az egészségfejlesztés, a képzés és a művelődés eszközeire egyaránt építő támogatást, munkaerőpiaci beilleszkedésük segítségét kell előtérbe helyezni. Ez az elv egyaránt jelenti az egyenlő esélyt és az egyenlő bánásmódot. Ez utóbbinak biztosítása jelenti többek között a **nők és a férfiak**, a tartós egészségkárosodással, illetve **fogyatékkal** élő emberek speciális szempontjainak fokozott figyelembevételét. Különös figyelmet igényel a **roma emberek** és közösségeik összetett hátrányainak enyhítése. Meg kell valósítani olyan fejlesztéseket, amelyek csökkentik a hátrányos helyzetű rétegek – mindenek előtt a romák – kirekesztettségét.

Intézkedések:

- a) A gépipar és mechatronika ágazatba tartozó vállalkozások jobban integrálódjanak a regionális gazdaságba, alakítsanak ki sokrétű kapcsolatokat a kis- és középvállalkozásokkal.
- b) Kapjanak támogatást a termelési integrációk a megújuló energiaforrásokra, bioenergia előállítására épülő ipar meglepedéséhez.
- c) A kis- és középvállalkozások technológiai korszerűsítésének támogatásával, marketing munkájuk erősítésével, az innovatív ágazathoz tartozó beszállítói hálózathoz, a termelési klaszterekhez való csatlakozás segítse.
- d) Az ipari parkok szolgáltatásainak bővítése.
- e) A szlovák-magyar közös vállalkozások alapításának támogatása.
- f) A vállalkozói tőkevonzó képesség erősítése.
- g) A barnamezős területek hasznosítása.
- h) Logisztikai szolgáltatások bővítése, elsősorban a főközlekedési folyosók mentén.
- i) Új turisztikai termékek, attrakciók bevezetésével, a marketing munka fokozásával a feltételek megteremtésének támogatásával a szektorban foglalkoztatottak számának növelése.
- j) Térségi vízgazdálkodási szervezetek létrehozása.
- k) A szociális gazdaság bővítésével új munkahelyek létesítése.
- l) A kistérségi foglalkoztatási paktumokban megfogalmazott „pilot” programok megvalósítása.
- l) A meglévő jelentős mértékű gyümölcstermelésre alapozott feldolgozó és tároló létesítmények létrehozásának támogatása a vidéki foglalkoztatás fenntartása, bővítése érdekében.
- l) A helyben előállított termékek értékesítésére szolgáló infrastruktúra megteremtése.
- m) A diplomás szakemberek foglalkoztatásának ösztönzése, letelepedésük támogatása.

4.1.2 A foglalkoztathatóság javítása

A tartós növekedés alapja, az emberi erőforrások fejlesztése:

- munkavállalásra ösztönzés, munkavállaláshoz szükséges tudás és készségek fejlesztése, a népesség egészségi állapotának javítása, az egészségben eltöltött évek számának növelése,

- az alkalmazkodóképesség javítása, a szakképzés és a felnőttképzés korszerűsítésével, a szociális partnerekkel való együttműködés erősítésével.
- interkulturális nevelés fejlesztésével a nemzetiségi és migráns tanulók, felnőttek beilleszkedésének segítése, a közismert tárgyak nemzetiségi nyelven való oktatásának támogatása, interkulturális elemek megjelenítése az oktatás terén,
- a hátrányos helyzetű és roma tanulók szegregációja elleni küzdelem, integrált oktatások támogatása, tanulási lehetőségek bővítése.

A tartós és bővülő foglalkoztatásnak, az aktivitás növelésének alapvető feltétele, hogy az emberek képessé váljanak a munkaerő-piacra való bekapcsolódásra.

A megye lakossága gazdasági aktivitásának növeléséhez szükséges a munkanélküli és az inaktív⁴ emberek foglalkoztathatóságának javítása. Ez elsősorban a munkavállaláshoz szükséges tudás és készségek fejlesztését (és egészségi állapotuk) javítását teszi szükségessé. A foglalkoztatási szolgáltatások központjába a **munkavállalásra ösztönzést**, a képzési szolgáltatásoknál a munkavállaláshoz szükséges **készségek** fejlesztését kell helyezni. Ennek során igazodni kell az adott kistérségben a helyi munkaerőpiaci sajátosságokhoz.

A változásokhoz való alkalmazkodás elősegítéséhez nélkülözhetetlen az **egész életen át tartó tanulás** gyakorlati megvalósítása. Ehhez nyújthat segítséget – elsősorban az alacsony iskolai végzettségű és idősebb munkavállalók részére – a „Lépj egyet előre” program. *(A „Lépj egyet előre” program a szegény gyerekek szüleinek tartós munkanélkülisége, inaktivitásának csökkentése érdekében készség fejlesztő(írás-olvasást is oktató) képzéseket, valamint munkaerőpiaci programokat (pl. gyakorlati képzésre épülő szakképzési programok szervezése „termelő iskola” típusú képzési programok, alacsony végzettséggel nem rendelkező felnőttek számára az általános iskolai végzettség megszerzését biztosító képzés) szükséges működtetni. Mindezekhez olyan szolgáltatásokat kell kapcsolni, amelyek ténylegesen lehetővé teszik számukra a részvételt. (személyes segítő, hozzátartozó napközbeni felügyeletének biztosítása stb.)*

Intézkedések:

- a) A hátrányos helyzetű munkavállalók számára olyan foglalkoztatási formák bevezetése, támogatott munkahelyek kialakítása, hogy a vállalkozásoknak megérje ezen kisebb teljesítményre képes dolgozók foglalkoztatása.

⁴ Az, aki nem foglalkoztatott és nem munkanélküli. (pl. idénymunkás idényen kívül, passzív munkanélküli)

- b) Készség- és magatartásfejlesztési programokkal, egyéb szolgáltatásokkal segíteni az egyén munkaerőpiacra való visszavezetését.
- c) Szemléletjavítás annak érdekében, hogy ne legyen elfogadott életforma a munkanélküliség.
- d) A Társadalmi Megújulás Operatív Program egyes projektjeihez való csatlakozás.

4.1.3 Az alkalmazkodó képesség javítása

A gazdasági versenyben való helytállás alapvető feltétele a változó környezethez való rugalmas és gyors alkalmazkodó képesség kialakítása és folyamatos fenntartása. Ehhez szükséges, hogy a munkáltatók kövessék a technika és technológia fejlődését, a piac igényeinek változását, ezekre az igényekre rövid idő alatt képesek legyenek hatékonyan reagálni. A munkavállalók képesek legyenek követni szakmai tapasztalataik bővítésével, folyamatos ismeretszerzéssel a változásokat. Szakmai képzésük és megalapozott tudásuk biztosítsa a változásokhoz való gyors és rugalmas alkalmazkodást.

A megyei munkáltatók a megyei szakképzési kínálatot nem tartják megfelelőnek. Ennek egyik oka, hogy nincs élő kapcsolat a szakmunkásképzők és a gazdálkodó szervezetek között, nem ismertek a vállalati fejlesztési irányok, s nincs annak követése a képzők részéről, hogy az általuk képzett fiatal szakemberek milyen gyorsan helyezkednek el, illetve mennyire sikeresen illeszkednek be a munkahelyi közösségekbe.

A gazdasági szerkezet megváltozása elkerülhetlenné teszi a szakmák felfrissítését, új szakmák bevezetése pedig az eddig gyakorolt szakmák felváltását. Ehhez a pályamódosítást segítő intézményeknek, valamint az igényekhez rugalmasan alkalmazkodó felnőttképzésnek hatékonyan kell működni.

A gazdasági versenyben való helytállás alapvető tényezője, minden munkavállaló és foglalkoztató számára **elengedhetetlen követelmény a szakmai tudás folyamatos megújítása az élethosszig tartó tanulás**. Ennek tudatosítása, propagálása nemcsak a szakképzéssel foglalkozók, hanem minden olyan szervezet számára kötelezettség, akik valamilyen formában befolyással bírnak a munkaerőpiacra. A szemléletváltás mellett az alap és középfokú oktatás reformja is szükséges. El kell érni, hogy minden tanuló számára biztosított legyen a használható tudás megszerzése, és azoknak az alapkészségeknek elsajátítása, amelyre építve felnőttként is képes fejleszteni folyamatosan tudását és készségeit. A változás felismerése, követelményeinek kielégítése érdekében szükséges a gazdálkodói emberi erőforrás igények szakmai

összetételének, változásainak figyelemmel kísérése, a munkaerőpiac részvevőinek tájékoztatása, hogy kellő időben léphessenek. Ezt minden kistérségi foglalkoztatási megállapodás szerepelteti céljai között. Ugyancsak figyelmet érdemel a munkaerőpiaci kereslet és kínálat folyamatos nyomon követése mellett az iskolából kikerülő szakemberek elhelyezkedése, sorsuk alakulásának elemzése, hogy a képző intézetek rugalmasan követni tudják a változó igényeket.

Az át-, és továbbképző tanfolyamok szervezése, az igények lekövetését biztosíthatja, s miután folyamatos szervezésük a munkaerőpiaci szereplők mindegyikének érdeke, finanszírozásuk közös megvalósítását célul kell kitűzni, ahol a munkáltató, a munkavállaló, és a foglalkoztatási szolgálat is szerepet vállal, és erőforrásaival segíti a képzett munkaerő biztosítását.

Az oktatás eredményességét nem csak a szakképzés terén kell növelni, hanem biztosítani kell az alap és középfokú oktatás szintjein is, hogy a tanulók az életben használható tudást szerezzenek, olyan alapkészségeket sajátítsanak el, melyekre építve felnőttként is képesek lesznek folyamatosan fejleszteni tudásukat. Szükséges a szakképzés vonzerejének erősítése, intenzív tudatformálás a szülők és a tanulók körében, hogy a szaktudás megszerzése vonzó perspektíva legyen.

A kompetencia alapú oktatás megvalósítása a közoktatásban és a szakképzésben hozzájárul az eredményesség javításához. Ennek érdekében szükséges

- a kompetencia alapú oktatási programcsomagok elterjesztése (idegen nyelv, digitális írástudás fejlesztése, vállalkozói, életviteli, gépjármű vezetői készségfejlesztés, korszerű egészségfejlesztési alapismeretek oktatása, aktív állampolgárságra, toleranciára nevelés),
- az egyes tanulási szakaszok és különböző oktatási formák közötti kapcsolatok erősítése,
- a nem formális és informális úton szerzett kompetenciák elismertetése, a formális tanulási utak egymásra építése,
- a formális tanulás során szerzett végzettségek, kompetenciák, készségek és képességek elismerése.

A tudás mellett az egészséges életmódra nevelés is kapjon szerepet, mivel a folyamatos tudásfrissítés mellett a munkaképesség fenntartása, az egészség megőrzése is fontos feladat.

Az esélyegyenlőség biztosítása a szakmai képzés és foglalkoztatás terén is alapkövetelmény. Annak érdekében, hogy a hátrányos helyzetben lévők munkaerőpiaci integrációja megvalósulhasson, az iskolákban ezeknek a tanulóknak oktatását támogatni kell, a meglévő szegregáció visszaszorítása, a lemorzsolódás csökkentése, a hátrányos helyzetből való kitörés lehetőségének biztosítása, felzárkóztató programok kialakítása, és a hátrányos megkülönböztetés felszámolása szükséges.

A megye szakképző iskolái két városra koncentrálódnak, s itt tevékenykedik az egyéb szakképző intézmények zöme is. Ugyanakkor indokolatlan párhuzamosságok is léteznek a szakképzés területén. A hatékonyság javítását segítheti a Területi Integrált Szakképzési Központ (TISZK) kialakítása a két képzési centrumban, Balassagyarmaton és Salgótarjánban.

A gazdálkodó szervezetek alkalmazkodó képességét növeli a korszerű technika alkalmazását lehetővé teszi, ha az innovációs műhelyek, felsőoktatási intézmények és a gazdálkodó szervezetek között szoros kapcsolat alakul ki. Ezeket a kapcsolatokat ösztönözve a magas műszaki végzettségű fiatalok helyben történő foglalkoztatására, ezzel a térségben maradásukra is lehetőség nyílik. Ezzel elérhető a műszaki és természettudományos végzettségűek számának gyarapodása is.

A foglalkoztatás bővítésének elengedhetetlen feltétele, hogy az emberek képesek legyenek a munka világába beilleszkedni. Ehhez elsősorban olyan tudásra és készségekre van szükség, a megfelelő egészségi állapotukon túl, ami lehetővé teszi számukra a munkavállalást, a változó gazdasági és társadalmi környezethez való rugalmas alkalmazkodást, másodsorban az egész életen át tartó tanulást.

Intézkedések:

Felnőtt képzés:

- a) A munkavállalók és munkáltatók körében érdeklődés felkeltése az ismeretek felújítására és bővítésére.
- b) A gazdálkodói emberi erőforrás igények szakmai összetételének felmérése
- c) A munkaerőpiaci kereslet és kínálat folyamatos nyomon követése, szakképzéssel történő összehangolása.
- d) A gazdálkodó szervezetek emberi erőforrás igényének rugalmas kielégítése
- e) Felnőttképzés a munkaerőpiaci igények kielégítése érdekében.
- f) Elavult szakmával rendelkezők pályamódosításának segítése.
- g) Át-, és továbbképző tanfolyamok szervezése, közös finanszírozás megvalósítása.

Ifjúsági szakképzés:

- a) Fiatalok pályaválasztásának támogatása a foglalkoztathatóságuk biztosítása érdekében.
- b) Szülői szemléletváltás ösztönzése, hogy a fiatalok szakmát válasszanak ne iskolát.
- c) A szakmák elfogadottságának, a kétékezi munka becsületének helyreállítása.

4.1.4 Aktív partnerségi kapcsolatok kialakítása és működtetése a foglalkoztatási helyzet javítására

A megye minden kistérségében létrejött foglalkoztatási megállapodás, a térség munkaerőpiaci szereplőinek együttműködési kereteit meghatározza. Ezek a megállapodások tartalmazzák azokat a foglalkoztatási célokat, amelyek hivatottak a térségek eltérő foglalkoztatási gondjait mérsékelni, a foglalkoztatást növelni, valamint azokat a célcsoportokat is, akik helyzetén elsősorban javítani akarnak. A tervezett intézkedések valamint az elért eredmények a térségi foglalkoztatási fórumokon kerülnek megvitatásra.

A foglalkoztatási fórumok nyitottak. Azon minden térségi szereplő érdemben részt vehet, akár társult a foglalkoztatási megállapodáshoz, akár nem. A rendszeresen megtartott fórumokon minden foglalkoztatási gond felszínre kerülhet, és a közös bölcsesség mozgósításával megoldások is szülehetnek. Ezt a nyitott, és alkotó együttműködést kell fenntartani, bővíteni, hogy a térségek, és ezeken keresztül az egész megye foglalkoztatási helyzete javuljon, gazdasága eredményes legyen.

Intézkedések:

- a.) A kistérségi foglalkoztatási megállapodásokban foglaltak megvalósítása.
- b.) A partnerség fenntartása, a partneri kapcsolatok bővítése.
- c.) A foglalkoztatási gondok feloldására projektek kidolgozása, megvalósítása.
- d.) Országos, regionális, megyei programokhoz való csatlakozás.

4.2 Prioritások

A célok megvalósítását szolgáló intézkedések sorából a legfontosabb, legmeghatározóbb teendők adják a program prioritásait.

4.2.1 A meglévő működő gazdasági egységek – kis-, és középvállalkozások – versenyképességének növelése, új vállalkozások indításának támogatása

A foglalkoztatási lehetőségek és a népesség gazdasági aktivitásának növelése alapvető célja a megye foglalkoztatási stratégiájának, összhangban a közelebbi és tágabb környezetre vonatkozó tervekkel, programokkal. A gazdálkodó szervezetek struktúrája és a munkaerő szakmai összetétele is

megkívánja, hogy a jelenleg működő kis-, és középvállalkozások gazdasági hatékonysága, jövedelmezősége növekedjen, tartós foglalkoztatási lehetőséget teremtve.

A változó piaci helyzet, gazdálkodási nehézségek okozhatják egyes gazdálkodó szervezetek megszűnését, ezért a foglalkoztatási szint fenntartása, növelése nem nélkülözheti új vállalkozások létrehozását. Ehhez a meglévő ipari parkok infrastruktúrája, a kihasználatlan objektumok nagy száma lehetőséget teremt. A tevékenységek ismeretében már az előkészítési időszakban felkészíthetők a jövő munkavállalók az igényeknek megfelelően, ami szoros kapcsolatot kíván a szakképzést folytatók, és a gazdaságszervező döntéshozók között.

4.2.2 A szociális gazdaság fejlesztése

A hátrányos helyzetű – szakmai végzettség nélküli, alacsony iskolai végzettségű, fogyatékkal élő, megváltozott munkaképességű, cigány, – aktív korúak kényszerből inaktivitásba vonultak munkába vonásának lehetősége a verseny-, és közsféra növekvő igényessége miatt kicsi. Számukra a szociális – non-profit – szféra teremthet alkalmat arra, hogy munkajövedelemhez jussanak. A jövedelemszerzésen túl, ez a foglalkoztatási lehetőség segíti a fenti csoportok munkaerőpiaci, és társadalmi beilleszkedését.

A szociális gazdaság megszervezésében, működtetésében nem nélkülözhetők a gazdaság szereplőinek – versenyszféra, közsféra – együttműködése, és támogató magatartása, ami a partneri kapcsolatokon keresztül a kistérségek közös érdekei mentén működtethető. A szociális gazdaság által végzett szolgáltatások hozzájárulnak a családi kötelezettségek – gyermeknevelés, idős-, beteggondozás – és a munkavállalás összehangolhatóságához.

4.2.3 A lakosság iskolázottságának, szakmai képzettségének és készségének növelése

Az emberi erőforrás felhasználhatósága nagymértékben függ az általános képzettségi szinttől, tanulásra való alkalmasság és hajlandóság mértékétől, a szakmai tudás milyenségétől, és a kellő gyakorlati tapasztalatoktól.

Ezeknek a jellemzőknek megváltoztatása bizonyos szemléletváltást igényel a pályaválasztás terén, változtatást kíván a szakmai tudás társadalmi megítélésében, a hasznosítható ismeretek értékelésében.

4.2.4 A gazdaság igényeinek és a szakképzés struktúrájának összehangolása

A gazdaságban megkívánt technikai és technológiai változások elengedhetetlen feltétele a megfelelő, és folyamatosan megújulni képes szaktudással rendelkező munkaerő. Ennek megvalósíthatósága igényli azt a képességet a munkavállalók részéről, hogy alkalmasak legyenek szakmai tudásuk megújítására, a munkáltatók részéről azt, hogy lássák előre és meg tudják fogalmazni azokat a szakmai és gyakorlati igényeket, melyeket ki kell elégíteni, a szakképzők részéről, hogy kellő rugalmassággal eleget tudjanak tenni ezeknek a kívánalmaknak. A folyamat része kell, hogy legyen az is, hogy az információk kellő mértékben és kellő időben az együttműködésre utalt felek rendelkezésére álljon.

4.2.5 Kistérségi foglalkoztatási megállapodásokban foglaltak megvalósítása

A gazdaság szereplőinek együttműködési szándéka konkrét megfogalmazást nyert a kistérségi foglalkoztatási megállapodásokban. A megyei foglalkoztatási stratégia célrendszerével a megállapodások általános és specifikus céljai összhangban vannak, következetes végrehajtásuk a megye gazdaságának eredményességét javítja.

Célok Prioritások	Foglalkoztatási lehetőségek bővítése	A foglalkoztat- hatóság javítása	Alkalmazkodó- képesség javítása	Partnerségi kapcsolatok fenntartása.
Versenyképesség növelése	XX			X
Szociális gazdaság	XX	XX		X
Iskolázottság	X	XX	XX	
Gazdaság és szak- képzés összehan- golása	X	XX	XX	
Foglalkoztatási megállapodások megvalósítása	X	X	X	XX

A táblázatban a prioritásoknak a célok megvalósítására kifejtett hatását kívántuk bemutatni.

A gyenge hatástól (üres mező) a nagyon erős hatásig. (XX).

Nógrád megye mindenkorai foglalkoztatási helyzete természetesen nem független az ország makrogazdasági folyamataitól, sőt a megye sajátosságaiból adódóan azok bizonyos mértékig még fel is erősödnek. A közigazgatás regionális átszervezése, az önkormányzatok feladatai egy részének kistérségi társulás útján való végzése, az igazgatási szektorban létszámkibocsátást eredményez. Mindezekből következik, hogy a következő két évben a foglalkoztatási mutatók némileg romlani fognak, ezért fokozott szükségessége van a foglalkoztatási stratégiában foglaltak mielőbbi megkezdésének és ütemes megvalósításának.

5. Kistérségi célkitűzések

A helyzetelemzés a problémák megfogalmazása, valamint a SWOT analízis kistérségi feldolgozása után a kistérségek munkaerő-piaci szereplői folyamatosan vizsgálják az együttműködés lehetőségeit, a közös tevékenység területeinek feltárását. A folyamatos konzultáció, az érdekek egyeztetése eredményezte azt, hogy minden térségben aláírásra került a foglalkoztatási megállapodás, amelyben megfogalmazásra kerültek azok a célkitűzések, amelyek a térség foglalkoztatási helyzetét pozitívan befolyásolhatják.

5.1 Térségi általános célok

- A lakosság életminőségének javítása.
- A megye hátrányos helyzetének mérséklése.
- A szakképzésnek a munkaerő-piaci igényekhez való igazítása.
- A foglalkoztatási szint növelése.

Az általános – minden kistérségben azonos – célok mellett megfogalmazásra kerültek a térséget leginkább sújtó problémák feloldását biztosító specifikus célok is, amit ugyancsak rögzítettek a foglalkoztatási megállapodásban. A megállapodást aláírók vállalkoztak arra, hogy közösen együttműködnek ezeknek a céloknak a megvalósításában.

5.2 Térségi specifikus célok

5.2.1 Balassagyarmati Kistérség

- A foglalkoztatók számára megfelelő szakmai felkészültségű munkaerő biztosítása.
- A munkaerő-piaci igények és a szakképzés összehangolása.
- A tartósan munka nélkül lévők elhelyezkedési motivációjának erősítése.
- A felsőfokú végzettséggel rendelkező fiatalok megtartása, a korábban elvándoroltak visszahívása azáltal, hogy megélhetésük a kistérségben biztosítottá válik.
- A kis-, és középvállalkozások erősítése fejlesztési, beruházási elképzelései segítése, a meglévő munkahelyek megtartása ill. új munkahelyek teremtése érdekében.

- A partnerek között kölcsönös információ csere, információáramlás biztosítása a kistérségi fejlesztési elképzelések megvalósításának elősegítése, a pénzügyi források feltárása és hatékony felhasználása érdekében.
- A térség adottságainak kihasználásával, a vidék fejlesztésével a foglalkoztatás növelése kiemelten az idegenforgalom, turizmus területén.

5.2.2 Bátorterenyi Kistérség

- Foglalkoztatás növelése a munkaerő-piac kereslet – kínálati oldalának összehangolásával.
 - Munkaerő-piaci igények naprakész nyomon követése és továbbítása a helyi szakképző intézmények felé.
 - A pályaorientációs tevékenység szélesítése.
 - Gyakorlati képzőhelyek bővítése a kistérségben.
 - A térség közlekedési nehézségeinek enyhítése.
 - A helyi vállalkozások számára tanácsadás nyújtása.
- Kistérségi közösségfejlesztés, foglalkoztatási partnerség építés.
 - Közösségépítés.
 - Foglalkoztatási partnerség építés.
- A foglalkoztatással kapcsolatos rendszeres információáramoltatás biztosítása.
 - Honlapok naprakész működtetése, aktuális adatokkal való feltöltése.
 - Helyi média tájékoztatása.

5.2.3 Pásztói Kistérség

- A foglalkoztatók működéséhez szükséges munkaerő megfelelő szakmai felkészültségének biztosítása.
 - A vállalatok humán erőforrás igényeinek megfogalmazása, összegyűjtése
 - Képzési, munkaerő-piaci információs rendszer működtetése.
- A fiatalok megtartása, az elvándorlás csökkentése az által, hogy megélhetésük a kistérségben biztosítottá válik.
- Tartós munkanélküliek elhelyezkedési motivációjának erősítése
 - A Munkaügyi Központ kirendeltségének szolgáltatási rendszerében a munkatanácsadás, álláskeresési tanácsadás, munkáltatói igényekre épülő

képességek, készségek fejlesztése, szolgáltatás nyújtása minden 6 ill. 12 hónapja nyilvántartott álláskereső számára.

- A kisvállalkozások fejlesztési, beruházási, forrásszerzési tevékenysége hatékonyságának javítása információk nyújtásával, lehetőségek feltárásával, támogatások biztosítása
- Közös információbázis (Paktum Hírlevél) létrehozásával biztosítani valamennyi partner és az érdeklődők számára a hatékony információ áramlását, információ cseréjét, segítve a megalapozott fejlesztési döntések meghozatalát.

5.2.4 Rétsági Kistérség

- A foglalkoztatók működéséhez szükséges munkaerő megfelelő szakmai felkészültségének biztosítása érdekében a munkaerő-piaci képzések szervezése
- A rétsági laktanya hasznosításához kapcsolódó foglalkoztatás támogatása
- A térség természeti adottságainak hasznosítása, a turisztika fejlesztése, képzéssel, foglalkoztatási támogatással.
- A kisvállalkozások fejlesztési, beruházási forrásszerzési tevékenysége hatékonyságának javítása információk nyújtásával, lehetőségek feltárásával, a megvalósításhoz kiemelt támogatás biztosítása.
- Közös információbázis (Paktum Hírlevél) létrehozásával biztosítani valamennyi partner és érdeklődő számára a hatékony információáramlást, információcserét, ezzel segítve a megalapozott fejlesztési döntések meghozatalát.
- A kistérség szervezeteinek információhoz juttatása, a pályázati lehetőségek igénybevitelével növelhetik a foglalkoztatottaik számát, korszerűsíthetik működésüket.
- A kistelepüléseken a szociális ellátó hálózat kialakítása, fejlesztése, az ehhez szükséges létszám szakmai képzésének megszervezésével, a településen élő álláskeresők foglalkoztatásának elősegítése.

5.2.5 Salgótarjáni Kistérség

- A foglalkoztatók működéséhez szükséges munkaerő megfelelő szakmai felkészültségének biztosítása.
 - A vállalatok humán erőforrás igényeinek megfogalmazása, összegyűjtése
 - Képzési – munkaerő-piaci információs rendszer működtetése

- A fiatalok megtartása, a korábban elvándoroltak visszahívása az által, hogy megélhetésük a kistérségben biztosítottá válik.
 - Innovációs műhelyek működtetési lehetőségeinek feltérképezése, lehetőségének kihasználása a pályakezdők foglalkoztatásában.
- Tartósan munkanélküliek elhelyezkedési motivációjának erősítése.
- A kisvállalkozások fejlesztési, beruházási forrásszerzési tevékenysége hatékonyságának javítása információk nyújtásával, lehetőségek feltárásával, a megvalósításhoz kiemelt támogatás biztosítása.
- Közös információbázis (Paktum Hírlevél) létrehozásával biztosítani valamennyi partner és érdeklődő számára a hatékony információáramlást, információcserét, ezzel segítve a megalapozott fejlesztési döntések meghozatalát.

5.2.6 Szécsényi Kistérség

- A térség adottságainak kihasználásával, különösen az idegenforgalom területén, a foglalkoztatási potenciál fejlesztése, és az ehhez szükséges munkaerő, vállalkozói réteg megfelelő szakmai felkészültségének biztosítása.
- Az alacsony iskolai végzettségűek – különös tekintettel a cigány fiatalokra – felzárkóztatása pályaorientációs és szakképzést adó képzési programok biztosításával.
- A kisvállalkozások fejlesztési, beruházási forrásszerzési tevékenysége hatékonyságának javítása információk nyújtásával, lehetőségek feltárásával, a megvalósításhoz kiemelt támogatás biztosítása.
- Közös információbázis (Paktum Hírlevél) létrehozásával biztosítani valamennyi partner és érdeklődő számára a hatékony információáramlást, információcserét, ezzel segítve a megalapozott fejlesztési döntések meghozatalát.

III.

Mellékletek

1. Táblázatok

A legfiatalabb és legidősebb korosztály a teljes népességen belül (%)

2.3.2. sz. táblázat

	2000		2001		2002		2003		2004		2005	
	<14	>65	<14	>65	<14	>65	<14	>65	<14	>65	<14	>65
Megye	16,9	15,5	16,5	16,0	16,3	16,2	16,2	16,4	15,9	16,5	15,6	16,8
Régió	18,2	14,8	17,6	15,3	17,4	15,5	17,1	15,7	16,8	15,9	16,6	16,1
Megyék	17,8	14,2	17,1	14,7	16,8	14,9	16,6	15,0	16,3	15,1	16,0	15,3
Ország	17,1	14,6	16,3	15,3	16,1	15,4	15,9	15,5	15,6	15,6	15,4	15,8

Forrás: KSH megyei évkönyvek

Külföldi érdekeltségű gazdálkodó szervezetek száma

3.2.2. sz. táblázat

	2000	2001	2002	2003	2004	2005
Kizárólag külföldi	79	86	96	97	86	72
Többségében külföldi	46	43	34	31	32	27
Többségében belföldi	34	32	22	20	21	23
Nógrád megye	159	161	152	148	139	122
É-Mo-i régió	844	809	798	775	741	679
Megyék Bp.nélkül	12323	12369	12680	12650	12338	10640
Ország	26645	26809	26797	26793	26485	24787

Forrás: KSH megyei évkönyvek

Külföldi érdekeltségű gazdálkodó szervezetek összes tőkéje (millió Ft)

3.2.3. sz. táblázat

	2000	2001	2002	2003	2004	2005
Kizárólag külföldi	12.246	14.800	19.670	24.715	23.800	25.960
Többségében külföldi	8.615	12.611	9.897	11.556	11.958	13.333
Többségében belföldi	2.383	5.650	10.286	12.987	15.065	16.351
Nógrád megye	23.244	33.061	39.853	49.258	50.822	55.653
É-Mo-i régió	218.300	423.700	462.500	523.100	741.000	739.100
Megyék Bp.nélkül	1.505.300	3.272.500	3.656.700	4.989.200	5.611.000	5.958.300
Ország	3.451.500	7.787.500	8.663.400	10.057.300	13.053.000	15.574.100

Forrás: KSH megyei évkönyvek

A beruházások és ágazati megoszlása (milliárd Ft)

3.4.1. sz. táblázat

	2000	2001	2002	2003	2004	2005
Összes beruházás	24.977	28.546	38.310	24.635	29.217	35.431
- mezőgazdaság	650	656	1.017	509	671	987
- ipar	9.008	10.658	16.979	8025	11751	10626
- kereskedelem	1.206	2.067	1437	2699	5005	1878
- szállítás	2.769	2.580	3313	2551	3561	8677
- közigazgatás	2.852	3.715	2593	1886	1199	4073
- egészségügy	3.601	1.523	1244	3111	1526	1627
- egyéb szolg.	3.475	4.903	9158	4136	3135	3889

Forrás: KSH megyei évkönyve

A 15-74 éves népesség aktivitási, munkanélküliségi, foglalkoztatási rátája (%)

3.6.2. sz. táblázat

	Ráta	Megye	Régió	Megyék	Ország
2000	Aktivitás	50,9	48,7	53,5	52,6
	Foglalkoztatás	46,3	43,7	50,1	49,1
	Munkanélküli	9,1	10,1	6,4	6,7
2001	Aktivitás	49,8	47,8	53,3	52,4
	Foglalkoztatás	45,5	43,7	50,3	49,3
	Munkanélküli	8,5	8,5	5,7	6,1
2002	Aktivitás	50,7	48,3	52,9	52,1
	Foglalkoztatás	46,5	44,1	49,9	48,8
	Munkanélküli	8,1	8,8	5,8	6,3
2003	Aktivitás	52,3	49,8	53,8	52,9
	Foglalkoztatás	48,2	45,0	50,6	49,5
	Munkanélküli	7,8	9,7	5,9	6,4
2004	Aktivitás	49,2	49,3	53,8	52,3
	Foglalkoztatás	44,7	44,6	50,5	49,0
	Munkanélküli	9,4	9,7	6,1	6,5
2005	Aktivitás	49,1	48,8	53,1	54,5
	Foglalkoztatás	44,4	43,6	49,0	50,5
	Munkanélküli	9,5	10,6	7,8	7,8

Forrás: KSH megyei évkönyve

A regisztrált munkanélküliek megoszlása nemekén. (éves átlag fő)

4.3.1. sz. táblázat

	2000	2001	2002	2003	2004	2005
Férfi	7.189,8	6.961,7	6.666,6	6.804,7	7.175,27	7.934
Nő	5.962,8	5.859,3	5.627,7	5.865,6	6.414,3	6.880
Összes	13.152,7	12.821	12.294,3	12.670,3	13.589,5	14.814

Forrás: Nógrád MMK adatbázisa

Főbb életkori csoportok (Éves átlag fő)

4.3.3. sz. táblázat

	2000	2001	2002	2003	2004	2005
16-20 éves	655	715	674,8	639,7	611,5	760
21-45 éves	8.975,1	8.460,5	8.014,8	8.212,8	8.713,3	9.387
46-55 éves	3.003,3	3.031	2.968,7	3.103,9	3.448,2	3.783
56- éves	519,3	614,5	635,9	713,8	816,6	914
Összes	13.152,7	12.821	12.294,3	12.670,3	13.589,5	14.814

Forrás: Nógrád MMK adatbázisa

A regisztrált munkanélküliek állománycsoportja. (éves átlag fő)

4.3.4. sz. táblázat

	2000	2001	2002	2003	2004	2005
Szakmunkás	4.518	4.353,2	4.123,2	4.198,4	4.481,4	5.039
Betanított	4.064,1	3.886,9	3.703,6	3.799,5	4.064,4	4.391
Segéd	2.595,3	2.816,1	2834	3.003,2	3.222,4	3.358
Szellemi	1.975,3	1.764,8	1.633,5	1.669,2	1.821,3	2.025

Forrás: Nógrád MMK adatbázisa

A regisztrációban való részvétel időtartama. (éves átlag fő)

4.3.6. sz. táblázat

	2000	2001	2002	2003	2004	2005
1-3 hónap	3.949	4.105,9	4.057,8	4.220	4.316,6	4.600,4
4-6 hónap	2.422,3	2.470,3	2.409,9	2.393,3	2.516,9	2.697,3
7-12 hónap	3.059,5	2.533,8	2.552,3	2.486,83	2.745,3	2.950,8
>13 hó	3.721,9	3.711,1	3.274,3	3.570,2	4.010,7	4.565,3
Összes	13.152,7	12.821	12.294,3	12.670,3	13.589,5	14.813,8

Forrás: Nógrád MMK adatbázisa

Az iskolarendszerű felnőttoktatásban résztvevő hallgatók száma Nógrád megyében

5.1.2. sz. táblázat

	2000/2001	2001/2002	2002/2003	2003/2004	2004/2005
Szakiskola	-	-	19	15	48
Gimnázium	650	739	811	936	803
Szakközépiskola	790	727	825	676	534

Forrás: OM

Nógrád megyei állandó lakhelyű hallgatók száma Magyarország felsőoktatási intézményeiben képzési szintenként, 2004/2005.

5.1.3. sz. táblázat

	Főiskola	Egyetem	Felsőfokú szakképzés	Szakirányú továbbképzés	PHD,DLA képzés	Összesen (a felsőfokú szakképzéssel) az összes tagozat
Nógrád	4.998	1.977	188	426	72	7.661
É-M	28.856	15.805	1.128	2.641	628	49.058
Mo.	240.297	138.169	9.122	25.991	794	421.520

Forrás: OM

Az iskolarendszeren kívüli képzésben résztvevők száma

5.1.4. sz. táblázat

Képzés típusa	Képzést szervezők száma	Képzésen résztvevők száma
OKJ-s képzések	146	3.938
Nem OKJ-s képzések	103	3.712
Összesen	249	7.650

Forrás: NKIK

Tanulók száma a gyakorlati képzés helyszíne és formája szerint Nógrád megyében, 2004/2005.

5.2.3. sz. táblázat

Gyakorlati képzés helyszíne és formája	Tanulói létszám
Csak iskolai tanműhelyben, csoportos formában	1.601
Csak iskolán kívüli tanműhelyben, csoportos formában	263
Csak iskolán kívüli egyéb munkahelyen, csoportos formában	34
Csak iskolán kívül, nem csoportos formában	191
Iskolai és iskolán kívüli tanműhelyi képzési helyen, csoportos formában	172
Iskolai tanműhelyi képzési helyen és iskolán kívüli egyéb formában (nem csoportos)	580
Egyéb formában (iskolai környezetben csoportos vagy nem csoportos formában)	44
Összesen	2.885
Ebből: első szakképesítésért tanul	2.222
Ebből: második szakképesítésért tanul	462

Forrás: Elektronikus Közoktatási Statisztika

A Nógrád megyei középiskolákban szakképesítést szerzett tanulók száma és a regisztrálásra került pályakezdők száma (fő)

5.2.4. sz. táblázat

Szakma megnevezése	2002/2003. tanévben végzett tanulók létszáma	2003-ban regisztrált munkanélküliek létszáma	2003/2004. tanévben végzett tanulók létszáma	2004-ben regisztrált munkanélküliek létszáma	2004/2005. tanévben végzett tanulók létszáma
ABC-eladó	0	0	10	12	8
Ács-állványozó	14	3	14	2	17
Ápoló	18	3	28	1	23
Asztalos	38	11	31	20	32
Autóelektronikai műszerész	10	1	0	0	0
Autószerelő	0	0	0	0	23
Banki ügyintéző	5	0	0	0	5
Bőrtárgy készítő	11	0	7	2	6
Cipőjavító	0	0	5	3	5
Cukrász	0	1	19	2	0
Élelmiszer és vegyi áru ker.	38	14	14	9	29
Épületburkoló	0	0	10	3	8
Európai üzleti asszisztens	0	0	31	1	38
Faipari gépmunkás	0	0	7	2	3
Faipari technikus	0	0	26	12	6
Falusi vendéglátó	15	3	5	4	7
Fémforgácsoló	0	0	11	5	15
Fodrász	74	31	46	39	50
Gazdasági informatikus	34	6	26	0	30
Gázvezeték- és készüléksz.	14	0	14	3	9
Gépipari számtechn. techn.	21	5	25	12	35
Gépiró-szövegszerkesztő	0	0	3	0	9
Gyorsétkeztetési eladó	4	0	3	0	0
Hegesztő	31	3	29	7	30
Hegesztőtechnikus	0	0	10	5	0
Idegenforgalmi ügyintéző	12	0	9	3	5
Idegenvezető és hostess	21	1	14	0	8
Informatikus-rendszerinform.	19	0	20	5	50
Ipari inf. technikus	10	1	0	0	0
Irodavezető	25	1	14	2	6
Jogi asszisztens	0	0	0	0	35

Karosszerialakatos	28	3	23	9	26
Kereskedelmi technikus	32	18	36	9	56
Kozmetikus	5	4	8	1	3
Kőműves	33	9	30	15	34
Közlekedésgépész techn.	21	4	0	1	14
Külkereskedelmi technikus	0	0	0	0	26
Külker. ügyintéző	15	11	38	10	0
Lakástextilvarró-, javító	6	1	11	0	29
Lótenyésztő	0	0	10	8	0
Magasépítő technikus	10	4	12	3	13
Marketing- és reklámmen.	23	1	0	0	0
Marketing és reklámügyint.	18	0	29	3	36
Menedzserasszisztens	3	0	0	0	0
Mezőgazdasági technikus	0	0	15	7	13
Mezőgazdasági vállalkozó	13	0	0	0	5
Multimédia-fejlesztő	4	0	6	3	24
Műszaki számtechn. techn.	7	2	9	1	0
Nőiruha-készítő	7	1	7	5	7
Növénytermesztő gépész	13	9	11	7	9
Pedagógiai asszisztens	10	0	13	2	15
Pék-cukrász	6	1	11	4	0
Pénzügyi szakügyintéző	0	2	15	3	7
Pincér	22	5	2	13	13
Postai forgalomellátó	22	1	16	4	7
Ruhaipari technikus	0	0	8	2	0
Ruházati kereskedő	7	5	15	1	22
Szakács	19	7	23	16	16
Számítástechnikai szoftverü.	89	3	111	5	125
Sz. szoftverü. + marketingm.	0	0	0	0	8
Számítástechnikai progr.	27	1	23	5	32
Számítógépező	50	0	33	3	22
Számviteli szakügyintéző	0	0	3	0	2
Szerkezetlakatos	30	3	31	11	26
Szobafestő-mázoló és t.	28	22	27	21	28
Szociális gondozó és szervező	8	1	0	0	0
Szőnyegszövő	0	0	8	2	0

Települési és környéd. techn.	16	7	7	9	10
Újságíró	11	1	9	0	0
Ügyintéző titkár	35	0	33	4	36
Varrómunkás	30	5	20	9	7
Vas- és műszaki kereskedő	8	1	0	0	0
Vendéglátó technikus	17	8	24	13	35
Villanyszerelő	9	2	18	7	18
Vízvezeték- és központif. sz.	12	1	18	4	15
Összesen	1.108	227	1.144	374	1.231

Forrás: NMMK

A foglalkoztatottak száma árbevétel szerint

6.1.2. sz. táblázat

Létszám	Árbevétel (millió Ft)							Összes
	0 – 1	1,1 – 4	4,01 – 10	10,01 – 50	50,01 – 200	200,01 – 999	1000,01 -	
0-5	57	54	38	36	4	1		190
6-20	6	69	10	33	31	1	3	153
21-50		2	2	6	10	14	1	35
51-100	1			1	5	7	4	18
101-150						3	6	9
151 -					1	1	6	8
Összesen	64	125	50	76	51	27	20	413

A vállalkozás jelenlegi üzleti helyzete és a foglalkoztatottak száma

6.1.3. sz. táblázat

	A foglalkoztatottak száma (fő)						Összes
	0-5	6-20	21-50	51-100	101-150	151–	
Jó	21	25	8	3	1	6	64
Kielégítő	174	140	22	10	3	4	353
Rossz	82	16	12	6	4		120
Összes	277	181	42	19	8	10	537

Vállalkozások fő tevékenységének gyakorisága

6.3.1. sz. táblázat

TEÁOR kód	1	2	Megnevezés
1533	5		Egyéb gyümölcs- és zöldségfeldolgozás
2875	5		Máshova nem sorolt egyéb fémfeldolgozási termék gyártása
5246	5		Vasáru-, festék-, üveg-kiskereskedelem
5530	5		Éttermi, cukrászdai vendéglátás
7484	5		Máshova nem sorolt egyéb gazdasági tevékenységet segítő sz.
9305	5		Máshova nem sorolt egyéb szolgáltatás
2811	6		Fémszerkezet gyártása
5010	6		Gépjármű-kereskedelem
5153	6		Fa-, építőanyag-, szaniteráru- nagykereskedelem
0111	7		Gabonafélék, egyéb, máshova nem sorolt növény termelése
4522	7	5	Tetőszerkezet-építés, tetőfedés, vízszigetelés
5231	7		Gyógyszer-kiskereskedelem
5248	7		Egyéb máshová nem sorolt iparcikk-kiskereskedelem
6340	7		Szállítási ügynökségi tevékenység
8512	7		Járóbeteg-ellátás
9302	7		Fodrászat, szépségápolás
2852	8		Fémmegmunkálás
5247	8		Könyv-, újság-, papíráru-kiskereskedelem
5020	9	5	Gépjárműjavítás
7420	9		Mérnöki tevékenység, tanácsadás
5211	10		Élelmiszer jellegű vegyes kiskereskedelem
4511	11	7	Épületbontás, földmunka
4533	11		Víz-, gáz-, fűtésszerelés
5263	11		Egyéb nem bolti kiskereskedelem
6024	12	9	Közúti teherszállítás
7412	12		Számviteli, könyvvizsgálói, adószakértői tevékenység
8042	12		Felnőtt és egyéb oktatás
4531	15		Villanyszerelés
4521	18		Épület, híd, alagút, közmű, vezeték építése
5212		5	Iparcikk jellegű vegyes kiskereskedelem
7020		7	Ingatlan bérbeadása, üzemeltetése

A vállalkozások jellemző piacai (értékesítési területeinek elhelyezkedése)

6.3.2 sz. táblázat

Lét-szám	településen	kistérségben	megyében	régióban	a régió-kívül belföldön	Szlovákiában	EU országokban	Kelet Európában	más országokban
0-5	156	112	89	54	61	17	9	1	5
6-20	52	54	30	30	50	4	11	2	1
21-50	12	10	12	13	19	2	7	2	
51-100	6	4	3	4	10	1	9	1	1
101-150	3	5	5	5	6	1	2	2	
151 -	1	1	2		1	1	3	1	2
Összes	230	186	141	106	147	26	41	9	9

Vállalkozások ágazati megoszlása kistérségenként

7.1. sz. táblázat

	Ágazat														Összes
	A	C	D	E	F	G	H	I	J	K	L	M	N	O	
Balassagyarmati	10		19		11	31	1	8	3	10	1	2	9	8	113
Bátonyterenyei	2		25		8	14	1	1	1	6		7	2	3	70
Pásztói	3		26	1	24	28	1	4	1	2		2	2	3	97
Rétsági	5		20		7	14	2	7		10	1			1	67
Salgótarjáni	3		26	2	20	34	5	2	5	38	1	8	2	4	150
Szécsényi	4	1	14		8	19	6	3		2			2	3	62
Megye	27	1	130	3	78	138	16	25	10	68	3	19	17	22	559

Foglalkoztatottak megoszlása kistérségenként

7.2. sz. táblázat

	0-5	6-20	21- 50	51- 100	101- 50	151 -	Összes
Balassagyarmati	66	30	9	3		2	110
Bátonyterenyei	36	18	10	4	1		69
Pásztói	22	56	9	6	1	1	95
Rétsági	34	23	3	2	2	2	66
Salgótarjáni	88	41	8	6	3	3	149
Szécsényi	35	15	4	2	2	4	62
Megye	281	183	43	23	9	12	551

Termelőkapacitás kihasználtsága kistérségenként (%)

7.3. sz. táblázat

	0-19	20-39	40-59	60-79	80-100	Összes
Balassagyarmati	14	10	11	17	35	87
Bátonyterenyei	2	3	6	14	29	54
Pásztói	4	1	3	8	51	67
Rétsági	4	5	9	14	32	64
Salgótarjáni	11	12	20	42	46	131
Szécsényi	5	4	18	11	20	58
Megye	40	35	67	106	213	461

Vállalkozásának jelenlegi üzleti helyzete a megkérdezettek szerint

7.4. sz. táblázat

	Jó	Kielégítő	Rossz	Összes
Balassagyarmati	13	66	30	109
Bátonyterenyei	7	44	17	68
Pásztói	3	79	10	92
Rétsági	6	43	16	65
Salgótarjáni	29	84	35	148
Szécsényi	6	41	14	61
Megye	64	357	122	543

Új munkavállalók felvétele 2006-ban kistérségenként

7.5. sz. táblázat

	Nem	Igen	Összes
Balassagyarmati	79	34	113
Bátonyterenyei	49	20	69
Pásztói	84	10	94
Rétsági	49	18	67
Salgótarjáni	126	22	148
Szécsényi	45	17	62
Megye	432	121	553

Új munkavállalók felvétele 2007-2010 között

7.6. sz. táblázat

	Nem	Igen	Összes
Balassagyarmati	77	36	113
Bátonyterenyei	47	21	68
Pásztói	82	13	95
Rétsági	46	18	64
Salgótarjáni	122	24	146
Szécsényi	47	15	62
Megye	421	127	548

**Ha vesznek fel új munkavállalót 2007-2010-ben
akkor vesznek fel pályakezdőt is 2007-2010-ben**

7.7. sz. táblázat

	Nem	Igen	Összes
Balassagyarmati	12	24	36
Bátonyterenyei	12	8	20
Pásztói	5	7	12
Rétsági	5	12	17
Salgótarjáni	7	16	23
Szécsényi	4	11	15
Megye	45	78	123

**Munkaerőt felvenni kívánó cégek megoszlása
a foglalkoztatottak száma szerint kistérségenként**

7.8. sz. táblázat

	A foglalkoztatottak száma						Összes
	0-5	6-20	21-50	51-100	101-150	151 -	
Balassagyarmati	18	10	5	1		1	35
Bátonyterenyei	5	8	3	3	1		20
Pásztói		6	4	1	1		12
Rétsági	9	5	1		1	2	18
Salgótarjáni	7	12	2			2	23
Szécsényi	4	5	1	1	2	2	15
Megye	43	46	16	6	5	7	123

Munkaerőt felvenni kívánó cégek termelő kapacitás kihasználtsága megoszlása szerint kistérségenként

7.9. sz. táblázat

	Termelő kapacitás kihasználtsága					Összes
	0-19	20-39	40-59	60-79	80-100	
Balassagyarmat	2	4	6	5	8	25
Bátonyterenye	1	1	2	7	6	17
Pásztó			1	4	6	11
Rétság	2		3	5	8	18
Salgótarján	2		2	10	8	22
Szécsény			3	5	7	15
Megye	7	5	17	36	43	108

Szándékolt létszámleépítés 2006-ban

7.10. sz. táblázat

	Nem	Igen	Összes
Balassagyarmati	106	7	113
Bátonyterenyei	66	3	69
Pásztói	95	1	96
Rétsági	66	1	67
Salgótarjáni	140	7	147
Szécsényi	58	4	62
Megye	531	23	554

Mennyire elégedett Ön a szakképzés regionális kínálati (az iskolai képzés és felnőttképzés kibocsátása) arányaival

7.11. sz. táblázat

	teljesen elégedetlen	2	3	4	teljesen elégedett	Összes
Balassagyarmati	6	11	55	25	5	102
Bátonyterenyei	6	8	34	10	4	62
Pásztói	8	1	68	16	1	94
Rétsági	5	9	34	9	4	61
Salgótarjáni	13	19	58	27	11	128
Szécsényi	9	11	21	8	2	51
Megye	47	59	270	95	27	498

Beruházást tervez

7.12. sz. táblázat

	Nem	Igen	Összes
Balassagyarmati	80	21	101
Bátonyterenyei	51	16	67
Pásztói	82	12	94
Rétsági	55	8	63
Salgótarjáni	116	27	143
Szécsényi	50	12	62
Mege	434	96	530

Vállalkozások nettó árbevétele kistérségenként

7.13. sz. táblázat

Létszám	Árbevétel (millió Ft)							Összes
	0 – 1	1,1 – 4	4,01 – 10	10,01 – 50	50,01 – 200	200,01 – 999	1000,01 –	
Balassagyarmat	16	15	17	14	11	3	3	79
Bátonyterenye	14	12	5	7	8	5	2	54
Pásztó	9	28	5	3	6	5	1	87
Rétság	8	20	9	13	3	4	3	60
Salgótarján	16	13	9	33	17	8	8	104
Szécsény	2	8	5	7	5	3	3	33
Összesen	65	126	50	77	51	28	20	417

2. Program javaslatok

1. **Megszűnt gazdálkodó szervezetek telephelyeinek, honvédségi objektumoknak hasznosítása**

A gazdaság szerkezetének átalakulása során több vállalkozás nagymértékben visszafejlesztette, vagy megszüntette tevékenységét. Telephelyeik egy része városi környezetben, lakóépületek közelében van. Korábbi tevékenységük környezeti hatása fennmaradt, amit esetleges újrahasznosításkor figyelembe kell venni.

A honvédségi reform során több laktanya és egyéb honvédségi objektum (raktárbázis, gyakorlóter, stb.) funkciója megszűnt. Hasznosításuk célszerű, hiszen az objektumok állagmegóvása is költségvetést terhelő tétel.

A hasznosítási program keretében az objektumok feltérképezésekor a tulajdonviszonyokat, a környezet rehabilitációját célzó tevékenységeket is tisztázni kell. A lakóépületek közé ékelt telephelyek hasznosításánál a vállalkozásokon kívüli – lakossági célú – felhasználási lehetőséget is vizsgálni célszerű.

2. **Vállalkozások beszállítói rendszerekhez való csatlakozásának elősegítése**

A kis-, és középvállalkozások iparági együttműködésének kialakítása, bővítése lehetőséget teremt versenyképességük javítására, termelési klaszterekhez való csatlakozásra. A technológia-fejlesztés, és az üzleti szolgáltatások bővítésének támogatása, a stabil működést, a foglalkoztatás bővítést teszi lehetővé. Fenntartása nem nélkülözheti a humánerőforrás fejlesztését, ezzel a munkavállalók alkalmazkodó képességének javulását.

3. **Kísérleti programok a szociális gazdaság bővítésére**

A megye foglalkoztatási és gazdasági aktivitási helyzete indokolja azt, hogy a verseny-, és közszférában nem vagy csak korlátozottan foglalkoztathatók is visszavezethetők legyenek a munka világába, kilépve ezzel a csak segélyezésre alapuló életformából. A szociális gazdaság lehetővé teszi a verseny-, és közszféra által gazdasági okokból nem végzett szolgáltatások iránt megmutatkozó igények kielégítését, biztosítva ezzel a hátrányos munkaerőpiaci helyzetben lévő rétegek foglalkoztatását, valamint a szolgáltatásokkal segítve a kényszerűen inaktivitásba

vonult aktív korúak reaktiválását is. A foglalkoztatáson kívül a hátrányos munkaerőpiaci helyzetű csoportok társadalmi beilleszkedéséhez is hozzájárul, segítve a foglalkoztatottak és a környezetükben élők szemlélet váltását.

4. Komplex foglalkoztatási programok kidolgozása

A kistérségek eltérő foglalkoztatási helyzete indokolja azt, hogy a támogatott foglalkoztatási programok közül egymásra épülő komplex támogatási rendszereket dolgozzanak ki, amik végrehajtásával az egyes munkanélküli csoportok felkészültségének, munkavégző képességének megfelelő képzettség és foglalkoztathatóság jön létre, a folyamatban biztosítva a gyakorlati tapasztalatok megszerzését is.

5. Szakképzésből kikerülők nyomon követése

A gazdaság és a szakképzési rendszer összehangolásának elengedhetetlen feltétele a foglalkoztatók és a képzésből kikerülő pályakezdők véleményének összegyűjtése, rendszerezése, ütköztetése. Az iskolarendszerű szakképzés hatékonyságának vizsgálati módszerei kialakultak, de folyamatos végzésére, adatainak feldolgozására és értékelésére nincs kapacitás. A vélemények, és a felnőtt szakképzés tapasztalatainak feldolgozása és együttes értékelése, valamint a gazdaság igényeinek összegyűjtése hozzájárulhat a szakképzés szerkezetének, kompetenciáinak, az igényeknek megfelelő módosításához.

3. Lefolytatott egyeztetések

A „Nógrád megye foglalkoztatási stratégiája” című dokumentum két fő része a „Helyzetértékelés” valamint a „Stratégia” elkészülése után azt minden, a megyében működő, a megyei foglalkoztatást befolyásoló szervezettel ismertettük, kérve véleményüket, javaslataikat.

A javaslatokat a dokumentum véglegesítésekor hasznosítottuk. Az egyeztetési folyamat során a készítésben közreműködő szervezetek képviselőit az írásban kiküldött anyag mellett szóban is tájékoztatták a részvevő szervezetek képviselőit.

Szervezet	Helyzetértékelés	Stratégia
Megyei Munkaügyi Tanács	X	X
Nógrád Gazdaságáért Egyesület	X	X
Megyei Agrárkamara Elnöksége	-	X
Szakképző Intézetek	X	-
Megyei Oktatási Közalapítvány	-	X
Megyei Területfejlesztési Tanács	X	X
Balassagyarmati Kistérségi Társulás	X	X
Bátonyterenyei Kistérségi Társulás	X	X
Pásztói Kistérségi Társulás	X	X
Rétsági Kistérségi Társulás	X	X
Salgótarjáni Kistérségi Társulás	X	X
Szécsényi Kistérségi Társulás	X	X

Salgótarján, 2007. január 31.